

## OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

## IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,  
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

## UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)  
Slaven Bačić, Ljiljana Dulić  
Ivan Gregurić, Dražen Prčić,  
Zvonko Sarić, Josip Stantić,  
Thomas Šujić, Tomislav Žigmanov

## DIREKTOR

Ivan Karan

## ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK  
ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

## REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje)  
Davor Bašić Palković (kultura)  
Dušica Dulić (novinarka)  
Zvonimir Perušić (novinar)  
Dražen Prčić (sport i zabava)  
Zoran Vukmanov Šimokov (fotografije)  
Marijana Tucakov (pripravnica)  
Željka Vukov (društvo)  
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)  
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

## TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

## ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević  
Ljubica Vujković-Lamić

## LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

## TELEFON: ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

++381 24/53-51-55

## ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

## E-MAIL: hrvatskarijec@tipnet.rs

## WEB: www.hrvatskarijec.rs

## TISAK: »Rotografika« doo Subotica

List je registriran kod Tajništva za  
informiranje Skupštine AP Vojvodine  
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji  
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad  
32+659.3(497.113=163.42)

## Čekajući suglasnost

Dolazi vrijeme upisa u škole i, prema posljednjim informacijama, za prvi razred gimnazije na hrvatskom jeziku zainteresirano je 25 učenika. Kako se i prošle godine za gimnazijsku nastavu na hrvatskom opredijelilo blizu 30 učenika, može se zaključiti da zainteresiranost postoji i nema problema oko brojnosti učenika, kao što je to slučaj s osnovnoškolskim obrazovanjem. No, ima druga vrsta problema zajednička i osnovnom i srednjem obrazovanju, a to su udžbenici. Naime, nepoznato iz kojih razloga tek Ministarstvo prosvjete Republike Srbije ove godine nije odobrilo uporabu udžbenika iz Hrvatske, a s druge strane ne tiska prevedene knjige za nastavu na hrvatskom jeziku u Srbiji. Do sada je traženo odobrenje za uporabu 382 naslova, a odobreno je svega 10 priručnika i 5 udžbenika.

Prema važećem Zakonu o obrazovanju i vaspitanju u Republici Srbiji pripadnici nacionalne manjine u obrazovno-odgojnom radu mogu koristiti udžbenike iz matične države na osnovu odobrenja ministra, a u postupku odobravanja utvrđuje se da li udžbenik odgovara minimalnim standardima kvalitete, koji se odnose na kvalitetu sadržine, didaktičke obrade, izrade i tehničke opremljenosti udžbenika. Prema riječima nastavnika udžbenici iz Hrvatske zadovoljavaju sve standarde koji se tiču njihove kvalitete, dapače vrlo su kvalitetni, ali čini se da njihovo mišljenje ne dijeli i Ministarstvo prosvjete, koje nije odobrilo niti jedan udžbenik koji bi se koristio u osnovnoj školi, pa niti čitanku iz hrvatskog jezika. Je li u pitanju kvaliteta udžbenika ili nešto drugo, tek – odobrenja za korištenje knjiga iz matične zemlje nema, a nema niti suglasnosti za tiskanje prijevoda udžbenika sa srpskog na hrvatski jezik koji bi se tiskali u Srbiji.

Vrijeme pripreme za sljedeću školsku godinu je tu i prema riječima članice IO HNV-a, ako Ministarstvo prosvjete da blagovremenu suglasnost za jesen bi mogli imati određen broj udžbenika prevedenih i tiskanih na hrvatskom jeziku u Srbiji. A što ako se ne dobije suglasnost za tiskanje, niti odobrenje za uporabu knjiga iz Hrvatske? Onda se može postaviti pitanje – na koji način ova država štiti prava nacionalnih manjina garantiranih Ustavom »radi ostvarivanja potpune ravnopravnosti i očuvanja njihovog identiteta« i jesu li zaista, kako to piše u Zakonu, građani Republike Srbije jednaki u ostvarivanju prava na obrazovanje? A drugo je pitanje – što će uraditi predstavnici hrvatske manjine da se ovaj problem što prije riješi?

Tijekom jednodnevnog posjeta hrvatskog premijera Sanadera Beogradu predsjednici Vlada dviju država složili su se kako će prvo riješavati pitanja koje je moguće riješiti dok će teža pitanja rješavati postupno. Potpisana su i dva dokumenta o suradnji Protokol o suradnji u procesu europskih integracija i Memorandum o suradnji u području jezika i književnosti, ovaj drugi između hrvatskog Ministarstva kulture i srbijanskog Ministarstva prosvjete. U ovoj eri otopljanja nadamo se da pitanje udžbenika za mali broj učenika koji se školuju na hrvatskom jeziku u Srbiji, a koje se lako da riješiti, neće imati sudbinu pitanja ostavljenih za rješavanje u budućnosti skupa sa onima za koje još uvijek nema suglasja.

J. D.



Obrazovanje na hrvatskom u Srbiji (2. dio)

**Učenje bez adekvatnih udžbenika.....10,11**

Uskoro jednosatni program na hrvatskom jeziku na Radio Somboru

**Medijsko širenje hrvatske riječi.....15**

Josip Temunović, »Bilježnica za povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«, Hrvatsko akademsko društvo/NIU »Hrvatska riječ«, 2009.

**Vrijedno i sunarodnjacima potrebno štivo.....32,33**

Josip Milodanović, hrvac

**Zrenjanin u mislima.....45**

Sjednica IO HNV-a

## Usvojen ovogodišnji plan rashoda

Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća usvojio je izvješće o utrošnim sredstvima za 2008. godinu i financijski plan rashoda HNV-a za 2009. godinu. Na sjednici održanoj 21. ožujka u Subotici predstavljen je i kalendar manifestacija hrvatskih udruga kulture za 2009. godinu.

Dokument analitike izvršenja proračuna za 2008. godinu i plana rashoda HNV-a za 2009. godinu napravila je predsjednica Izvršnog odbora HNV-a *Slavica Peić* na osnovu završnog računa. Ovaj dokument bit će razmatran na sljedećoj sjednici Hrvatskog nacionalnog vijeća.

»Ako se osvrnemo na tabelu izvršenja proračuna HNV-a za period od 1. siječnja do 31. prosinca 2008. godine, možemo konstatirati da je utrošak sukladan planiranim sredstvima, kao i da je utrošak značajno umanjen u onim stavkama na koje se kroz racionaliziranje i dobro organiziranje rada Vijeća moglo utjecati«, kaže *Slavica Peić* i navodi kako je kod izrade financijskog plana rashoda HNV-a za 2009. godinu uzet u obzir samo siguran priljev sredstava od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava Republike Srbije, kao i priljev sredstava na osnovu privremenog ugovora s Pokrajinskim tajništvom za propise, upravu i nacionalne manjine.

»Prihodi HNV-a u 2008. godini iznose 19.831.273 dinara, a približni prihodi se očekuju i u ovoj godini. Naša očekivanja se odnose i na donaciju Republike Hrvatske, a prijavljivat ćemo se i na republičke i pokrajinske natječaje, kao i na natječaje kod pretprijetnih fondova Europske Unije. Očekujemo i da će doći do osnivanja fundacije 'Dom Hrvata', koja bi također sudjelovala na natječajima, čime bi se povećao priljev sredstava, prije svega za potrebe iz područja obrazovanja i kulture«, kaže *Slavica Peić* i ističe kako ove godine Hrvatsko nacionalno vijeće planira iz vlastitih sredstava izdvojiti donacije za obrazovanje u iznosu od 822.708 dinara, kao i donacije za kulturne udruge u iznosu od 590.000 dinara i za područje informiranja u iznosu od 150.000 dinara, a sredstva će se izdvojiti i za pomoć studentima u iznosu od 120.000 dinara, kao i za stimulacije mladim talentima u iznosu od 200.000 dinara.

Predstavljeni kalendar manifestacija hrvatskih udruga kulture za ovu godinu je operativni dokument koji će se dopunjavati.

»Ovaj dokument je napravljen na osnovi izjava udruga kulture o manifestacijama koje planiraju. No, nisu se sve udruge odazvale našem pozivu da dostave svoje planove i programe i njihove izjave očekujemo. Cilj izrade kalendara je da ne dođe do preklapanja manifestacija koje organiziraju udruge«, kaže članica Izvršnog odbora zadužena za područje kulture *Antonija Čota*.

Z. S.

Sjednica Nadzornog odbora HNV-a

## Godišnje izvješće HNV-a sukladno pozitivnim propisima

Pregledom dokumentacije koja se odnosi na blagajničko poslovanje, ulazne račune, isplate po ugovorima o djelu i autorskim honorarima, Nadzorni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća utvrdio je na svojoj sjednici 23. ožujka da je dokumentacija ispravna sa stajališta računске, formalne i suštinske kontrole dokumentacije. Također je utvrđeno da su godišnje izvješće HNV-a, kao i propisani obrasci, sastavljeni sukladno pozitivnim propisima Republike Srbije i da su podnijeti mjerodavnim institucijama u propisanom roku.

Na sjednici je konstatirano i da predloženi dokument – analitika izvršenja proračuna za 2008. godinu i plana rashoda HNV-a za 2009. godinu, predstavlja analitički pregled balance stanja i balance uspjeha sa statističkim aneksom po završnom računu za 2008. godinu, te da se suštinski ne razlikuje od navedenih dokumenata, jer podaci unijeti u analitiku odgovaraju stanju završnog računa.

Sjednici su bili nazočni predsjednik Nadzornog odbora *Martin Bačić* i članovi *Vesna Prčić*, *Pajo Đurasević* i *Zvonko Sarić*, koji su ostali pri ranijem stajalištu da članovi Izvršnog odbora HNV-a dobivaju nadoknade u stalnom mjesečnom iznosu, a da se u stvari radi o počasnim funkcijama i zbog toga smatraju da se ove nadoknade, koje su u prošloj godini iznosile preko 1 milijun dinara, mogu koristiti u hrvatskoj zajednici u korisnije svrhe. Nadzorni odbor zatražio je da se o ovome konačno izjasni i HNV.

Z. S.

NIU »Hrvatska riječ« darovala Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata svoja izdanja

## Doprinos bogaćenju knjižnice Zavoda

Ravnatelj Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« *Ivan Karan* darovao je prošloga petka, 20. ožujka, Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata komplete knjiga, časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni« i ukoričenih prvih 300 brojeva tjednika »Hrvatska riječ«.



Zahvaljujući mu, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov* rekao je kako je ovo druga donacija dobivena od hrvatskih institucija koja će u značajnoj mjeri pridonijeti prikupljanju i bogaćenju do sada objavljene zaostavštine.

»Nastojat ćemo prikupiti i tiskovine ostalih nakladnika, a zatim i časopise i knjige vojvođanskih Hrvata. Zavod će voditi profesionalnu skrb o svim dobivenim darovima, koji će biti katalogizirani i dostupni svakome tko za njih pokaže zanimanje«, rekao je *Žigmanov*.

D. B. P.

Nova imenovanja u Skupštini Vojvodine

## Đorđe Čović u pokrajinskoj administraciji

Predsjednik Demokratske zajednice Hrvata *Đorđe Čović* imenovan je na dužnost suradnika predsjednika Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine *Sándora Egeresija*. Prema riječima *Đorđe Čovića*, na ovu je dužnost imenovan temeljem izbornog koalicijskog sporazuma s Mađarskom koalicijom, koji je potpisan prilikom prošlih republičkih i pokrajinskih izbora. Na novu je dužnost *Đorđe Čović* stupio 1. ožujka.

*Đorđe Čović* je od početka 2005. godine obnašao dužnost pomoćnika pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine. Tada je na dužnost stupio kao član Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Nakon što je isključen iz stranke, DSHV mu je uskratio potporu i na toj dužnosti.

Z. S.



Hrvatski premijer Ivo Sanader u trećem posjetu Beogradu

# Zajednički interesi, prije svega

*Ivo Sanader: »Hrvatska vlada ne želi gubiti dragocjeno vrijeme, jer postoji previše tema od zajedničkoga interesa«*

*\* Mirko Cvetković: »Potrebno otvoriti pitanja koja je moguće riješiti, a teža pitanja rješavati u skladu s razvojem budućih događaja«* \* *Potpisana dva ugovora – Protokol o suradnji u procesu europskih integracija i Memorandum o suradnji u području jezika i književnosti* \* *Sanaderova poruka hrvatskoj manjini: »Nesuglasice i taština moraju se zaboraviti, a Hrvatska će pomoći svaku ideju koja podupire jedinstvo hrvatskog naroda u dijaspori«*

Priredila: Dušica Dulić



Dvojak doček hrvatskog premijera:  
počasna garda...

Hrvatski premijer Ivo Sanader boravio je 20. ožujka u trećem službenom posjetu Beogradu, prvom nakon hrvatskog priznanja neovisnosti Kosova. Doček mu je bio dvojak. Osim onog službenog uz počasnu gardu i himne, ispred zgrade Vlade dočekala ga je manja skupina od pedesetak prosvjednika koji su nosili transparente »Vratite nam Srpsku Krajinu« i »Vratite nas u Krajinu«, a okupljeni su prolaznicima dijelili letke s »porukama Vlade Republike Srpske Krajine u progonstvu«. Prosvjed je prošao bez ikakvih incidenata, među ostalim i zbog toga što je zgradu srbijanske vlade osiguravao gotovo jednak broj pripadnika sigurnosti koliko je bilo i prosvjednika.

Poslije razgovora u Vladi Srbije s premijerom *Mirkom Cvetkovićem*, Sanader se sastao s predstavnicima hrvatske manjine u Srbiji, te s predsjednikom Skupštine Srbije

*Slavicom Đukić-Dejanović*. Na samom kraju njegova službenog boravka u Beogradu bio je održan susret s predsjednikom Srbije *Borisom Tadićem*.

Tijekom jednodnevnog službenog posjeta hrvatskog izaslanstva Beogradu potpisana su i dva ugovora. Ravnateljica Ureda Vlade Srbije za europske integracije *Milica Delević* i državna tajnica za politička pitanja u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija *Bianka Matković* potpisale su Protokol o suradnji u proce-

su europskih integracija, a srbijanski ministar prosvjete *Žarko Obradović* i hrvatski ministar kulture *Božo Biškupić* potpisali su Memorandum o suradnji u području jezika i književnosti.

Nakon susreta hrvatskog premijera s predstavnicima hrvatske manjine u Srbiji hrvatski ministar kulture *Božo Biškupić* je izvijestio kako je tom prigodom bilo riječi o mogućnosti sufinanciranja obnove kulturnih i sakralnih objekata, među kojima je i biskupski dvor u Srijemskoj Mitrovici, te najavio



... i okupljeni prosvjednici

kako bi se za otprilike mjesec dana trebalo utvrditi u kakvu je stanju kuća *Josipa bana Jelačića*, nakon čega bi Hrvatska također mogla s polovicom iznosa sudjelovati u njezinoj obnovi.

U hrvatskom su izaslanstvu bili i potpredsjednik Vlade i ministar gospodarstva, rada i poduzetništva *Damir Polančec*, potpredsjednik Vlade za regionalni razvoj, obnovu i povratak *Slobodan Uzelac*, te ministar kulture *Božo Biškupić*. U Beograd je doputovalo i izaslanstvo predstavnika najjačih hrvatskih energetskih poduzeća kao što su: INA, Hrvatska elektroprivreda, JANAF i Plinakro.

Sastanku s dužnosnicima Hrvatske nazočni su bili i: potpredsjednik Vlade Srbije i ministar ekonomije i regionalnog razvoja *Mladen Dinkić*, ministar za ljudska i manjinska prava *Svetozar Čiplić*, ministar kulture *Nebojša Bradić*, ministar prosvjete *Žarko Obradović* i ravnateljica Ureda Vlade Srbije za europske integracije *Milica Delević*.

Premijer Sanader je srbijanskog kolegu *Mirka Cvetkovića* pozvao u uzvratni posjet Zagrebu, što je Cvetković i prihvatio.

## Okrenuti se budućnosti

»Zauzeli smo stajalište da je potrebno otvoriti pitanja koja je moguće riješiti, okrenuti se budućnosti, a da se teža pitanja rješavaju u skladu s razvojem budućih događaja«, izjavio je Cvetković za novinare nakon sastanka sa Sanaderom. On je istaknuo kako i dalje postoje krupne razlike u stavovima Beograda i Zagreba, koje se odnose prije svega na teritorijalni integritet i suverenitet Srbije, odnosno hrvatsko priznavanje jednostrano proglašene neovisnosti

Kosova, te tužbu Hrvatske protiv Srbije za genocid i srpsku kon-  
tratužbu.

Hrvatski premijer Ivo Sanader je poručio kako neće biti zaboravljena nedavna prošlost u odnosima dviju država, ali da se neće ni živjeti u njoj, te je podsjetio na to da će Hrvatska postati NATO članica 3. travnja i naglasio kako će Hrvatska pružati potporu Srbiji na njenom putu prema euroatlantskim integracijama. On je istaknuo i problem nestalih. Naime, Hrvatska traži još oko 1100 osoba. Dodao je kako od institucija Srbije očekuje punu istinu o njihovoj sudbini te da će Hrvatska i sama dati podatke za nestale koje traži srbijanska strana. Glede pitanja povratka izbjeglica Sanader je istaknuo kako ni jednoj zemlji nije to više političko pitanje i kako je svaki hrvatski državljani koji se želi vratiti dobrodošao. »Protiv smo jedino toga da se nekoga prisiljava na ovo ili ono rješenje, smatramo da je načelo dobrovoljnosti iznimno važno«, istaknuo je Sanader dodajući, kako



Suradnja u obostranom interesu:  
Ivo Sanader i Boris Tadić

se to odnosi i na Hrvate izbjegle iz Srbije, prije svega Vojvodine. Razgovaralo se i o suradnji u području prometa, a spomenuta je i potreba ubrzanja rada Međudržavnog povjerenstva za sukcesiju, koje će održati sastanak 15. travnja. Hrvatska i srbijanska vlada mogle bi održavati zajedničke sjednice jednom godišnje, na smjenu – u Beogradu i Zagrebu. To je, prema

riječima potpredsjednika srbijanske vlade Mladana Dinkića, tijekom razgovora s premijerom Cvetkovićem i članovima Vlade Srbije predložio hrvatski premijer Ivo Sanader. Cilj je razmjena iskustava, čvršće povezivanje dvije zemlje i jačanje bilateralne i regionalne suradnje.

»Predložio sam da se za početak organiziraju posjeti predstav-

nika javnog informiranja iz Srbije Hrvatskoj i hrvatskih Srbiji, kako bi mediji odigrali svoju ulogu u otopljanju odnosa, u otvaranju mogućnosti snažnije ekonomske, kulturne, sportske suradnje. I da se otklone neke prepreke, za koje mi smatramo da postoje u dijelu hrvatskog gospodarstva za poduzeća iz Srbije. Da u Beogradu vidimo hrvatske umjetnike koje nismo

Sastanak s hrvatskom manjinom u Vojvodini

## Potporna idejama koje podupiru jedinstvo

»Nesuglasice i taština moraju se zaboraviti, a Hrvatska će pomoći svaku ideju koja podupire jedinstvo hrvatskog naroda u dijaspori«, rekao je hrvatski premijer Ivo Sanader u razgovoru s dvadesetak dužnosnika hrvatske nacionalne zajednice 20. ožujka u Hotelu »Hyatt« u Beogradu.

Najvažnije teme o kojima se još razgovaralo bile su – smanjenje broja hrvatskog življa u Srijemu, kao i pitanje školstva i obrazovanja na hrvatskom jeziku te nedostatak odgovarajućih obrazovnih kadrova.

Hrvatski premijer Ivo Sanader obećao je da će kod srbijanskog predsjednika inzistirati da se hrvatskoj manjini osigura isti status koji manjine imaju u Hrvatskoj, te je ukazao na potrebu suradnje dvaju naroda.

»Smatram da naši Hrvati u Srbiji i Srbi u Hrvatskoj trebaju razvijati međusobnu suradnju i međusobno se pomagati. To je započeto i u prijašnjem mandatu Vlade i to se treba nastaviti«, istaknuo je Sanader.

Na sastanku je naglašeno i to da je nedovoljna pozornost posvećena zastupljenosti hrvatskog jezika u vojvođanskim medijima. O tome je nakon sastanka izjavu dao hrvatski ministar kulture Božo Biškupić:

»Naglašeno je da je na radiju i televiziji nedovoljan broj sati posvećen informiranju na hrvatskom jeziku, te se traži širi medijski prostor. Naglašen je problem kadrova u školstvu i u kulturi. Jedan od prioriteta trebao bi biti i izgradnja hrvat-



skog školskog centra u Vojvodini, za što će hrvatska država u svakom slučaju pružiti potporu«.

Hrvatsko izaslanstvo je u Beogradu izrazilo stav glede izjednačavanja prava hrvatske manjine u Srbiji s pravima srpske

manjine u Hrvatskoj, rekao je Biškupić, te dodao: »Kao što je u Hrvatskoj manjinama osiguran status, tako bi trebalo i u Srbiji osigurati status hrvatskoj manjini. Da mogu međusobno birati zastupnike i da mogu imati zastupnike u parlamentu«. Ministar Biškupić je rekao i kako je dr. Ivo Sanader s premijerom Cvetkovićem razgovarao o problemu podjele Hrvata na Bunjevce i Šokce.

»Čuli smo da je taj problem sa Šokcima potpuno sređen, oni se osjećaju i izjašnjavaju Hrvatima. Premijer Sanader nastoji utjecati na politiku u provinciji koja se trudi pomagati i nastoji da se Bunjevci ne osjećaju Hrvatima već nekakvim posebnim bunjevačkim narodom. Svi znamo, a i povijest je takva, da su Bunjevci Hrvati, da oni pripadaju hrvatskom nacionalnom i kulturnom korpusu. Zbog toga će nastojanja premijera ići u tome pravcu i u razgovorima sa srbijanskim premijerom te predsjednikom države«.

Hrvatsko izaslanstvo naglasilo je kako postoji vrlo dobra suradnja sa srpskom zajednicom u Hrvatskoj i da to pomaže zajedničkom nastojanju da se poboljša položaj Hrvata u Srbiji, rekao je na kraju hrvatski ministar kulture Božo Biškupić.

Siniša Jurić



dugo vidali, a oni naše u Zagrebu i da, recimo, kao što postoji košarkaška Jadranska liga, razmišljamo i o nogometnoj jadranskoj ligi, te da sve to bude podržano objektivnim izvještavanjem i jednih i drugih medija, kako bi se život i suradnja dvije zemlje, 15 godina poslije ratova, vratili u normalne tokove», kaže Dinkić.

Veliko je zanimanje za zračnu liniju Beograd-Pula, a premijer Sanader je zainteresiran da se uvede i linija Beograd-Zagreb, pa će, po riječima potpredsjednika Dinkića, obje strane u sljedećem razdoblju to realizirati kao potporu jačanju turističke i ukupne ekonomske suradnje.

Ljudi iz Srbije su zainteresirani za ljetovanje na hrvatskoj obali, ali kako imaju dojam da je Istra gostoprivljivija od Dalmacije, Dinkić je, kaže, zamolio hrvatskog premijera kao Dalmatinaca da utječe da klima u Dalmaciji bude slična onoj u Istri. Također, izrazio je želju da vidi građane Hrvatske na atraktivnim turističkim destinacijama i manifestacijama u Srbiji.

Na zajedničkoj konferenciji za novinare dvojice premijera, održanoj neposredno poslije sastanka, poslije njihovih izjava o susretu, novinari nisu mogli postavljati pitanja

## Iskorak u hrvatsko-srpskim odnosima

Predsjednik Republike Srbije Boris Tadić je nakon razgovora s hrvatskim premijerom rekao kako je uvjeren da je u interesu Hrvatske i Srbije, cijele regije, ali i Europske Unije, da te dvije zemlje izgrade najbolje moguće odnose, te je rekao kako dvije zemlje dijele zajedničke europske vrijednosti i nastoje postati članice EU.

Predsjednik Tadić je naveo kako Hrvatska i Srbija imaju otvorena pitanja oko kojih ne postoji suglasnost, kao što su hrvatsko priznanje neovisnosti Kosova i tužba i kontratužba pred Međunarodnim sudom pravde u Den Haagu za genocid, ali je naglasio da, i pokraj toga, moraju surađivati u budućnosti.

Tadić je dodao kako Srbija jamči integritet svih država i ocijenio da su ideje o Srbiji do Karlovca, Karlobaga i Virovitice veoma opasne, ali da predstavljaju prošlost i »snove političkih ekstremista« te da Srbi iz Hrvatske imaju svoju

državu – Hrvatsku u kojoj trebaju rješavati građanska i nacionalna prava, te sudjelovati u demokratskim institucijama, kao što Hrvati, kako je rekao, sudjeluju u srbijanskim institucijama

»Srbiju je izrazito teško pogodila odluka Hrvatske da prizna Kosovo«, rekao je on, »ali usprkos tome dvije države imaju puno zajedničkih interesa i Srbija će otvoreno pristupiti njihovoj realizaciji. Prije svega se to odnosi na gospodarske odnose«.

»Ovaj susret s predsjednikom Tadićem sigurno je kruna moje današnjeg posjeta Beogradu«, rekao je novinarima Sanader na početku svoje izjave. »Želim uputiti poruku da hrvatska vlada, a siguran sam da tako misle i srbijanska vlada i predsjednik Srbije, ne želi gubiti dragocjeno vrijeme, jer postoji previše tema od zajedničkoga interesa«, istaknuo je Sanader, rekavši kako Hrvatska

razgovori s najvišim srbijanskim dužnosnicima značajan korak dalje u hrvatsko-srpskim odnosima«.

## Gospodarska suradnja

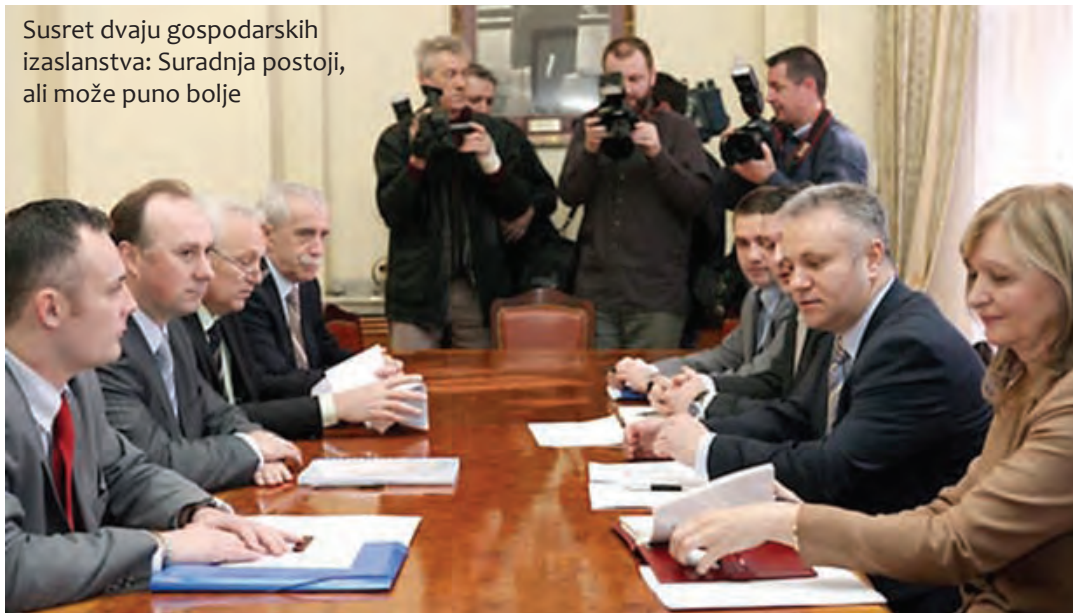
U Beogradu je boravio i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar gospodarstva, rada i poduzetništva Damir Polančec, koji je s predstavnicima JANAF-a, Ine, HEP-a i Plinacra razgovarao s ministrom rudarstva i energetike u Vladi Republike Srbije Petrom Škundrićem, te predstavnicima srbijanskih tvrtki: NIS-a, Srbijagasa, Elektroprivrede i Naftnih transporta.

»Na poslovnom energetsom forumu predstavnika tih tvrtki izražen je interes Ine i NIS-a za zajednički plasman njihovih proizvoda u maloprodaji«, rekao je potpredsjednik Vlade Polančec nakon sastanka hrvatskih i srpskih gospodarstvenika. Osim toga, NIS

Premijer Cvetković je u Beogradu Sanaderu predao pismo Srpske asocijacije menadžera o problemima s kojima se suočavaju srpski gospodarstvenici u Hrvatskoj. Pismo istog sadržava ova udruga uputila je i kabinetu hrvatskoga premijera, a u tom dopisu kaže se kako su, za razliku od trgovačkih lanaca u Srbiji koji su otvoreni za robu iz Hrvatske, maloprodajni lanci u vlasništvu hrvatskih kompanija daleko restriktivniji, kada je u pitanju plasman i prodaja robe proizvedene u Srbiji.

Drugi problem na koji ukazuju menadžeri iz Srbije jest da u Srbiji posluje pet hrvatskih lanaca maloprodaje (od kojih je »Idea« najveća i zauzima drugo mjesto po veličini na srpskom tržištu), dok nijedna srpska kompanija nema maloprodajni objekt u Hrvatskoj. Hrvatska je i jedna od značajnih zemalja sudionica u privatizaciji u Srbiji. U

Susret dvaju gospodarskih izaslanstva: Suradnja postoji, ali može puno bolje



ne bježi od nedavne prošlosti i od teških pitanja koja je prošlost ostavila za sobom, ali želi razmišljati o budućnosti.

Premijer Sanader je ponovio kako Hrvatska pruža punu potporu Srbiji u ulasku u NATO i da neće praviti problem od međusobnih bilateralnih pitanja koji bi na bilo koji način bio zapreka Srbiji na putu u euroatlantske integracije. »Hrvatska neće biti Srbiji ono što je Slovenija Hrvatskoj. Neće biti da je nama bolje, ako je susjedu gore«, naglašava Sanader. »Iz Beograda odlazim sa sviješću o tome da su posjet i

želi i bolju suradnju s Janafom i sudjelovanje u Paneuropskom naftovodu. Prema njegovim riječima, Srbijagas bi koristila terminal za ukapljeni plin na Krku, dok je Hrvatska zainteresirana za sudjelovanje u gradnji skladišta plina u Banatskom Dvoru. Škundrić je na konferenciji za novinare rekao kako su obje zemlje istaknule značaj međusobnog povezivanja plinovodima, zbog povećanja energetske sigurnosti. Na sastanku je istaknuto kako je prošle godine trgovačka razmjena Hrvatske i Srbije bila na razini od 1,1 milijarde dolara.

razdoblju od 1999. do 2008. godine direktne investicije hrvatskih poduzeća u Srbiji iznosile su oko 20 posto ukupnih hrvatskih ulaganja u inozemstvo. S druge strane, uspješno je realizirana samo jedna privatizacija – takovski koncern »Swiss lion« kupio je »Eurofood trade« iz Siska.

Sanader je rekao kako ne bi smjelo biti prepreka prodaji srbijanske robe na hrvatskom tržištu i da bi hrvatski ili srpski proizvodi, ako su dobre kvalitete, prije nego što osvoje zapadnoeuropsko tržište trebali biti pristupačni kupcima u objema državama.

## Obrazovanje na hrvatskom u Srbiji (2. dio)

# Učenje bez odgovarajućih udžbenika

*Nastava na hrvatskom jeziku odvija se samo u jednoj srednjoj školi, subotičkoj Gimnaziji »Svetožar Marković« \*  
U dva razreda 38 gimnazijalaca u nastavi na hrvatskom jeziku \* Od sudionika u obrazovanju  
na hrvatskom jeziku, kao najveći problem u radu se ističe nedostatak udžbenika prevedenih na hrvatski jezik,  
te kasno odobravanje uvoza udžbenika iz Hrvatske*

Piše: Dušica Dulić

Škola je dužna formirati poseban odjel za nastavu na hrvatskom jeziku ako se pri upisu za ovu mogućnost izjasni 15 učenika. Srednjoškolsko obrazovanje na hrvatskom jeziku postoji samo u Subotici, u Gimnaziji »Svetožar Marković«, gdje funkcionira drugi razred društvenog, te prvi razred općeg smjera. Ukupno 38 učenika.

Ako se izostavi činjenica da je u nastavi na hrvatskom jeziku mali broj učenika, poražavajući je i nedostatak udžbenika za nastavu na hrvatskom. Za ovaj drugi problem odgovorno je Ministarstvo prosvjete Republike Srbije koje ne odobrava uporabu udžbenika iz Hrvatske, a s druge strane, ne tiska prevedene knjige za nastavu na hrvatskom jeziku u Srbiji. Preciznije, do sada je traženo odobrenje za uporabu 382 naslova, a odobreno je svega 10 priručnika i 5 udžbenika. Tako učenici iz nastave na hrvatskom jeziku većinom uče iz istih knjiga kao i njihovi prijatelji iz nastave na srpskom, čitajući ćirilicu.

### Srednjoškolsko obrazovanje

Zakon o srednjoj školi propisuje da se nastava može organizirati i na jeziku nacionalne manjine, odnosno dvojezično, ako se za to izjasni

najmanje 15 učenika u odjelu prvog razreda srednje škole. Prema tome, ako se pri upisu prvog razreda srednje škole 15 učenika izjasni za pohađanje nastave na hrvatskom jeziku, škola je dužna formirati poseban odjel za nastavu na hrvatskom jeziku. Međutim, ako se za školovanje na hrvatskom jeziku izjasni manje od 15 učenika, srednja škola može tražiti od Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu AP Vojvodine suglasnost za ostvarivanje nastave na hrvatskom jeziku u cjelini ili dvojezično. Ako se nastava izvodi na jeziku nacionalne manjine, ili dvojezično, obvezno je svladavanje nastavnog plana i programa srpskog jezika. Ukoliko pripadnik nacionalne manjine pohađa srednju školu na srpskom jeziku, »ima pravo učiti materinski jezik s elementima nacionalne kulture«. U nekoj od postojećih srednjih škola, za čiji se rad osiguraju sredstva iz proračuna Republike Srbije, anketiranje učenika za školovanje na hrvatskom jeziku se ostvaruje pri upisu u prvi razred.

Nastava na hrvatskom jeziku odvija se samo u jednoj srednjoj školi, subotičkoj Gimnaziji »Svetožar Marković«. Drugi razred društvenoga smjera, formiran školske 2007./2008. godine, ima 13 učenika na hrvatskom jeziku, a prvi razred općega smjera, formiran školske

2008./2009. godine, 25 učenika i učenica u nastavi na hrvatskom jeziku.

Prema riječima članice Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužene za obrazovanje *Stanislave-Stantić Prčić* »ova dva odjela imaju isti tretman kao i svi drugi na mađarskom i srpskom jeziku u gimnaziji. Budući da nemamo generaciju koja je završila osnovnoškolsko obrazovanje na hrvatskom jeziku, pri upisu budući srednjoškolci u nastavi na hrvatskom polažu ispit kao i svi ostali gimnazijalci – na srpskom i iz srpskog jezika. Trebaju imati isti broj bodova za upis kao i kandidati drugih odjela. Prema dogovoru s Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje sljedeće školske godine bit će u Gimnaziji »Svetožar Marković« otvoren novi odjel na hrvatskom jeziku, ponovno općeg smjera«. Hrvatski jezik predaje profesorica književnosti *Đurđica Stuhlreiter*, koja je angažirana kao ispomoć iz Republike Hrvatske.

Školski program po kojemu se radi u potpunosti je u skladu s programom Ministarstva prosvjete Republike Srbije. Razlika je u tome što djeca imaju sate hrvatskog kao materinjeg jezika, a srpskog kao nematerinjeg, te u predmetima koji su od interesa za zajednicu (povijest, geografija, glazbena i likovna kul-

Nastava na hrvatskom: I F razred u subotičkoj Gimnaziji





tura) imaju 30 posto programa od interesa za očuvanje nacionalnog identiteta.

»Taj dodatni sadržaj određuje Odjel za obrazovanje pri HNV-u, ali svaki profesor ima i određenu slobodu. I taj se program realizira uz odobrenje Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i Pedagoškog zavoda. Srednjoškolski razredi na hrvatskom jeziku imaju tjedno tri sata više od svojih kolega u nastavi na srpskom«, kaže članica IO HNV-a.

Razrednica I. f. odjela na hrvatskom jeziku u subotičkoj Gimnaziji je *Lidija Crnković*, profesorica latinskog i francuskog jezika, a njen razred broji 25 učenika.

»Drugi razred na hrvatskom jeziku je općeg smjera, i u nastavi su jednako zastupljeni predmeti iz prirodnih i društvenih znanosti. Radimo po odobrenom programu Ministarstva prosvjete Republike Srbije, ali na hrvatskom jeziku. Zbog razlike u programima, jedan dio gradiva iz nastave uče iz udžbenika na srpskom, a drugi iz udžbenika na hrvatskom. Hrvatski uče kao materinji, a srpski kao nematerinji jezik, pa tako imaju 4 puta tjedno sate hrvatskog, a dva puta srpskog jezika«, kaže Lidija Crnković.

### Neriješeno pitanje udžbenika

Udžbenik za osnovnu i srednju školu je osnovno nastavno sredstvo i izvor znanja za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva utvrđenih nastavnim planom i programom ili eksperimentalnim nastavnim planom i programom osnovne, odnosno srednje škole, koji je usklađen s udžbeničkim standardom. Pod udžbenikom se podrazumijeva i dopunsko nastavno sredstvo (radna bilježnica, zbirka zadataka, zemljopisni ili povijesni atlas), koje se tiska odvojeno od udžbenika kao osnovnog nastavnog sredstva. Udžbenik se u pravilu tiska u jednom svesku i namijenjen je višegodišnjoj uporabi.

Od brojnih sudionika u obrazovanju na hrvatskom jeziku, kao najveći problem u radu ističe se nedostatak prevedenih udžbenika na hrvatski, te kasno odobravanje uvoza udžbenika iz Hrvatske.

»Najveći je problem što teško dobivamo odobrenje od Ministarstva prosvjete Republike Srbije za uvoz udžbenika iz Hrvatske. Mi nismo dobili odobrenje niti za trećinu udžbenika koje trebamo iz uvoza. Obrazloženje koje smo dobili je da ti udžbenici nisu u skladu s nastavnim programom Republike Srbije. Ova je država u obvezi svakoj nacionalnoj manjini osigurati udžbenike, ali dok se to ne dogodi, mi iz nečega moramo učiti. Mi hrvatski jezik ne možemo učiti iz nekih drugih udžbenika. Slažemo se u tome da uvoz udžbenika iz Republike Hrvatske nije trajno rješenje. Ali, dok nemamo udžbenike tiskane u Srbiji, to je jedino rješenje. Osim udžbenika iz uvoza koristimo se udžbenicima na srpskom jeziku, iz kojih se uči i u nastavi na srpskom. Privatni nakladnici su prepoznali potrebu nacionalnih manjina, i dobili smo ponudu da izaberemo nakladnike koji tiskaju odobrene, prevedene knjige. Udžbenik na srpskom jeziku tiskao bi se preveden na hrvatski,

poput matematike, kemije, i dr., a udžbenici iz nacionalne grupe predmeta prevodili bi se uz suradnju stručnjaka iz zajednice koji bi u njih uvrstili 30 posto nastavnog plana od interesa za nacionalnu manjinu. Privatni nakladnici tvrde da bismo, ako Ministarstvo prosvjete da blagovremenu suglasnost, mi već za jesen mogli imati određen broj udžbenika prevedenih i tiskanih na hrvatskom jeziku u Srbiji«, kaže o gorućem problemu obrazovanja na hrvatskom jeziku članica IO HNV-a Stanislava Stantić-Prčić.

Ministarstvo prosvjete Republike Srbije nije odobrilo niti jedan udžbenik koji bi se koristio u osnovnoj školi, pa niti čitanku iz hrvatskog



jezika. Do sada se tražilo odobrenje za uporabu 382 naslova, a odobreno je svega 10 priručnika i 5 udžbenika, te djeca u srednjoj školi uče iz knjiga koje su tiskane na cirilici. Od 2006. godine traži se dozvola i te su godine svi udžbenici bili odobreni, a to odobrenje je važno i za sljedeću godinu. Od 2008. godine opet se za svaku godinu mora tražiti odobrenje.

»Suradnja s Ministarstvom prosvjete Republike Srbije je jako slaba, tražili smo da nas netko primi, da razgovaramo o ovome problemu, ali ništa od toga. Rečeno nam je kako im trebamo dostaviti knjige na hrvatskom, poslali smo kombi knjiga, što je veliki novac. Knjige nismo dobili nazad, niti jedan primjerak, a nismo dobili ni odobrenje. Te knjige bi nam koristile u nastavi, a sada su negdje u Ministarstvu. To su izuzetno kvalitetni udžbenici, jedino ne odgovaraju u potpunosti nastavnim programima u Srbiji. Mi ga niti ne bismo koristili u potpunosti, nego u postotku u kojemu se poklapa s ovim u Srbiji. Novi veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu *mr. Željko Kuprešak* je rekao kako će se i on uključiti u uspostavljanje suradnje s Ministarstvom prosvjete Republike Srbije«, kaže Stanislava Stantić-Prčić.

Učenicima prvog razreda Gimnazije »Svetožar Marković« u Subotici jesenas su, s mjesec dana zakašnjenja, bili podijeljeni udžbenici koje je osiguralo Hrvatsko nacionalno vijeće. S obzirom na to da udžbenici na hrvatskom jeziku nisu dobili odobrenje od Ministarstva prosvjete Republike Srbije, učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Gimnaziji koriste se udžbenicima na srpskom jeziku, pisanim ciriličnim pismom. Učenici su ove udžbenike dobili besplatno od HNV-a, za što je izdvojeno 121.000 dinara.

Prema najavama iz mjerodavnog ministarstva, Srbija će uskoro dobiti novi zakon o udžbenicima, jer su profesori, nakladnici i

Ministarstvo prosvjete suglasni da je potrebno uvesti red u ovo područje.

Ravnatelj Zavoda za udžbenike *Miloljub Albijanić* rekao je kako se sa zakonom o udžbenicima kasni sedam godina. Sadašnja procedura izdavanja knjiga nije ista za državne i privatne nakladnike, pa oni traže da u novom zakonu budu izjednačeni. Na tržištu Srbije trenutno je dvadeset nakladnika. Prema novome zakonu, licencije bi se nakladnicima izdavale na pet godina, ali bi se one mogle i izgubiti ukoliko nakladnik otisne više primjeraka od dozvoljene tiraže. Kako je jesenas najavljeno iz Ministarstva prosvjete Republike Srbije, prvaš u Srbiji će od sljedeće godine dobivati besplatne udžbenike, a prema planu Ministarstva, svake sljedeće godine trebala bi se uključiti nova generacija učenika koji neće plaćati knjige. U Hrvatskoj je ova praksa zaživjela nekoliko godina ranije, a od školske 2007./2008. godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je, sukladno izmjenama i dopunama Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu, osiguralo besplatne udžbenike za sve učenike osnovnih škola i prve razrede srednjih škola.

Predsjednik Općine Apatin dr. Živorad Smiljanić

# Liječnik prije svega

*Četvrti mandat, drugi zaredom, na čelu Općine Apatin, prema statističarima najbogatije u Srbiji \**

*Prioritetna tema – otvaranje velikog broja novih radnih mjesta – najava stvarnog boljitka, prazna predizborna retorika, ili optimizam bez pokrića \* Postoji li realno rješenje za povratak mladih u sela apatinske općine? \**

*Od novoizabranih savjeta MZ Općine Apatin očekuje korektnu suradnju*

Razgovor vodio: Ivan Andrašić



**P**redsjednik Općine Apatin dr. Živorad Smiljanić obnaša četvrti mandat na mjestu čelnoga čovjeka ove nevelike, ali po statistici vrlo bogate općine, po nekima i najbogatije u Srbiji. Član je Socijalističke partije Srbije od osnutka i dugogodišnji politički dužnosnik na svim razinama, od lokalne do nekadašnje savezne.

**HR:** Na republičkoj i pokrajinskoj razini SPS je koalicijski partner demokratske opcije, a u lokalnim okvirima i dalje ste u koaliciji s radikalima. Kako je moguće balansirati između ovih dviju opcija?

Na lokalnim izborima osvojili smo 32 posto glasova te s radikalima, koji su osvojili tri mandata, i jednim zastupnikom PSS-a formirali smo skupštinsku većinu. Od 29 vijećnika SPS je imao 11 i mogli

smo birati partnere koji bi nam odgovarali. Poslije izbora napravili smo procjenu situacije i opredijelili se za koaliciju s radikalima, što se u Apatinu pokazalo izuzetno uspješnom kombinacijom.

Po mojem mišljenju, na lokalnoj razini stranke i koalicije i nisu toliko bitne. U ovako malim sredinama svi se međusobno jako dobro poznajemo i nije nam nimalo potrebno ništa što opterećuje naše međusobne odnose, ništa što nas tjera na rasipanje snage na nepotrebne sukobe. Najsretniji bih bio kad u Apatinu uopće ne bi bilo porbe, kad bi svi radili na dobrobit lokalne zajednice.

**HR:** Ovo je Vaš četvrti, a drugi mandat zaredom u kojemu ste čelni čovjek Apatina. Što smatrate najvećim uspjehom u tom razdoblju?

Ja sam prije svega liječnik i ljudi mi, kako u Apatinu, tako i u selima naše općine, kao takvom i vjeruju. Bio sam odličan student, medicinu sam završio u roku. Na studiju medicine u Zagrebu bio sam čak i demonstrator iz kemije na drugoj godini, što je za studenta veliko priznanje. Bio sam među prvim stipendistima Općine Apatin, gdje sam se poslije svršetka studija i vratio, a već u svibnju 1970. godine jednoglasnom odlukom Zbora radnika Doma zdravlja bio sam izabran na dužnost ravnatelja, što je bilo novo priznanje za mene, najdraže upravo stoga što je došlo od strane mojih kolega i ostalih uposlenika ustanove u kojoj sam radio. Odmah sam započeo s izgradnjom ili renoviranjem i to prvo seoskih ambulanti, a zatim i samog Doma zdravlja u Apatinu. Već od 1975. godine započeo sam lobiranje za gradnju Banje Junaković, koje je uspješno realizirano. U gradnji sam sudjelovao od polaganja kamena temeljca, pa sve do danas. Iako smo najmlađe toplice u Srbiji, od mnogih smo daleko odmakli po stupnju opremljenosti, pa ako hoćete, slobodno mogu reći i da je Banja Junaković najljepša u Srbiji. Ovih dana otvaramo osmo-staznu kuglanu, imamo tri teniska terena, staze za šetnju, biciklističke staze i šumicu, koja je oaza mira i čistoga zraka. U fazi gradnje nam je budući najveći velnes centar na Balkanu, prostirat će se na više od 6000 četvornih metara. Ova investicija vrijedna je oko 12 milijuna eura. To je dio u kojega sam ugradio sebe, a u vrijeme mojega mandata na dužnosti predsjednika Skupštine Vojvodine započeo sam gradnju rođilišta u Novom Sadu. U vrijeme kad sam smijenjen od strane DOS-a bilo mi je potrebno još najviše pola godine do svršetka gradnje. No, najdraža investicija i spomenik moje dugačke političke karijere svakako će ostati Banja Junaković.

**HR:** Prije nekoliko godina, vjerojatno u svezi s euforijom zbog slije-

vanja novca od prodaje dionica Apatinske pivare, u svim medijima Apatin je istican kao najbogatiji grad u Srbiji. Rijetki su bili osvrti na tamniju stranu socijalne slike grada. Kakvi su bili Vaši stavovi glede navedenih napisa?

Prije svega želio bih napomenuti kako je Apatinska pivara privatizirana po zakonu kojega je donio SPS-ov režim. Pivovaru su prodali mali dioničari, u Apatin se slilo puno novca i to se zbililo poslije 2000. godine, kad nisam bio u lokalnoj politici. Tada sam bio savezni zastupnik, a koalicijski partneri, ljudi koji su obnašali lokalnu vlast, nisu ni mogli, a niti pokušali taj novac usmjeriti u razvoj malih poduzeća i upošljavanje novih radnika. Vrijeme je pokazalo kako nisu imali autoriteta, a svoje dužnosničke resurse više su trošili na međusobne sukobe, neumjesno se međusobno dopisujući na stranicama lokalnog glasila Glas komune. Birači su ih brzo pročitali i već na izborima 2004. godine dali svoj sud o njihovom politikantstvu. U to vrijeme mediji su se utrkivali koji će pisati veće hvalospjeve o Apatinu. To je tadašnjim dužnosnicima vjerojatno godilo, nisu se trudili objasniti novinarima kako Apatin, pokraj manjega broja novostvorenih bogataša čini i veliki broj onih koje je naš model tranzicije ostavio bez posla, na rubu egzistencije. Svakako je trebalo pisati i o toj situaciji, o velikom broju Apatinaca koji žive na rubu siromaštva nakon propadanja svojih nekada dobrostojećih poduzeća.

**HR:** Velika sredstva slija su se i u proračun Općine Apatin. Jesu li, po Vašem mišljenju, ta sredstva iskorištena na najbolji način?

Svakako da nisu. Mali dioničari su svoj novac brzo potrošili, kupujući stanove po Novom Sadu, kupujući najskuplje automobile, te tjerajući bespotreban luksuz. Mnogi čak nisu niti platili porez, pa su kasnije morali prodavati nekretnine kako bi podmirili dugove. Sve u svemu,



Apatin od toliko velike mase novca nije imao koristi u smislu gospodarskog razvoja. S ljudima je trebalo u smislu edukacije puno više raditi, navoditi ih na ulaganje u djelatnosti koja će u budućnosti ta sredstva vraćati s profitom. Općinska je vlast trebala uvesti sve moguće beneficije za one koji ulažu sredstva u razvoj proizvodnih djelatnosti, u otvaranje novih radnih mjesta. Umjesto toga, sitno-račundžijski su se radovali novcima koji su se slivali u proračun, ne vodeći računa o najsvrsishodnijoj namjeni tih sredstava.

**HR:** **Gospodarstvo Općine Apatin općenito je na niskim je granama. Mnoga nekada jaka poduzeća, danas ne rade ili rade minimalnim kapacitetima. Postoji li način za pomoć tim poduzećima?**

Nažalost, lokalna politika je na tom polju nemoćna. Nemamo nikakvih zakonskih osnova za intervencije. Ta nekada jaka poduzeća, koja su bila nositelji razvoja ne samo Apatina, nego i okolnih sela, danas su privatno vlasništvo kvazi-biznismena, a kako je privatni posjed svetinja, možemo samo bespomoćno gledati kako poduzeća propadaju, imovina im se razvlači, da ne uporabim težu kvalifikaciju, a djelatnici ostaju bez posla i bez sredstava za život. Na takvu situaciju nastojim ukazati putem mnogih medija, no, kod mnogih se još i danas primjenjuje određena doza blokade onoga što kažu socijalisti.

**HR:** **Na evidenciji apatinske ispostave tržišta rada nikad nije bilo više neuposlenih no što ih ima danas. U svojim predizbornim obećanjima kao prioritet apostrofirali ste upravo upošljavanje. Baratalo se i cifrom od 4000 djelatnika u budućem RTC-u. Je li se situacija u međuvremenu bitno izmijenila, ili je u pitanju bio optimizam bez pokrića?**

Ne bih se suglasio ni s jednom, ni s drugom konstatacijom. Prije bih rekao da je u pitanju proces koji traje. Naša najveća razvojna šansa je izgradnja Robno-transportnog centra. Trenutačno nas blokiraju ekolozi. Znam da je bitna ekologija, da je bitan rezervat Gornje Podunavlje, ali po mom mišljenju, bitniji su ljudi. Apatin mora imati međunarodnu luku na Dunavu, mora imati RTC. To nam je jedina prilika da uposlamo veliki broj mladih ljudi. Samo u dijelu revitalizacije pruge Apatin-Svilovojevo-Sonta, s pristanom u RTC-u uposlili bismo oko 120 radnika,



a i mnoge tvornice iz zemlje i inozemstva zainteresirane su za otvaranje svojih pogona kod nas. Nitko od njih neće sa sobom dovesti radnike, upošljavat će ljude iz lokala.

Jedan od velikih problema je i Bogojevački most, koji je već odavno trebao ući u funkciju, svi tehnički uvjeti su ispunjeni, mi iz lokalnih uprava s obiju strana Dunava smo za, puk je za i ne

## Otresit, ali slatkorječiv

Izdanak je partizanske obitelji Smiljanić. Rođen je 1942. godine u Zaječaru, a od 1946. s roditeljima, koloniziranima iz Like, živi u Apatinu.

Još u djetinjstvu bio je otresit, ali slatkorječiv, u svakom momentu znao je što hoće i kako to postići. Stariji su za njega, ne znajući koliko će biti dobri proroci, govorili kako je baš rođeni političar.

Osnovnu školu završio je u Apatinu, gimnaziju u obližnjem Somboru, a medicinski fakultet u Zagrebu, gdje je i upoznao svoju sadašnju suprugu Nenu, rođenu Našičanku. Specijalizirao je ginekologiju u Beogradu, a stručni ispit položio je u Novom Sadu. Po povratku u Apatin upošljava se u Domu zdravlja, a s 28 godina života postaje ravnatelj ove ustanove i član prvog općinskog vijeća. Za predsjednika Općine Apatin prvi put je biran 1982. godine, drugi mandat je obnašao od 1996. do 2000. godine, na treći je biran 2004. godine, i na četvrti, a drugi zaredom, koji je u tijeku, 2008. godine. Od 1992. do 1996. godine bio je na dužnosti pokrajinskoga tajnika za zdravstvo, a od 1996. do 2000. godine predsjedavao je Skupštinom Vojvodine. Član je SPS-a od osnutka, u stranci je obnašao mnoge odgovorne dužnosti, sada je član Izvršnog odbora i Glavnog odbora. U »svojemu« Apatinu trenutačno obnaša dužnosti predsjednika općine, ravnatelja Doma zdravlja i predsjednika Općinskog odbora SPS-a. Na razini Republike Srbije i Autonomne Pokrajine Vojvodine SPS je u koalicijskom odnosu s demokratima i oko njih okupljenim strankama, a u Općini Apatin, jedinoj u Vojvodini, koalicija SPS-a i radikala još nije raskinuta.

znam gdje je zapelo. U interesu prekogranične suradnje taj problem bi trebalo hitno riješiti. U budućnosti će koridor 7, odnosno rijeka Dunav, vjerojatno biti puno značajniji od koridora 10, zbog puno jeftinijega transporta vodom nego cestom. Na to smo se pripremili. Pruga Apatin-Sonta bit će revitalizirana, već sada imamo međunarodnu marinu iznimno visokoga standarda, imamo putničko pristanište za Bijelu flotu, a izgradnjom teretnog pristaništa, gdje bi prioritet bio kontejnerski promet, imali bismo tri pristana, najveća, najopremljenija, a ujedno i najljepša na Dunavu i Apatin bi na taj način bio povezan s cijelom Europom, preko vodene prometnice Dunav-Rajna-Majna sve do Sjevernog mora. Ne kažu bada-va da je koridor 7 glavna ulica Europe. Ukoliko se naši planovi ostvare, ovaj RTC će biti nositelj razvoja cijele zapadnobačke regije.

**HR:** **U selima, u kojima dominantna grana, situacija je katastrofalna. Žitelji su osiromašeni, broj staračkih kućanstava, kao i broj praznih kuća u velikom je porastu, mladi odlaze, ovoga puta trbuhom za kruhom, djece je sve manje. Postoji li, po Vašem mišljenju, realno rješenje za ovaj problem?**

Nažalost, sjećam se ranih devedesetih i početka rata na prostorima bivše SFRJ, sjećam se nacionalističke euforije sa svih strana. Bio sam član pokrajinske vlade i uporabio sam svoj autoritet kako bih izdejstvovao postavljanje policijskih ophodnji na ulaz i izlaz iz Sonte, koja je tada bila u velikim problemima zbog svojeg nacionalnog sastava. Zahvaljujući policiji nismo imali egzodus iz Sonte, no, s druge strane, mnogi su otišli po osnovi zamjene kuća. Govorio sam da će euforija proći čim se oni koji su tako bodro otišli u rat, počnu vraćati u mrtvačkim sanducima i da će mnogi shvatiti kako to nije mjesto za nacionalističke pjesme, nego tragedija nad kojom se moramo svi zamisliti. Najveći problemi u selima nastali su tijekom tranzicije. Do tada su sva mjesta imala svoje zadrugе, svoje poljogospodarstvene kombinatе, koji su bili nositelji razvoja i koji su upošljavali veliki broj ljudi. Loše provedenom privatizacijom omogućilo se mnogim nekompetentnim nazovibiznismenima da dođu u posjed tih zadruga i kombinata, te da ih u jako kratkom roku unište i djelatnike ostave, bukvalno, bez kruha. I PIK Apatin, koji je bio najbolji kombinat u Vojvodini, pri-

vatiziran je i novi vlasnik je odmah otpustio više od trećine djelatnika. Njega ne zanima otvaranje novih radnih mjesta, nego isključivo vlastiti profit. Nekada jakim povrtlarima iz Sonte, poznatim po proizvodnji najkvalitetnijega celera, te Kupusine, koja je bila nadaleko poznata po proizvodnji luka jabučara, bitno je smanjeno tržište, pa su i oni smanjili obujam proizvodnje. Tako nam danas sela izumiru. Prije svega, cilj nam je poboljšanje nataliteta, a to možemo postići samo poboljšanjem životnih uvjeta. Treba stvoriti uvjete za ostanak mladih ljudi u selu, a to može krenuti samo s razine države ili pokrajine. Očekujem da ovih dana krenu radovi na plinifikaciji svih sela naše općine. U rovove, koji će biti kopani radi postavljanja plinskih vodova, namjeravamo položiti i instalacije za kabelsku TV i brzi internet, tako da ćemo i u selima naše općine bar na ovaj način pridonijeti boljitku standarda.

**HR:** Općina Apatin je multinacionalna, multikulturalna i multikonfesionalna sredina. Pri SO djeluje i Vijeće za međunarodne odnose. Kako ovo tijelo funkcionira i kakva mu je uloga u okviru Skupštine?

Vijeće za međunarodne odnose sada i formalno radi ono što smo mi radili odavno. Općina Apatin je nedavno dobila zlatnu medalju od Izvršnog vijeća Vojvodine za multikulturalnost i etničku toleranciju. Uvijek u šali podsjetim kako smo to nekada zvali bratstvo i jedinstvo. Kao višenacionalna općina nismo ničim opterećeni, odrasli smo u društvu u kojem smo živjeli jedni s drugima, a ne jedni pokraj drugih. U općini imamo visok postotak miješanih brakova, tako da su nam te nacionalne granice jednostavno izbrisane. Ovo vijeće radi ono što mi kao politika već odavno kreiramo. Svojim radom to sam i dokazao, jer prvu sportsku dvoranu u općini napravio sam u Sonti, gdje je većina žitelja hrvatske nacionalnosti, drugu u Prigrevici, a sada ću istu takvu izgraditi i u Kupusini. Kao liječnik uvijek ću se zalagati za usmjeravanje mladih u sport, kako bismo ih odvojili od poroka današnjice, koji ih vrebaju na svakom koraku. Pozitivan primjer je Sonta, selo s 5000 žitelja, gdje je nakon izgradnje sportske dvorane oformljen mažoret klub, čije su pojedine kategorije prošlogodišnji prvaci Srbije i peti u Europi. Osim mažoreta, formiran je čitav niz sportskih klubova, koji danas okupljaju veliki broj djece i mladih.

**HR:** Općina Apatin, među prvim u Vojvodini, odlukom o izmjeni svojega statuta uvela je u službenu uporabu jezike mađarske i hrvatske nacionalne manjine u selima s većinskim življem navedenih nacionalnosti. Koji je bio motiv vaše koalicije za donošenje takve odluke?

Već i prije nas, u vrijeme DOS-ovog mandata, donošenje ove odluke bilo je na dnevnom redu SO Apatin i upravo zbog nedostatka sluha tadašnje vlasti nije izglasovano. U šali kažem kako smo mi komunisti uvijek cijenili bratstvo i jedinstvo. Oduvijek

su pogreške nastale upravo iz tih razloga.

**HR:** Kako je, po Vašem mišljenju, moguće da u Sonti jedna institucija kulture, OKUD »Ivo Lola Ribar«, dobije više sredstava iz općinskog proračuna samo za jednu manifestaciju, nego što je cjelokupan godišnji proračun nacionalno opredijeljene KPZH »Šokadija«, iako pokraj svojih nacionalnih, na svim manifestacijama jasno ističe i zemljopisne odrednice?

Do sada smo KUD-ovima s područja općine, osim dotacija, plaćali i troškove angažmana kore-



sam bio liječnik, neopterećen ovim problemima. Fakultet sam završio u Zagrebu, supruga mi je Hrvatica i normalno mi je bilo isforsirati donošenje ove odluke. Snagom autoriteta jednostavno sam »natjerao« vijećnike moje koalicije da svi glasuju za odluku koju sam upravo ja i predložio. Kao političar i intelektualac uvijek sam vidio malo dalje od drugih, a zauzvrat, kad se pojavim na izborima, ljudi u meni više gledaju čovjeka, nego političku opciju, tako da glatko prođem i u selima i u gradu.

**HR:** Iako je odluka o službenoj uporabi hrvatskog jezika u Sonti donesena još 2006. godine, teško bi se moglo reći kako je zaživjela u praksi. Je li, po Vašem mišljenju, u pitanju namjera ili neznanje i tko je izravni krivac?

Općina je svoje uradila u cijelosti, dužnosnici Mjesne zajednice su malo zakazali. Ne vjerujem da tu postoje zadnje namjere, konačno i oni su Šokci. Prije bih rekao da su u pitanju nesnalaženje i neznanje. Vjerujem da veliki broj ljudi poistovjećuje latinično pismo s hrvatskim jezikom i da

ografa. Uбудuće više neće biti uravnilovke, sve institucije kulture dobivat će sredstva iz općinskog proračuna isključivo na temelju projekata, odnosno onoliko, koliko će raditi.

**HR:** Izbori za savjete MZ Općine Apatin su za nama. Koliko ste zadovoljni rezultatima vaše stranke?

Ne mogu govoriti o zadovoljstvu ili nezadovoljstvu, moje je samo da poštujem volju birača. Rezultati su samo mjerilo rada u razdoblju prije izbora. Zadovoljan sam što smo u svim mjestima općine po broju osvojenih glasova prvi, a u Sonti i pokraj osvojenih najviše glasova, SPS će biti u oporbi, budući da koalicijski partneri DS i DSHV imaju osam mandata. Kao predsjednik općine nadam se korektnoj suradnji na dobrobit svih žitelja.

**HR:** Mnogi Sončani tvrde kako su se članovi vaše stranke nekorektno ponašali prilikom provođenja predizbornih aktivnosti. Za prikupljanje neophodnih potpisa za izborne liste SPS-a i GG Antun Zlatar dio mještana MZ Sonta

pozivan je u prostorije MZ s naznakom ODMAH. Na pozivima je bio okrugli pečat MZ Sonta bez potpisa, a raznosili su ih radnici MZ i komunalni redar. Je li to rađeno sukladno aktivnostima stranke, ili je u pitanju samovolja uz zlouporabu pečata i sredstava MZ od strane odgovornih osoba?

Glede provođenja predizbornih radnji svi mjesni odbori bili su autonomni. Ne bih sada govorio o zlouporabama, prije bih konstatirao kako je riječ o nepromišljenosti i jednoj dozi nepotrebne drskosti. Takvi potezi dužnosnika nanijeli su nam više štete nego što je od njih bilo koristi. To se pokazalo upravo u Sonti, gdje je lista GG Antun Zlatar debelo podbacila u odnosu na planirano.

**HR:** Tajnik MZ Sonta istodobno je i lider sončanskih socijalista, predsjednik OKUD-a »Ivo Lola Ribar«, predsjednik Humanog društva »Samopomoć«. Ima li tu sukoba interesa?

Ne vidim u toj situaciji nikakav sukob interesa, s obzirom da su dužnosti predsjednika OKUD-a i humanog društva volonterske.

**HR:** Na izborima za MZ Sonta vaša opcija nije osvojila planiranu većinu. Kako vidite buduću suradnju s novim sazivom?

Osobno mogu uputiti sve čestitke pobjednicima, a kao predsjednik općine očekujem korektnu suradnju u interesu svih žitelja Općine Apatin. Izbori su prošli, svi moramo zaboraviti naše jučerašnje sporove i u interesu građana gledati u sadašnjost i budućnost.

**HR:** I na koncu, u svjetlu Vaših hiperaktivnosti na poziciji predsjednika općine i priznanja koja ste dobili od mnogih stručnih krugova, što mogu u budućnosti očekivati žitelji Općine Apatin?

U ovom razgovoru dotakli smo sve vitalne teme naše općine. Kako smo u planiranju nastojali biti što realniji, nadam se i realizaciji visokog postotka planova. Ta realizacija donijet će lijep broj novih radnih mjesta, a samim tim i povećane prilode, povećanu potrošnju, pa i novi priljev sredstava u općinski proračun, a svakako i znatno povećanje sredstava mjesnog samodoprinos, koja će se, opet, upotrijebiti za podizanje opće kvalitete života u svim naseljenim mjestima Općine Apatin.



Uskoro jednosatni program na hrvatskom jeziku na Radio Somboru

# Medijsko širenje hrvatske riječi

*Svi detalji još nisu utvrđeni, ali emisija će se najvjerojatnije emitirati nedjeljom poslijepodne, a uređivat će je dopisnik »Hrvatske riječi« Zlatko Gorjanac*

**N**a valovima Radio Sombora od početka travnja trebalo bi početi emitiranje tjedne jednosatne emisije na hrvatskom jeziku, koju će pripremati RTV produkcija NIU »Hrvatska riječ«. Svi detalji suradnje dvije medijske kuće još nisu utvrđeni, no, emisija na hrvatskom jeziku najvjerojatnije će se emitirati nedjeljom od 16 do 17 sati. Urednik i novinar emisije bit će dopisnik »Hrvatske riječi« Zlatko Gorjanac.

Dogovor o suradnji Radio Sombora i NIU »Hrvatska riječ« postignut je u srijedu, 18. ožujka, u Somboru na prvom susretu predstavnika ovih dviju medijskih kuća.

»Od osnutka 1971. Radio Sombor je postaja koja njeguje višejezičnost, pa tako imamo redakcije programa na mađarskom i srpskom jeziku. A od 2000. godine otvorili smo razgovore s predstavnicima različitih nacionalnih manjina u Somboru i otvorili mogućnost pripremati i emitirati program i na njihovom materinjem jeziku«, kaže

privremena zastupnica državnog kapitala u Radio Somboru *Anita Beretić*.

Program na hrvatskom jeziku emitira se od prošle godine i to na temelju suradnje Radio Sombora i produkcije »Cro media« iz Subotice.

U petak su s predstavnicima »Hrvatske riječi« otvoreni razgovori za proširenje programa na hrvatskom jeziku, s polusatnog na jednosatni program, koji će se najvjerojatnije emitirati nedjeljom poslijepodne.

»One vrijednosti za koje se svi na ovim razgovorima zalažemo su

partnerski odnosi pred državom, kada je u pitanju njegovanje višejezičnosti«, ističe Anita Beretić i dodaje kako iskustva s emitiranjem programa na hrvatskom jeziku u Somboru nisu negativna.

U razgovorima o početku emitiranja programa na hrvatskom jeziku u produkciji »Hrvatske riječi« sudjelovao je i predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Branko Horvat*, koji je izjavio kako vjeruje da će to poticajno djelovati na aktivnosti hrvatske zajednice u Somboru, Apatinu i okolnim naseljima.

»Vrlo sam zadovoljan razgo-

rima, jer je napravljen veliki korak na planu rješavanja pitanja informiranja na hrvatskom jeziku«, rekao je Horvat. »To je ujedno i dokaz da smo na dobrom putu razvoja hrvatskih medija u Vojvodini. Po mom mišljenju, ovo se trebalo dogoditi i događat će se, jer još nismo dosegli sve planiramo u Platformi za informiranje na hrvatskom jeziku«.

Zadovoljstvo konkretnim dogovorima izrazio je poslije sastanka u Radio Somboru i ravnatelj NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan*, koji kaže kako će u budućem djelovanju ove medijske kuće težište biti stavljeno na jačanje njihova elektroničkog izdanja.

»Interes ustanove i hrvatske zajednice je da se hrvatska riječ čuje na cijelom teritoriju Vojvodine. Sve ovo što radimo pokušaji su ostvarenja toga cilja«, zaključuje Karan, pojašnjavajući kako na tome zajednički rade radiotelevizijska i redakcija tiskanog izdanja tjednika.

Josip Stantić



Hrvatska riječ na cijelom teritoriju Vojvodine:  
Ivan Karan na sastanku u Somboru



**MILENIJUM  
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

**"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica**  
**24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406**  
**E-mail: mios@tippnet.co.yu**  
**Radno vreme: od 8 do 16 časova**

Koordinacija hrvatskih ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini upozorava

# Hrvati gube pravo na obrazovanje na svom jeziku?!

*Ministar obrazovanja HNŽ-a Esad Dželilović odbio je dati suglasnost na nastavni plan i program na hrvatskom jeziku za devetogodišnje obrazovanje*

Hrvati u Bosni i Hercegovini mogli bi izgubiti pravo na obrazovanje na hrvatskom jeziku. Naime, ministar obrazovanja Hercegovačko-neretvanske županije **Esad Dželilović** odbio je dati suglasnost na nastavni plan i program na hrvatskom jeziku za devetogodišnje obrazovanje izjavivši, kako treba izraditi jedinstveni plan i program za hrvatsku i bošnjačku djecu kojim će biti obuhvaćene sve specifičnosti. Na ovo je oštro reagirala Koordinacija hrvatskih ministara obrazovanja, koja je izrazila nezadovoljstvo jednoglasno zaključivši kako ta odluka krši temeljna ljudska prava. »Odbijanjem suglasnosti ministar Dželilović zatire ustavno pravo konstitutivnih naroda u BiH, a to je pravo na vlastiti jezik i obrazovanje te se time krši ustav«, naglasio je **Vjekoslav Čamber**, ministar obrazovanja Zapadnohercegovačke županije.

Spomenuti nastavni plan i program preuzele su sve županije koje nastavu izvođe na hrvatskom jeziku, osim HNŽ-a, gdje je ministar Dželilović odbio dati suglasnost,

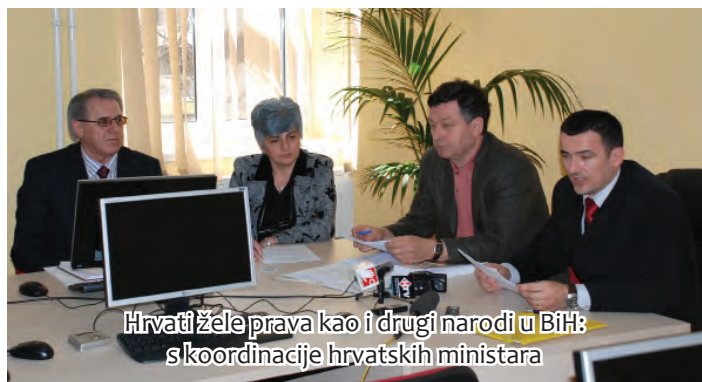
iako u svom pismenom odbijanju nije nigdje doveo u pitanje znanstvenu i stručnu utemeljenost.

Ravnatelj Zavoda za školstvo Mostar **Jago Musa** ističe kako se ministar ponio nekorektno, ne odgovorivši nigdje je li program kvalitetan, nego ga je samo odbio. »Kako vrijeme ide i kako se bliže

politiku u obrazovni sustav i provoditi obrazovnu diskriminaciju. Ministar obrazovanja Posavske županije **Marijan Živković** smatra kako ministar Dželilović ovim potezom stvara problem tamo gdje ga nema. Inače, u Posavskoj županiji već treću godinu postoji devetogodišnje obrazovanje i to na dva

narod sa srpskim i bošnjačkim, te ima neotuđivo pravo i obvezu, u cjelini odgojno-obrazovnog sustava i školstva, čuvati i razvijati svoj nacionalni, kulturni i vjerski identitet, imati svoje obrazovne, znanstvene, kulturne, informativne i druge ustanove s dva temeljna uporišta: hrvatski jezik i latinično pismo. »Hrvatski narod u BiH ima pravo imati nastavne planove i programe te udžbenike na hrvatskome jeziku za osnovne i srednje škole, koji će u cijelosti čuvati, njegovati i promicati vlastiti jezik, povijest, tradiciju, kulturu, duhovnost i sve druge vrijednosti hrvatskoga naroda, poštujući jednaka prava i vrijednosti drugih naroda i nacionalnih manjina u BiH«, istaknuli su u svojoj izjavi hrvatski ministri obrazovanja. Oni također napominju kako je nedopustivo da »ministar obrazovanja koji je pripadnik i politički zastupnik jednoga, ovdje bošnjačkoga naroda, krši Ustav i zakone, i nameće svoje odluke i norme drugome narodu, ovdje hrvatskome narodu«.

Arijana Beus



Hrvati žele prava kao i drugi narodi u BiH: s koordinacije hrvatskih ministara

upisi za sljedeću godinu, moramo biti načisto s mnogim stvarima. Nećemo dopusti da obrazovanje u ovoj županiji trpi zbog politike«, naveo je Musa zatraživši od resornog ministra da prestane uplitati

jezika, hrvatskom i bosanskom.

Hrvatski ministri obrazovanja istaknuli su kako hrvatski narod u Bosni i Hercegovini, u skladu s Ustavom te zemlje, jest suveren, državotvoran i jednakopravan

Osječka premijera filma o srijemskom mučeniku i svjedoku vjere – vlč. Ivanu Buriku

## Širenje istine o Domovinskom ratu



Ante Ivanković producent filma

Osječka premijera dokumentarnog filma »Mučenik vlč. Ivan Burik 1928.-1991.« održana je prošloga petka u prepunoj kinodvorani »Urania« u organizaciji Grada Osijeka, Udruge »Dr. Ante Starčević« iz Tovarnika, te Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora i Centra za istraživanje ratnih zločina iz Vukovara. Dugometražni dokumentarni film o životu i mučeničkoj smrti katoličkog svećenika, ubijenog tijekom okupacije Tovarnika u Domovinskom ratu, do sada je prikazan u nekoliko hrvatskih gradova, a prema riječima **Antuna Ivankovića**, predsjednika Udruge »Dr. Ante Starčević« i producenta filma, osnovni je motiv bio širenje istine o Domovinskom ratu i stradanju hrvatskoga puka. Hvaleći život i djelo vlč. Ivana Burika u 28 godina župnikovanja u

Tovarniku, istaknuo je da će 8. listopada, na dan kada je 1991. mučki ubijen vlč. Burik, biti organizirano hodočašće u ovo srijemsko mjesto.

Vlč. Burika, posthumno je prošle godine odlikovao predsjednik RH **Stjepan Mesić** Redom Danice hrvatske sa likom Katarine Zrinske.

Tovarnik se dostojno odužio žrtvama srbijanske oružane agresije, nakon mirne reintegracije pronađena je masovna grobnica, sve su žrtve identificirane i dostojno pokopane na mjesnom groblju 31. siječnja 1998. godine, pa i nadalje čuvaju uspomenu na ovaj nadnevak, polažući svježe cvijeće i paleći svijeće za pokoj vječni. Prošle su godine Hrvatske pošte tiskale doplatnu marku s likom mučenika vlč. Ivana Burika, na prijedlog tovarničke udruge.

Slavko Žebić



Proljetni sajam eko i etno proizvoda u Zagrebu

# Slamarske radionice u Zagrebu

»Svako vrednovanje tradicije i aktivnosti koje upućuju na njegovanje dostojanstva naše prošlosti hvale su vrijedne aktivnosti, jer svi smo mi sudionici, ali i kreatori naše, hrvatske kulturne baštine«, rekla je mr. Franić-Novak

U okviru Proljetnog sajma eko i etno proizvoda, održanog prošle subote u Zagrebu u Kulturnom centru Dubrava, održane su i radionice izrade slika i predmeta od slame, autentične naivne umjetnosti u tehnici slame ponikloj na sjeveru Bačke, u sastavu narodne umjetnosti bunjevačkih Hrvata. Voditeljice ovih slamarskih radionica su zagrebačke studentice rođene u Tavankutu i Maloj Bosni – *Dijana Prčić, Maja Buza i Dajana Mezei*, koje su još u osnovnoj školi pohađale Likovnu koloniju u tehnici slame kod *Jozefe Skenderovića*, u okviru HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta.

»Nas tri smo stalne suradnice Centra za hrvatsku tradicijsku kulturu Narodnog sveučilišta Dubrava, a vođenje ovih radionica pruža nam izuzetno zadovoljstvo i čast, jer smo u prigodi prezentirati dugu i bogatu tradiciju autohtone hrvatske manjine u Vojvodini, kojoj i same pripadamo«, kaže nam *Dijana Prčić*, a *Maja Buza*

dodaje, kako je slama oduvijek bila jedna od zaštitnih znakova ravnice, oda životu, poetika, sentiment i nostalgija ravnice, vedrina i lepršavost prepuna svjetla što se iz samog sunca pretočilo u krhku bit slame. »Slike od slame nastaju pletenjem i građenjem reljefnih oblika u kombinaciji s linearnim nizanjem i apliciranjem slame na podlogu, a oslikavaju čudesan spoj mašte i realnosti, pomalo već zaboravljene prizore ravnice, salaša i bunjevačkih običaja«, pojašnjava nam tehniku izrade slika od slame *Maja Buza*.

Proljetni sajam etno i eko proizvoda ponudio je Zagrepčanima bogatu ponudu ekoloških proizvoda, suvenire inspirirane hrvatskom narodnom tradicijom, eko-etno radionice, izložbe dječjih radova vrtića i osnovnih škola, demonstraciju starih obrta, a bilo je tu i tamburaške glazbe zagrebačkih KUD-ova. Kako to da su u sklopu ove »zagrebačke« manifestacije svoje mjesto našli i Hrvati sa sjevera Bačke, pitamo magistricu etnologije *Luciju*



Za radionice izrade slika i predmeta u slami vladao je veliki interes Zagrepčana

*Franić-Novak*, voditeljicu Centra za hrvatsku tradicijsku kulturu na Narodnom sveučilištu Dubrava.

»Pa, zar bunjevačka kulturna baština ne spada u hrvatsku tradicijsku kulturu?«, odgovara nam protupitanjem mr. *Franić-Novak* i dodaje, kako Centar za hrvatsku tradicijsku kulturu već deset godina uspješno surađuje s bunjevačkim Hrvatima. »Svako vrednova-

nje tradicije i aktivnosti koje upućuju na njegovanje dostojanstva naše prošlosti hvale su vrijedne aktivnosti, jer svi smo mi sudionici, ali i kreatori naše, hrvatske kulturne baštine«, rekla je mr. *Franić-Novak*, uz napomenu kako će tečaj izrade slika i predmeta u tehnici slame trajati dva puta tjedno sljedećih mjesec dana u Dubravi.

Zlatko Žužić

Šokačka grana u Osijeku organizirala manifestaciju

## Što su jeli naši stari



Petu godinu zaredom Šokačka grana sredinom korizme organizira manifestaciju »Što su jeli naši stari u korizmi«. Tako su i prošle srijede osječki Šokci, ali i svi ljubitelji slasnog zalagaja napunili dvoranu gradske četvrti Retfala, a bogatu šokačku trpezu krasila su jela naših baka i prabaka. Bilo je tu tijesta na sto načina, rizanaca s makom, sirom, orasima, mrvicama, grizom i pekmezom, tačaka s orasima i makom, čikova i šuknudi, valjušaka s krumpirom, flekica s kupusom, tarane na mlijeku i žganjaca s kiselim mlijekom.

Grah je oduvijek bio sirotinjska hrana, a u korizmi se jeo postan, bez slanine, kobasice i rebara, ali se zato jela papula – zapečeni bijeli grah s puno luka, kojemu je prethodila grahova juha s domaćim rizancima. Bilo je tu i čoravog paprikaša, a to vam je krumpir paprikaš sa svinjskim, ali bez mesa, a svinjska je samo mast i to na vrh kuhače.

A tek kolači, to vam je priča za sebe. Kifle, kiflice, salenjaci, pogačice, lepinje i lepinjice, listići, listarići, poderane gaće, posne krofnice i još tristo čuda. A lisnatoga i dizanoga tijesta nevideno – s turkinjama, višnjama, jabukama i sirom, pa gužvare s makom, rogačem, orasima i čiste. Prste da poliješ. Pa umijeća od kukuruznoga brašna, tko tomu da odoli?

»Još od osnutka, zahvaljujući našim maštovitim Šokcima, a osobito Šokicama, začeta je ova divna ideja da od zaborava otrgnemo neke divne običaje koji su u izumiranju, pa smo tako svratili pozornost suvremenih domaćica na ljepotu tradicijske baštine i nezaboravne recepte naših

baka i to je naišlo na neviđeno zanimanje naših Šokica, ali i brojnih Osječana«, rekla je *Vera Erl*, predsjednica Šokačke grane.

»Našim bakama nije bilo nimalo lako, nisu imale velebne lance robnih kuća a i novca je bilo oskudno, a trebalo je pripremiti doručak, ručak i večeru za gladnu čeljad, kojih je u obitelji bilo desetak i više. To je mogla nadomjestiti samo umješnost i mašta, pa su naše bake u korizmi bili prave majstorice. Nama se večeras odazvalo 80-ak članova Šokačke grane s više od sto starinskih jela. Raduje me da ima još dosta naših snaša koje drže do tradicije i znaju pripremiti sva ta jela, a posebice lisnata i dizana tijesta, i koristim prigodu da svima zahvalim na trudu i odazivu«, rekla je *Ana Muhar*, voditeljica ovogodišnje radionice.

Šokci su doslovce napunili retfalačku dvoranu, a kako se u Osijeku bliže lokalni izbori, bila su nazočna čak dva kandidata za gradonačelnika Osijeka: Krešimir Bubalo i Josip Vrbošić.

Slavko Žebić

Prekogranične vode – dijelimo vodu, dijelimo mogućnosti

# Ratovi zbog »plavog zlata«?

*Ove godine, 22. ožujka, na Svjetski dan vode pozornost je usmjerena na one vode koje prelaze granice i povezuju \**  
*Registrirano je 37 slučajeva nasilja zbog vode \* U Vojvodini je najveći problem*  
*Veliki bački kanal, koji je po mišljenju mnogih najveća crna ekološka točka u Europi*

Ove godine na Svjetski dan vode pozornost je usmjerena na one vode koje prelaze granice i povezuju nas. Sloganom »Prekogranične vode – dijelimo vodu, dijelimo mogućnosti«, 22. je ožujka diljem svijeta ukazana potreba da se ovaj važan resurs sačuva i zaštititi. Od svih rječnih bazena i jezera na svijetu, njih 263 ulaze u kategoriju prekograničnih, s teritorijem koji obuhvaća 145 zemalja i skoro pola zemljine površine. Stručnjaci prognoziraju kako će se u budućnosti voditi ratovi oko ovog »plavog zlata«, jer bez vode nema razvoja i opstanka, pa je neki nazivaju i »naftom novog stoljeća«.

planinskih stijena, kap vode stiže do trećeg vodonosnog horizonta, koji je na dubinama od 180 do 200 metara, a putuje od četiri do šest tisuća godina. S ovog horizonta vodom se preko organiziranih sustava vodovoda opskrbljuju gradovi i države u okruženju«, objašnjava stručni suradnik u JKP »Vodovod i kanalizacija« Gligor Gelert. Zbog toga je neophodno ovaj resurs, koji nije obnovljiv, zaštititi i to međudržavnom strategijom upravljanja i gospodarenja vodama. Naš sugovornik dodaje kako je potrebno da sve države i regije, koje koriste ovaj resurs kao vodu za piće, donose ujednačene i zajedničke političke, ekonomske,

nema pristup pijaćoj vodi, a 2,5 milijardi nema osigurane elementarne sanitarne uvjete, dok više od 5 milijuna ljudi godišnje umire od bolesti koje su uzrokovane zagađenom vodom. Na planetu ima

kvalitetne mineralne vode, a na oko 300 izvorišta flaširanjem vode bavi se oko trideset punionica. Posljednjih godina proizvodnja mineralnih voda bilježi rast, a osim velikih sustava koji iskori-

## Vodoposkrba Subotice

1882. godine bušen je prvi bunar u Subotici; 1913. godine napravljen je prvi projekt vodoposkrbe grada Subotice; 1952. godine izgrađen je prvi bušeni bunar na 130 metara dubine; 12. ožujka 1962. godine osnovano je poduzeće »Vodovod« Subotica; 1990. godine izgrađena je tvornica vode



Veliki bački kanal crna ekološka točka u Europi

Povijest pokazuje kako nasuprot ovim »crnim predviđanjima« suradnja među državama može biti pravi odgovor na pitanje – kako u budućnosti gospodariti vodama i prekogranično njima upravljati? »U proteklih šest desetljeća u preko 300 slučajeva došlo je do međudržavnih sporazuma u svezi s vodom, a registrirano je 37 slučajeva nasilja zbog vode. Panonska nizina prostire se kroz srednju i jugoistočnu Europu, gdje je nekada egzistiralo Panonsko more, između planinskih vijenaca Alpa, Karpata i Dinarida. Erozijom ovih

socijalne i druge mjere, kako bi se osigurali uvjeti života i radilo ne samo za sadašnje nego i buduće generacije.

**Uskoro ozbiljan problem u opskrbi vodom?**

Na planetu se svakodnevno povećava broj stanovnika, a samim tim i potreba za vodom. Stručnjaci predviđaju kako će do 2025. godine dvije trećine čovječanstva osjetiti ozbiljan problem u opskrbi vodom. Prema statističkim podacima UN-a, oko 1,1 milijardi ljudi

oko 1400 milijuna kubičnih kilometara vode, a od toga je 2,5 posto slatka voda, od koje se 20 posto može, uz dezinfekciju i preradu prilagoditi ljudskim potrebama. Najkvalitetniju vodu imaju Finska, Kanada, Novi Zeland, Velika Britanija, Japan, Norveška, Rusija, Južna Koreja, Švedska i Francuska, a situacija je najteža u pustinjskim i polupustinjskim područjima u podsaharskoj Africi, te u Aziji. U Srbiji je sve manje kvalitetne vode za piće, iako svi uvjeravaju stanovnike ove zemlje kako piju bakteriološki ispravnu vodu. Najlošija kvaliteta vode je u Vojvodini i to u Zrenjaninu, Kikindi, Odžacima i drugim mjestima.

»Prema podacima Gospodarske komore Srbije se nalazi u samom vrhu zemalja bogatih izvorima

štavaju ovo prirodno bogatstvo, sve je veća i eksploatacija izvora malih kapaciteta. Rijeke, kanale i izvorišta, nažalost, najviše ugrožava čovjek. Skoro svakog ljeta bilježe se masovni pomori riba, zagađenje vode iz industrije ili poljoprivrede. U Vojvodini je najveći problem Veliki bački kanal, koji je po mišljenju mnogih najveća crna ekološka točka u Europi. Vrbaški ekolozi upozoravaju da je zagađenost vode dosegla više nego zabrinjavajuće razmjere, što, po preovlađujućim procjenama, krajnje negativno utječe na zdravlje oko 100.000 stanovnika, koliko ih živi na području općina Kula, Vrbas i Srbobran, kuda se proteže Veliki bački kanal, piše novosadski »Dnevnik«.

Sandra Iršević

## Dan Ludaškog jezera

Povodom 28. ožujka, dana kada je Ludaško jezero uvršteno na Ramsarsku listu vlažnih staništa od međunarodnog značaja, JP Palić-Ludaš organizira obilježavanje Dana Specijalnog rezervata prirode »Ludaško jezero«. Tim povodom bit će organizirana prezentacija programa edukativne ponude Vizitorskog centra Ludaš, prezentacija knjige Ködvirágos hajnalok i obilazak obale Ludaškog jezera duž edukativne staze uz sudjelovanje učenika OŠ Hajdukovo i stručnog vodstva nadzornika/čuvara prirode.

Program se održava u subotu 28. ožujka u Vizitorskom centru Ludaš, na Hajdukovu (kod Sunjog čarde). Početak je u 10,30 sati.



Jožef Pinter, direktor YU ECO televizije u Subotici

## »Kronikom tjedna« vratiti gledatelje i povjerenje

*Poslije dobre suradnje, pa prekida i sudskog spora, od ožujka ponovno TV emisija na hrvatskom na YU ECO televiziji u Subotici*

U srpnju 2004. godine otpočelo je emitiranje polusatnog »TV tjednika« na YU ECO televiziji u Subotici, čiji je vlasnik i direktor *Jožef Pinter*. Emisija je tjedno emitirana dvije i pol godine, a pripremala ju je mala ekipa NIU »Hrvatska riječ«.

Početkom 2007. godine imenovan je novi urednik, izvan NIU, emisije su emitirane još samo nekoliko mjeseci, te je uslijedio prekid suradnje a zatim i sudski spor. Prošle su gotovo dvije godine dok nije došlo do ponovne suradnje s YU ECO televizijom i emitiranja televizijske emisije na hrvatskom jeziku. Iza pripreme »Kronike tjedna« na hrvatskom jeziku ponovno će stajati »Hrvatska riječ«, a za urednika je imenovan *Josip Stantić*.

### Prijašnja suradnja

»Mi nismo imali kadrovskih mogućnosti da sami radimo program na hrvatskom jeziku, pa smo se 2004. godine obratili 'Hrvatskoj riječi' za uspostavljanje suradnje, budući da smo smatrali da su tamo okupljeni najbolji novinarski kadrovi koji bi mogli raditi ovaj program«, kaže o početku suradnje direktor YU ECO televizije *Jožef Pinter*. »Tada smo sve dogovorili, urednica programa TV tjednika je bila *Dušica Dulić* i taj je program emitiran pune dvije i pol godine bez problema. Građani hrvatske zaječnice bili su informirani o svemu, emisija je imala svoj premijerni i reprizni termin. Pune dvije i pol godine YU ECO televizija se mogla praviti važna kako emitira program i na hrvatskom jeziku. Mi smo imali apsolutno povjerenje u tadašnju ekipu 'Hrvatske riječi' koja je pripremala TV tjednik, i za dvije i pol godine nikada nismo unaprijed pregledavali sadržaj niti jedne njihove emisije. Nismo ih ni kontrolirali, niti cenzurirali. Za to jednostavno nije bilo potrebe.«

Početkom 2007. za urednika hrvatske emisije bio je imenovan *Dragan Jurakić*. O suradnji s novim urednikom *Pinter* kaže: »Imali smo povjerenja i u njega, ali nas je to ovoga puta jako skupo koštalo. Mislim da je *Jurakić* zloupotrijebio YU ECO televiziju za neke osobne obračune s nekim novinarima koji mu nisu odgovarali, koji su radili u nekim drugim medijima, poput dopisnika Večernjih novosti, te prethodnog urednika 'Hrvatske riječi' *Zvonimira Perušića*. U jednoj emisiji, koja je završila i na sudu, bilo je vrijeđanja ličnosti, bez argumenata, bez dokaza, a ova kuća, koja



Hrvatska emisija opet na YU ECO TV: Jožef Pinter

je pred zakonom bila odgovorna, platila je zbog toga 150.000 dinara sudskih troškova. Bili smo oslobođeni daljnje parnice, jer smo morali priznati da ova kuća jest kriva zato što je emitirala tu emisiju. Nije bilo fer od *Jurakića* da ova kuća, koja je imala povjerenja u njega, koja je imala dobru namjeru i besplatno osigurala termine za emitiranje emisije na hrvatskom jeziku, završi na sudu, a da istodobno hrvatska populacija u Subotici zbog njega gotovo pune dvije godine nema svoj program na hrvatskom jeziku na YU ECO televiziji. Mi poslije toga više nismo mogli dopustiti da *Jurakić* nastavi raditi program na našoj televiziji.«

### Ponovno na YU ECO TV

U nedjelju, 15. ožujka, u 10 sati emitirana je nova televizijska emisija na hrvatskom jeziku, pod nazivom »Kronika«, koja se priprema u suradnji s NIU »Hrvatska riječ«.

»Ugovor o suradnji bit će potpisan između YU ECO televizije i 'Hrvatske riječi', s tim što ćemo mi, zbog lošeg iskustva, ugovorno riješiti da odgovornost za sadržaj bude na 'Hrvatskoj riječi', a mi ćemo u ovoj novoj

suradnji biti samo emiteri. Konkurirali smo za sredstva namijenjena medijima u proračunu Grada Subotice, ali još nismo naišli na potrebno razumijevanje. Vidjet ćemo koliko ćemo dobiti, a na nama je da onda vidimo što ćemo i kako s njima. 'Hrvatska riječ' je dala ponudu za 'Kroniku tjedna' i mi smo prihvatili da ćemo za pripremu ove emisije plaćati 50.000 dinara mjesečno, ili 600.000 dinara godišnje. Mislim da hrvatska zajednica ne bi trebala imati samo jednu informativnu emisiju, već da bi se 2-3 puta tjedno, u našoj redovitoj informativnoj emisiji 'Info blok', mogli uvrstiti i prilozi na hrvatskom jeziku od važnosti za Grad i sve njegove građane. Očekujemo da ćemo program obogatiti i nekim turističkim i etno filmovima, koji nikome neće smetati«, govori o obnovljenoj suradnji *Jožef Pinter* i ističe, kako očekuje da će »Cro media« i »Hrvatska riječ« stvarati kvalitetan program, te da će pripremati i neke druge emisije koje neće biti isključivo informativne. Emisiju na hrvatskom jeziku pod nazivom »Kronika tjedna« možete pratiti nedjeljom od 10 sati na programu YU ECO televizije.

Dušica Dulić

U Direkciji za izgradnju grada u Subotici ponovno obećali dovoz struje na Kalvariju

# Rješenje uskoro, ali ne prije Uskrsa

*Struja kao izvor energije na Kalvariji bit će osigurana najbrže što je moguće*

U prošlom smo broju Hrvatske riječi pisali kako subotička Kalvarija još uvijek nema struje niti vode, te kako je to problem koji još uvijek nije riješen usprkos mnogim obećanjima.

O tome gdje je zastoj u (ne)rješavanju ovoga problema, razgovarali smo sa savjetnikom direktora u Direkciji za izgradnju grada u Subotici *Slavkom Vujićem*. Tom smo prigodom također dobili obećanje koje, nadamo se, neće ostati samo na tome.

»Struja kao izvor energije na Kalvariji bit će osigurana najbrže što je moguće. Jedna od bitnih stvari je da imamo u planu predviđenu rekonstrukciju izgradnje objekata i javne rasvjete. Mičurinova ulica je u taj plan već uvrštena, a u sklopu toga bit će i doveden izvor energije za Kalvariju. Moja je želja pokušati uraditi barem jednu projektnu dokumentaciju za rasvjetu. Po mom znanju Kalvarija ima ulogu u blagdanima, no, nažalost, do Uskrsa ovo pitanje neće biti riješeno. Mi ćemo se svakako truditi da se sve to uradi u nekom skorijem vremenu«, kaže Vujić.

Kako bi se neki projekt počeo raditi prvo se moraju obaviti administrativni poslovi, te se tada radi na osiguravanju sredstava. Nakon toga slijedi postupak javne nabave te izgradnja.

»Pozicija rada na izgradnji javne rasvjete u Mičurinoj ulici je javna nabava, koja će se raditi vjerojatno na početku građevinske sezone. Za taj projekt imamo predviđen novac. Vjerujem da ćemo ove godine, ukoliko bude ispunjen plan, uspjeti uraditi Mičurinovu ulicu, te da će u okviru toga biti riješen izvor energije za Kalvariju. Plan nam je i do kraja godine uraditi projekt rasvjete. To je želja koju ćemo



Slavko Vujić

pokušati ostvariti, a struja je realno stanje i možemo očekivati da ćemo je tamo imati u svibnju ili lipnju«, smatra Vujić.

Što se tiče projektne dokumentacije za Kalvariju, po Vujićevim riječima u Direkciji za izgradnju taj zahtjev ne postoji i ne nalazi se na popisu objekata koji se financiraju iz pokrajinskih sredstava za koje je već raspisana javna nabava. Također, Vujić spominje kako to nije neka stavka koja se ne bi mogla uvrstiti u gradski proračun i pokušati u ovoj godini uraditi barem projekt kompletne rasvjete Kalvarije.

»Jedan veliki značaj smo dali svim sakralnim objektima u koje svakako spada crkva u Čantaviru, parohija u Bajmoku, rimokatolička crkva u mjesnoj zajednici Šupljak, i rimokatolička crkva u Bajmoku. Svakako ćemo se i dalje truditi da budemo predusretljivi za sve vjerske objekte, da se dovedu u određenu funkciju kako to i zaslužuju«, kazao je Slavko Vujić. Plan za ovu godinu, što se tiče vjerskih objekata i gradnje, je izgradnja kapele – mrtvačnice u

Pobožnost križnog puta na subotičkoj Kalvariji započela je prošlog vikenda, a pobožnost su predvodila djeca.

29. ožujka u 15 sati – križni put predvode mladi

5. travnja u 15 sati – Cvjetnica, križni put predvode obitelji

10. travnja u 10 sati – Veliki petak

Tavankutu, izrada dokumentacije i izgradnja kapele – mrtvačnice u Čantaviru (malo groblje), te izgradnja kapele – mrtvačnice u Višnjevcu. Za sva tri objekta je, kako je rekao Vujić, izdvojeno 6,5 milijuna dinara.

Što se tiče Kalvarije, nakon razgovora u Direkciji za izgradnju možemo samo reći kako se nadamo da će obećanje biti ispunjeno, te da će Kalvarija u skorije vrijeme dobiti struju. Drugi problem je voda, a to je već dio posla koji treba obaviti JP »Vodovod i kanalizacija«. Ovaj Uskrs, a prije svega pobožnosti križnog puta, proteći će bez struje, a ako obećanja budu ispunjena, tako ne bi trebalo biti i sljedeće godine.

Ž. Vukov

Osniva se nevladina udruga »Nemirna ravnica – Nyugtalan rónaság«

## Afirmacija dragovoljnog rada

Utorak, 31. ožujka, u Subotici bit će održana osnivačka skupština nevladine udruge »Nemirna ravnica – Nyugtalan rónaság«, čiji je cilj poticati i afirmirati dragovoljni, besplatni rad.

»Počelo je tako što smo se nas nekoliko, nekadašnjih sudionika omladinskih radnih akcija, okupili s idejom da počnemo prikupljati građu o tim nekada velikim manifestacijama dragovoljnog rada«, kaže *Josip Gabrić*, nekadašnji akcijaš i dužnosnik Saveza izviđača. »Okolo ove ideje nakon toga su se počeli okupljati ne samo nekadašnji sudionici radnih akcija, nego i svi oni koji su u prethodnom sustavu prakticirali dobrovoljni rad – članovi Pokreta gorana, Crvenog križa, Narodne tehnike, Saveza izviđača, Ferijalnog saveza. A budući da su interes pokazali i oni koji do sada nisu imali sreću osjetiti zadovoljstvo u volonterskom radu, u radu od kojega čovjek nema neposredne materijalne koristi, ali se iz

akcije vraća potpuniji, bogatiji, s novim prijateljima, vrata ove udruge bit će i za njih otvorena«.

Osnivači udruge »Nemirna ravnica – Nyugtalan rónaság« vjeruju da se dragovoljni rad može uklopiti u prilično razoreno društvo današnjeg vremena, koje još uvijek nema izgrađen sustav vrijednosti. Ovo tim prije što, prema Gabrićevim riječima, stotine tisuća mladih u Europi i širom svijeta svoje slobodno vrijeme posvećuju dragovoljnom volonterskom, besplatnom radu.

Osnivačka skupština bit će održana u 18 sati u Velikoj vijećnici Gradske kuće, a prije toga, u 17 sati, u Vestibulu Gradske kuće bit će otvorena izložba posvećena dragovoljnom omladinskom radu. Na osnivačkoj skupštini bit će usvojeni program i statut, te izabrano vodstvo.

Z. P.



## Najavljena sjednica HNV-a

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća bit će održana u utorak 31. ožujka u Velikoj dvorani HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici. Na dnevnom će se redu, među ostalim, naći donošenje odluke o razrješenju članice Izvršnog odbora zadužene za kulturu i člana IO zaduženog za gospodarstvo te imenovanje novih članova, kao i usvajanje izvješća o utrošenim sredstvima za 2008. godinu i financijskog plana rashoda HNV-a za 2009. godinu.

Također, vijećnici će razmatrati program rada i financijski plan Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za siječanj-ožujak 2009., te izvješće o poslovanju NIU »Hrvatska riječ« za 2008. godinu.

## Novi grafit s uznemiravajućom porukom

Na zidu ureda Hrvatsko-bunjevačko-šokačke stranke (HBŠS) u Subotici u utorak je osvanuo uvredljiv, crnim sprejom i od strane nepoznate osobe ispisani kukasti križ, navodi ova stranka u priopćenju za javnost. Predsjednik HBŠS-a Blaško Temunović ovaj je nemio događaj prijavio policiji, koja je, kako stoji u priopćenju, brzo reagirala, obavila očevid te pokrenula istragu i nastavlja potragu za nepoznatim počiniteljima.

Budući da se stranka, kako se ističe u priopćenju, od osnutka borila za unapređenje ljudskih i manjinskih prava, ona smatra da ovakvi ničim izazvani istupi – kao što je ispisivanje neprihvatljivih poruka – remete sklad tolerancije i uzajamnog poštovanja u životu zajednice.

Inače, ovo je drugi put kako je na zidu ureda HBŠS-a osvanuo natpis ovakvog sadržaja.

## Financijska potpora kulturnim projektima

Boraveći prošloga petka u Subotici, pokrajinski tajnik za kulturu **Milorad Đurić** potpisao je protokol o sufinanciranju Festivala europskog filma »Palić 2009« i Međunarodnog festivala kazališta za djecu »Subotica 2009«. Pokrajinsko tajništvo za kulturu je za filmski festival izdvojilo 14,5 milijuna, a za kazališnu manifestaciju 6 milijuna dinara. Naime, obje kulturne manifestacije Izvršno vijeće Vojvodine svojim je odlukama uvrstilo u manifestacije od posebnog značaja za kulturu pokrajine.

»Subotica je grad koji je u vrhu naših ulaganja u kulturu. Planiramo u Pokrajini donijeti Strategiju kulturnog razvoja, koja će počivati na decentralizaciji i demetropolizaciji kulture, a aktualna izdvajanja iz pokrajinskog proračuna za razvoj kulture u Subotici predstavljaju već realizaciju tih principa«, izjavio je Đurić.

Pokrajinsko tajništvo za kulturu će također, kako je najavio Đurić, financijski poduprijeti projekt Fondacije »Fokus« pod nazivom »Subotica – grad festivala« kojim se planiraju objediniti sve kulturne manifestacije u jednom projektu. Osim toga, Pokrajinsko će tajništvo za kulturu putem natječaja osigurati sredstva namijenjena medijima za emisije iz kulture.

D. B. P.

## Prosvjed radnika »Bratstva«

Okupljanjem ispred Gradske kuće u Subotici i prosvjednom šetnjom gradskim korzom, radnici AD »Bratstvo« javno su, u utorak 24. ožujka, izrazili nezadovoljstvo zbog situacije u poduzeću. Nekoliko stotina radnika već mjesecima nije primilo plaće i ovakvim istupom očekuju pozornost javnosti, ponajprije tijela lokalne i državne vlasti na njihov problem. Predstavnik radnika saslušao je predsjednik Skupštine Grada Jenő Maglai i poručio kako će s njihovim zahtjevima upoznati mjerodavna državna tijela.

**Marko Skenderović, predsjednik štrajkačkog odbora**

Na ovaj korak smo se odlučili jer je naš većinski vlasnik u posljednjih mjesec i više dana samo jednom bio u poduzeću i razgovarao s nama. Ali, ni tada nam nije ponudio neko rješenje, nego je samo istaknuo žaljenje zbog nastale situacije. Ovaj miting je plod naše bijede i jada, i želja da javnosti skrenemo pozornost na naš problem, jer 350 radnika »Bratstva« i njihove obitelji jednostavno ne mogu više ovako živjeti. Plaće nismo dobili unatrag šest mjeseci, plus dugovanja pojedinih plaća iz 2005. i 2006. godine. Naši zahtjevi su isplata plaća, uplata mirovinskog staža koja nije regulirana od 2004. godine i deblokada računa AD Bratstvo koja je na snazi već četvrtu godinu.

**Kata Jovičić, radnica**

Po struci sam KV tokarica, u Bratstvu radim pet godina. Strašno je raditi, a već nekoliko mjeseci ne primati plaću za ostvareni rad. Atmosfera na poslu je vrlo teška, jer ljudi više ne znaju kako izaći na kraj s ovim velikim problemom. Jako je teško raditi bez ikakvog cilja, snage za sve težu životnu borbu, bez osnovnih prihoda. Svi imamo obitelji, svi moramo živjeti, a jednostavno nemamo od čega. Od ovoga prosvjeda očekujemo da javnost sazna za naš problem, jer samo oni koji su u istoj situaciji poput nas mogu razumjeti kako je raditi, a ne biti plaćen.

## Hrvatska riječ pomogla obitelj Kuntić

U duhu korizme, uposlenici Hrvatske riječi su dobrovoljnim prilogom, jednokratnom pomoći u životnim namirnicama darivali šestoročlanu obitelj Petra i Branke Kuntić iz Subotice. Paket i novčani prilog uručen im je u ponedjeljak 23. ožujka.

D. P.



**SUBOTICA-TRANS** obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

**POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.**

**VAŠ SUBOTICA-TRANS**

Udruga građana »Urbani Šokci« organizirala književnu večer posvećenu lirici Ante Jakšića i Stipana Bešlina

## Stihom do portreta

O poeziji dvojice pjesnika govorila je dr. sc. Sanja Vulić, zamjenica pročelnice odjela za kroatologiju Sveučilišta u Zagrebu.

Književnu večer »Stihom do portreta«, posvećenu pjesnicima *Anti Jakšiću*, podrijetlom iz Bačkog Brega, i *Stipanu Bešlinu* iz Bačkog Monoštora, u subotu, 21. ožujka, organizirala je Udruga građana »Urbani Šokci«. Večer je održana u Hrvatskom domu u Somboru.

Nakon pozdravnih riječi *Marije Šeremešić*, koja je bila i voditeljica večeri, izveden je recital »Jezik roda moga«, kojeg su govorile članice recitatorske sekcije HKUD-a »Vladimir Nazor«: *Dejana Jakšić*, *Emina Firanj* i *Lea Jevtić*, a potom je pjevačka skupina HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega izvela pjesmu »Na sjeveru u ravnici« autora *Željka Gorjanca*, koja je i himna ovog društva.

O poeziji Ante Jakšića i Stipana Bešlina govorila je dr. sc. *Sanja Vulić*, zamjenica pročelnice odjela za kroatologiju Sveučilišta u Zagrebu. Biografske i bibliografske

podatke je iznijela *Marija Šeremešić*, a kratko izlaganje o *Anti Jakšiću* imao je i *Joza Kolar*, počasni predsjednik HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević«.



Uskoro: zbirka pjesama Stipana Bešlina

Stihove ova dva pjesnika govorili su pučki pjesnici – *Adam Bešlin Nova* iz Bilja, *Josip Dumenčić Meštar* iz Bođana, *Marica Mikrut* iz Sombora, te *Dejana Jakšić*,

*Miloš Jevtić* i *Lea Jevtić*, recitatori iz Sombora.

Predsjednica UG »Urbani Šokci« *Marija Šeremešić* istaknula je kako je ova večer samo jedno u

turno-umjetničkih udruga nazočni bili i: *Dorđe Čović*, suradnik predsjednika Skupštine AP Vojvodine, *Silvio Jergović*, voditelj podružnice Hrvatske matice iseljenika u Vukovaru, *Cecilija Miler*, članica Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, te otac *Vjenceslav Mihetec* iz karmelićanskog samostana u Somboru.

Književna je večer pokazala kako UG »Urbani Šokci« utire pravi put, kojim se predstavljaju likovi i stvaralaštvo znamenitih ljudi hrvatske zajednice. S dr. sc. *Sanjom Vulić* je dogovorena suradnja na objavljivanju zbirke pjesama Stipana Bešlina, a ona će u svezi s tim animirati odgovarajuće znanstvene i druge institucije u Zagrebu radi pomoći oko ostvarenja ovog projekta.

Književna večer je održana uz potporu Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine AP Vojvodine.

Zlatko Gorjanac

Bunjevačko-šokačka dramska večer u Sonti

## Smijeh do suza

Izvedbe pred 150 gledatelja \* Osim domaćina Sončanima se predstavili i članovi HBKUD-a »Lemeš« iz Svetožara Miletića

U subotu, 21. ožujka, Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« iz Sonte organizirala je dramsku večer u velikoj dvorani mjesnog Doma kulture. Osim domaćina, koji su se Sončanima reprizno predstavili pučkom dramom »I knez je pofalijo«, gledatelji su vidjeli i predstavu »U gostima« dramske sekcije Hrvatsko-bunjevačkog kulturno-umjetničkog društva »Lemeš« iz Svetožara Miletića. Predstava *Lemešana* je jednočinka *Stipana Bunjevčevića*, dopunjena i dramaturški obrađena od strane *Marije Pravdić* na lokalnom bunjevačkom narječju. *Lemešanima* je nastup u Sonti bio generalni pokus za sudjelovanje

na XIII. festivalu pučkog teatra u Ljutovu. Na daskama su bili opušteni, nadahnuti, radnja je tekla bez zastoja. »Prvi put nastupamo u Sonti i oduševljena je cijela glumačka ekipa. Ovacije na koncu predstave ostat će mi nezaboravne«, kaže za Hrvatsku riječ redatelj predstave *Antun Aladžić*. U stanci je predsjednik »Šokadije« *Zvonko Tadijan* predstavio Sončanima CD s himnom »Šokadija«, koja je snimljena u izvedbi pjevačkog zbora i uz pratnju tamburaškog sastava KPZH »Šokadija« iz Sonte.

U drugoj predstavi večeri Sončanima su se predstavili domaćini repriznim izvođenjem tročinke *Ivana Andrašića* »I knez je pofalijo«. »Nastupi na doma-

ćim daskama za nas su oduvijek bili najveći izazovi. U večerašnjoj predstavi poklopile su se najbolje dosadašnje izvedbe kod svakog glumca ponaosob, a i tamburaški sastav »Šokadije« pokazao je što zna, rekao bih isto tako najbolje do sada. Koliko mi je poznato, naše predsjedništvo ugovara nova gostovanja, a u interesu nam je da nas vidi što više ljudi, da, gdje

rašnja u Sonti, pokazale su koliko je publika željna ovakvih predstava, a jednako tako i koliko je u trenutačnoj besparici neophodna upravo ovakva vrsta suradnje institucija kulture u našoj nacionalnoj zajednici. Uz minimalne troškove, koji su pokriveni donacijama publike, dobro pripremljene predstave vidjeli su na bazi reciprociteta Miletićani i Sonćani, a koliko



Iz predstave *Lemešana* »U gostima«

god je to moguće, predstavimo naše običaje, naše naravi, a prije svega, našu staru ikavicu«, kaže *Andrašić*. Dramske večeri, nedavno u Svetožaru Miletiću i veče-

doznajemo od članka »Lemeša« i »Šokadije«, nova gostovanja se ugovaraju i dvije dobre predstave živjet će i dalje.

K. P.



Održana skupština HKPD-a »Matija Gubec« u Rumi

# Promijenjena godina osnutka Društva

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Matija Gubec« iz Rume odlučilo je promijeniti službenu godinu osnutka, a na temelju originalnih dokumenata, tj. Knjige zapisnika. Iz tog

na osnivača, još nisu poznati, ali će s tim u svezi biti formirano povjerenstvo, koje će pokušati u suradnji s općinskim vlastima u Rumi i sa župnom crkvom doći i do tih podataka.



HKPD »Matija Gubec« iz Rume djeluje od 1903. godine

se dokumenta, naime, nedvojbeno vidi da je HKPD »Matija Gubec« radio i postojao još 1903. godine. Točan datum osnivanja, kao i ime-

Odluku o promjeni službene godine osnutka donijeli su članovi udruge na redovitoj godišnjoj skupštini, održanoj 21. ožujka u

Rumi. Spomenuta odluka, koja uključuje i promjenu Statuta, kao i obilježja na kojima je upisana godina osnivanja, ostavila je u sjeni ostale odluke skupštine.

Prethodna, 2008. godina bila je, inače, vrlo bogata aktivnostima rumuskog društva. Između ostalih, Veliki tamburaški orkestar je sudjelovao na manifestaciji »Dani slavonskih šuma« u Našicama i tom prigodom je uspostavljena vrlo bliska suradnja s članovima HKD-a »Lisinski«. Osim gostovanja u Našicama, Rumljani su nastupili i na subotičkoj Dužijanci, na 6. susretu društava »Matija Gubec« u Slavonskom Kobašu, na godišnjem koncertu Društva »Neven« iz Rume, zatim na 19. festivalu tamburaških orkestara Srbije u Rumi, festivalu tamburaške muzike »Sava Vukosavljev« u Zmajevu, imali su koncerte u Požegi, Zemunu itd.

Osim gostovanja, HKPD je tradicionalno organizirao brojne plesove, predavanja o temi poljopri-

vrede, nastavljena je bliska suradnja sa župnom crkvom Uzvišenja Svetoga Križa u Rumi, u okviru koje su tamburaši svirali na misi zahvalnici za plodove zemlje, polnočki i božićnoj misi. U planu rada za 2009. godinu kao glavni događaj naglašena je organizacija 9. susreta društava »Matija Gubec« 26. rujna, kada bi trebalo primiti i ugostiti oko 400 sudionika. Osim toga, već tradicionalno, planirana su gostovanja u Zmajevu, Zemunu, održavanje godišnjeg koncerta 9. svibnja itd.

Godišnju skupštinu je i oвого puta otvorio i goste pozdravio predsjednik *Zlatko Kolarić*, a od gostiju bili su nazočni i: župnik crkve Uzvišenja Svetog Križa *Željko Tovilo*, načelnik Službe društvenih djelatnosti *Svetislav Damjančuk*, predsjednik Mađarskog kulturno-umjetničkog društva »Hunyadi János« *Mihajl Balog*, te predsjednici Prve i Druge mjesne zajednice u Rumi.

Nikola Jurca

Proslava Dana škole u Sonti

## Goranu i proljeću na dar

Prvog dana proljeća, u petak 27. ožujka, učenici i uposlenici OŠ »Ivan Goran Kovačić« iz Sonte svečano su obilježili Dan škole, rođendan velikana hrvatske književnosti, čije ime škola i nosi. Svečanost je počela u velikoj dvorani Doma kulture, gdje su učenici priredili kulturno-zabavni kolaž program.

Na samom otvorenju programa ravnatelj škole *Zvonko Tadijan* govorio je o toleranciji, toliko potrebnoj u današnjem svijetu. »Što ima ljepše, nego nekom nazvati dobro jutro ili dobar dan, usput mu se i nasmejati. Ništa nas ne košta, a nekom smo uljepšali dan. U međusobnim odnosima vas učenika, a isto tako i u odnosima učenik-nastavnik, trebala bi dominirati prije svega pristojnost i ljubaznost«, rekao je Tadijan. U nastavku, sve generacije učenika pokazale su svoje umijeće u glazbi, pjesmi, plesu, recitiranju i pisanju. Središnji je bio recital posvećen Goranu, a na samom koncu voditeljica *Maja Kuruc* pozvala je učenike i uposlenike na polaganje cvijeća uz bistu *Ivana Gorana Kovačića* ispred škole, te na nastavak druženja u sportskoj dvorani. Cvijeće su položile učenice-članice kadetske ekipe KUD-a »Mažoret« *Tea Miloš* i *Valentina Zvonar*.

U sportskoj dvorani odvijala su se natjecanja između učenika i uposlenika škole. Odigrane su dvije iznimno zanimljive utakmice. Dječaci su igrali nogomet protiv uposlenika, djevojčice odbojku protiv uposlenica škole. U prvom planu nije bio rezultat, pa ga nećemo niti spominjati, ovoga puta »na cijeni« je bio fair-play.

I. Andrašić

U Bačkom Monoštoru održana Općinska smotra folklornih ansambala za dječji uzrast

## Djeca su ukras svijeta i naša budućnost

Proteklog je vikenda u Bačkom Monoštoru održana Općinska smotra folklornih ansambala za djecu, u organizaciji Kulturnog centra »Laza Kostić« iz Sombora i KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora.

Sudjelovanje je prijavilo oko 20 ansambala. Uz iznimno dobru organizaciju i pred punom sportskom dvoranom OŠ »22. oktobar« oko 500 sudionika izvodilo je program puna četiri sata.

Počasni gost toga je dana bio gradonačelnik Sombora *Dušan Jović*, koji rado podržava ovakve manifestacije. Program je otvorila predsjednica KUDH »Bodrog« *Marija Turkalj*, a riječi pozdrava i dobrodošlice prisutnima je uputila i ravnateljica OŠ »22. oktobar« *Marija Mrgić*.

U prvom dijelu programa nastupile su pjevačke grupe, u drugom su društva izvela običaje iz raznih krajeva naše zemlje, a treći je dio bio rezerviran za nastup plesača. Osim u natjecateljskom dijelu programa, djeca su nastupala i revijalno.

Prema ocjeni stručnog žirija, etnomuzikologinje *Slobodanke Rac*, ovogodišnja smotra folkloru za djecu bila je veoma uspješna, jer se vidjelo kako voditelji folkloru na pravi način prenose svoje znanje mladim generacijama.

Istoga dana članice slamarke sekcije KUD-a »Ravangrad« iz Sombora imale su izložbu svojih radova u holu sportske dvorane, gdje su, pokraj slika, izloženi i vrijedni, zanimljivi suveniri, koje je izložila skupina žena iz Bačkog Monoštora.

A. Đipanov

Mladen Šalov, kandidat DSHV-a na izborima za MZ u Stanišiću

## Stvarat ćemo uvjete da mladi ostanu u selu



**STANIŠIĆ** – Na izbore za Savjet Mjesne zajednice Stanišić Mjesni odbor DSHV-a odlučio je izaći sa svojim kandidatom *Mladenom*

*Šalovom*, koji je i dopredsjednik stanišićke MO.

Mladen Šalov je rođen 1957. godine, oženjen je i ima dvoje djece. Po zanimanju je poljoprivredni tehničar i radi kao poslovođa u PP Jadran iz Stanišića. Dugogodišnji je zapovjednik Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Stanišiću.

»Neophodno je poduzeti sve da se pomogne razvoj i uređenje sela«, kaže Mladen Šalov. »Treba stvarati ozračje u kojemu će mladi imati mogućnosti ostati u selu, tu se zaposliti i zasnivati obitelji. To je jedini način da se zadrže u selu. Potrebno je izmjestiti seoski (divlji) deponij, koji predstavlja

veliki izvor onečišćenja i zaraze. Deponij treba sanirati i pošumiti, a smeće organizirano odvoziti na neko ekološki prihvatljivo mjesto, primjerice u regionalni deponij u Rančevu«.

Šalov smatra kako je jedan od gorućih problema vezan uz dotrajalu vodovodnu mrežu u Stanišiću. Voda se crpi iz dva bunara u središtu sela, a njena je, kaže, kakvoća upitna.

»U samoj izbornoj jedinici u kojoj se kandidiram postoji potreba za izmještanjem teretnog prometa iz Savske ulice«, dodaje Šalov. »Treba nastaviti uređivati katoličko groblje, što MZ već radi, ali u nedovoljnom obujmu, a također treba pokrenuti završava-

nje postavljanja novog asfaltnog pokrova na cesti od Mašića salaša do sela«.

Članovi MO DSHV-a aktivni su i u osnivanju HKUD-a »Vladimir Nazor« u Stanišiću.

DSHV u Stanišiću sada prvi put izlazi samostalno na izbore i to s kandidatom u jednoj od tri izborne jedinice. Osim izbora kandidata, Mladen Šalov kaže kako je cilj i upoznati što širi broj ljudi s radom hrvatske manjinske zajednice, te stvarati ozračje u kojem je normalno da jedna stranka s hrvatskim predznakom ima svog kandidata, spremnog raditi u općem interesu. A posla ima puno...

Savo Tadić

Održana godišnja skupština Mjesne organizacije DSHV-a u Vajskoj

## Koalicija s DS-om urodila plodom

**VAJSKA** – Članovi Mjesne organizacije DSHV-a u Vajskoj održali su svoju prvu godišnju skupštinu i na njoj usvojili izvješće o radu, koje je podnio predsjednik *Željko Pakledinac*. Govoreći o proteklom jednogodišnjem radu, od obnavljanja rada stranke u ovom selu 17. siječnja 2008. godine, Pakledinac je rekao kako se nakon izbora pokazalo da je stranka dobro radila te da je koalicija s Demokratskom strankom donijela i konkretne rezultate, pa DSHV sada ima svog vijećnika u Skupštini Općine Bač.

»Rad DSHV-a u Vajskoj je obnovljen nakon 18 godina mirovanja, s ciljem da se okupe pripadnici hrvatskog naroda koji žive na ovim prostorima«, rekao je Pakledinac. »Htjeli smo se pripremiti za izbore. Nije bilo lako, ali u koaliciji s DS-om postigli smo cilj i u Skupštini Općine po prvi put imamo predstavnika koji zastupa interese naše zajednice«.

U proteklom razdoblju Mjesni je odbor DSHV-a imao niz aktivnosti. Među ostalim, dao je podršku manifestaciji obilježavanja 320. obljetnice dolaska Šokaca na ove prostore, koju je vodio HKUPD »Dukat« iz Vajske, a članovi stranke bili su nazočni i otvorenju stranačkog ureda u Sontu i Somboru. Članovi stranke iz Vajske sudjelovali su i u otvorenju prostorija Mladeži DSHV-a u Subotici, te na Prelu Mladeži DSHV-a u Subotici, kao i na događaju na Hrvatskom Majuru. S Udrugom žena »Suncokret« pripremali su izložbu ručnih radova i starih zanimljivih staklenih boca, a obilježen je i Debeli četvrtak. Za poljoprivred-

nike organizirana su dva stručna predavanja, a Pakledinac posebice je istaknuo dobru suradnju s HKUPD-om »Dukat«, čiji su članovi uglavnom i članovi DSHV-a u selu. Dodao je i kako velika pomoć dolazi i iz središnjice DSHV-a, kao i iz somborske podružnice, te iz sončanske mjesne organizacije.

»U svakom radu postoje i poteškoće, pa tako i u našem, a najveći nam je problem taj što nemamo prostorije za rad«, rekao je Pakledinac. Pred članovima DSHV-a u Vajskoj su i konkretni zadaci. Prije svega, potrebno je raditi na povećanju broja članova, pogotovo mladih i obrazovanih, zatim neophodno je formirati forum žena, lokalnu organizaciju Mladeži, educirati poljoprivrednike i raditi na očuvanju

tradicije i kulture hrvatskog naroda na ovim prostorima.

Kao gosti, rad skupštine, održane 20. ožujka, pratili su: dopredsjednik DSHV-a i zastupnik u Skupštini Vojvodine *Dužo Runje*, dopredsjednik DSHV-a i predsjednik somborske podružnice *Mata Matarić*, dogradonačelnik Subotice *Petar Horvacki*, direktor Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov*, direktor NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan*, predsjednik MO DSHV-a Sonta *Andrija Adin*, predsjednik MO DSHV-a Sombor 3 *Aleksandar Sabo*, predsjednik Mladeži DSHV-a *Siniša Skenderović* i potpredsjednica Mladeži DSHV-a u Somboru *Irena Budimčević*.

Pavle Pejčić

Tjedan dana nakon izbora za Mjesnu zajednicu u Sontu

## DS i DSHV postigli dogovor o koaliciji

**SONTA** – Mjesni odbori DSHV-a i Demokratske stranke postigli su dogovor o zajedničkom djelovanju u okviru novog saziva Savjeta Mjesne zajednice Sonta, saznaje HR iz pouzdanih izvora. Sastanak predstavnika mjesnih odbora ovih dviju stranaka održan je u Sontu 18. ožujka, a ovim su dogovorom suzbijene mnoge neosnovane priče o raznim kombinacijama, koje su nekoliko dana kružile Sontom. I DS i DSHV su poslijeizbornu koaliciju u Sontu najavili još ranije.

Prema dogovoru, DS daje predsjednika Savjeta, a na tijelima stranke odlučeno je da za ovu dužnost bude predložen *Igor Jakšić*. Koalijski partner, DSHV, daje zamjenika predsjednika Savjeta i tajnika MZ. Na ranije održanoj sjednici MO DSHV-a odlučeno je da za zamjenika predsjednika Savjeta bude predložen *Andrija Adin*, a za tajnika MZ *Renata Kuruc*.

I. A.



Temeljem članka 49. stavak 3., sukladno odredbama članka 56. stavak 1. i 2. Odluke o uređenju i održavanju groblja i pokapanju (»Službeni list općine Subotica«, broj 13/98), Upravni odbor Javnog komunalnog poduzeća »Pogrebno« sa sjedištem u Subotici, Trg žrtava fašizma broj 1, na svojoj je 7. sjednici održanoj 13. ožujka 2009. godine donio sljedeću

## O D L U K U

### O OBAVJEŠTAVANJU KORISNIKA GROBNICA I OSOBA KOJE POLAŽU PRAVO NA KORIŠTENJE GROBNICE

za koje nije plaćena naknada za grobno mjesto nakon isteka obveznog roka poćivanja u trajanju od 10 godina, odnosno nakon isteka produljenog roka poćivanja u trajanju od 30 godina više od 3 (tri) godine neprekidno ili se grobnica ne održava, kako slijedi:

## SENĆANSKO GROBLJE

R. br.	Prezime i ime korisnika grobnice	Adresa korisnika grobnice	Broj grobnice	Veličina grobnice	Naknada pl. do:
1.	Darboš Gabor	Subotica, Čapajeva 19	0-3-22	4	2002
2.	Rodić Borbala	Subotica, Šenoina 5/11	0-D-17	4	2003
3.	Sić Veronika i Sić Lajoš	Subotica, Venac bratstva jedinstva 231	0-E-23	4	2005
4.	Lastović Ištvan	Bečej, Petefi Šandora 47/b	I-1-7	4	2005
5.	Bognar Antun	Subotica, Jo Lajoša 46	I-3-10	6	2002
6.	Vučić Rumenka	Subotica, Kireška 40	I-4-2	6	2002
7.	Horvat Petar	Subotica, Kopunovićeve 46	I-5-9	4	2004
8.	Šulei Mikloš	Subotica, Istočni vinogradi 367	I-8-11	4	2001
9.	Suvajdžić Marina	Subotica, Arsenija Čarnojevića 39	II-14-12	4	2002
10.	Kolter Vita	Subotica, Tomićeva 8	II-14-26	4	2004
11.	Pfeifer Josip i Pfeifer Katica	Subotica, Drinska 1	II-4-10	6	2004
12.	Vojnić Hajduk Stipan	Novi Žednik, Đure Salaja 27	III-1-4	4	2004
13.	Kreditna banka	-	III-1-9	4	2000
14.	Konovec Margita	Subotica, Kostolanji Dežea 5	III-12-5	2	1999
15.	Služba društvenog knjigovodstva	-	III-2-3	4	2000
16.	Čović Mate	Subotica, Jurjevska 9	III-2-4	7	1992
17.	Milanković Mijo	Subotica, Gornji Verušić 87	III-2-7	4	1972
18.	Vidaković Mijo	Subotica, Jakšićeva 16	III-3-10	8	1992
19.	Vojnić Hajduk Ende	Subotica, Gornji Verušić 31	III-5-2	4	2001
20.	Stantić Albe i Stantić Antun	Subotica, Braće Radić 24	III-6-4	8	2004
21.	Čorba Marija i Čorba Balaž	Palić, Bregalnička 7	III/a-2-18	4	2004
22.	Sić Marija	Subotica, Aleksandrovi salaši 114	III/a-5-23	4	2004
23.	Milentijević Vukosav	Subotica, Miroslava Antića 22	III/a-6-19	4	2005
24.	Vujković Kata	Subotica, Majšanski put 43	IV-3-28	4	2002
25.	Pertić Mihalj	Subotica, Braće Radić 79	IV-4-13	4	1994
26.	Eke Mihalj	Subotica, Istarska 36	IV-5-19	4	2000
27.	Konc Šandor	Temerin, Klapka Đerđa 21	IX-2-13	4	2002
28.	Tomić Manda	Subotica, Ivana Milutinovića 101	IX-6-5	4	2003
29.	Rajmond Janoš	Subotica, Stipana Kopilovića 5	IX-9-4	4	2004
30.	Novak Karolj	Subotica, Češka 38	V-1-5	6	2004
31.	Sarić Šime	-	V-2-18	4	2002
32.	Cvijanov Ruža	Subotica, Moše Pijade 25/35	V-5-14	4	2004
33.	Mamužić Teza i Rudinski Brigita	-	VI-3-9	4	1982
34.	Dunderski Ivan i Nemet Matija	Subotica, Pavelika Miškina 36	VI-4-12	4	1999
35.	Milanković Marija	Subotica, Hendriha Karolja 5	VII-2-10	4	2000
36.	Vlaović Bela	Subotica, Masarikova 37	VII-4-10	4	2004
37.	Juhas Antun	Subotica, Senćanski put 37	VIII-2-2	4	2005

## KERSKO GROBLJE

R. br.	Prezime i ime korisnika grobnice	Adresa korisnika grobnice	Broj grobnice	Veličina grobnice	Naknada pl. do:
1.	Nađ Šandor i Nađ Eva	Subotica, Jugoslovenska 51	I-1-13	4	2003
2.	Ivković Ivandekić Joso i Dulić Janja	Subotica, Puškinov trg 4	I-10-3	8	2005
3.	Borošić Marija	Subotica, Matije Gupca 47	I-13-19	4	1998
4.	Vojnić Mate	Subotica, Ivana Antunovića 57	I-14-16	8	2004
5.	Bernat Bela	Subotica, Šantićeva 11	I-24-4	4	2005
6.	Evetović Antun i Marko	Subotica, Verušićka 26	I-25-19	4	2005
7.	Sekelj Bela	Subotica, Ante Parčetića 4	I-25-20	4	2005
8.	Radaković Marko	Subotica, Dinka Šimunovića 39	I-27-9	2	2001
9.	Bašić Palković Božidar	Subotica, Ustanička 25	I-29-2	6	2003
10.	Kujundžić Mate	Subotica, Bikovo 133	I-5-5	6	2002
11.	Brajković Jelisaveta	Subotica, Jaše Ignjatovića 57	I-6-3	4	2005
12.	Dulić Jelica	Stari Žednik, Salaš 458	I-8-9	4	2005
13.	Vidaković Manda i Malagurski Marta	Subotica, Mariborska 9	II-10-1	6	2003
14.	Zvekanović Gabor	Subotica, Blaška Rajića 44	II-11-20	4	2002
15.	Čolik Marija i Vojnić Purčar Flora	Subotica, Mihajla Pupina 39 Subotica, Jožefa Hegediša 3/a	II-12-18	8	2004
16.	Lončarević Roko	Subotica, Blaška Rajića 31	II-2-8	4	2004
17.	Ivković Ivandekić Antun	Subotica, Mukićeva 19	II-2-28	4	2005
18.	Ivković Nesto	Subotica, Aleksandrovo	II-3-27	4	2005
19.	Sekulić Marija	Subotica, Ljube Šercera 32	II-4-16	6	2002
20.	Malagurski Ivan	Subotica, Ivangradska 15	II-5-7	4	2004
21.	Bodrogi Pajo i Bodrogi Đula	Subotica, Josipa Zelića 26	II-7-6	4	2005
22.	Kopunović Ivan i Kopunović Kata	Subotica, Verušićka 29	III-5-17	4	2004
23.	Kozma Vranjo	Subotica, Vesnićeva 12	III-7-6	4	2000
24.	Fule Nikola i Mačković Katica	Subotica, Ivana Lučića 16 Subotica, Harambašićeva 16	III-8-17	4	2001
25.	Vujković Pere	Subotica, Marskov put 24	IV-6-4	4	2003
26.	Čulinović Estera i Radojković Slavko	Subotica, Drvarska 17 Subotica, Đure Stantića 21	V-12-3	4	2003
27.	Brajkov Manda	Subotica, Liht Josipa 42	V-13-8	4	2005
28.	Vujević Stipan	Tavankut, Rade Končara 1/a	VI-1-2	4	2004
29.	Sekulić Mara i Jaramazović Mara	Subotica, Štosmajerova 20 Subotica, Pačirski put 41	VI-1-9	4	2004
30.	Gabrić Joso	Subotica, Vase Pelagića 5	VI-2-3	4	2004
31.	Kudlik Karolj	Subotica, Ive Lole Ribara 8	VI-2-8	4	2004
32.	Dobak Bela i Veisenberger Jelena	Subotica, Ilirska 4	VI-2-20	4	2005
33.	Vuković Antun	Subotica, Šenoina 5	VI-3-12	4	2004
34.	Sabo Jolan	Subotica, Svetozara Miletića 80	VI-4-24	4	2005
35.	Matković Geza	Subotica, Ivana Cankara 12	VII-1-2	4	2004
36.	Korponaić Petar	Subotica, Lovćenska 7	VII-11-5	4	2003
37.	Buljovčić Kalor	Subotica, Tetovska 12	VII-14-3	4	2003
38.	Rajčić Josip	Subotica, Aksentija Marodića 58	VII-14-9	4	2003
39.	Lalić Ferenc	Subotica, Jugoslovenska 37	VII-18-5	4	2004
40.	Hegeduš Verona	Subotica, Telč Ede 30	VII-18-16	4	2004
41.	Bodza Vince	Subotica, Majšanski put 5	VII-20-9	4	2005
42.	Bukvić Marija	Subotica, Panonska 12	VII-25-4	4	2004
43.	Letić Ana	Subotica, Heroja Pinkija 13	VII-28-1	4	2003
44.	Milodanović Zvonko Milodanović Dragan	Subotica, Tiha 28 Subotica, Zapadne ugarnice 77	VII-28-12	4	2004
45.	Katrinka Stana	Subotica, Krušedolska 23	VII-6-11	4	2002
46.	Jovanović Bojana	Subotica, Marka Oreškovića 7	VIII/A-1-12	4	2003
47.	Jurić Marija	Subotica, Mačvanska 55	VIII/B-1-7	4	2004
48.	Tonković Tomo	Subotica, Hrastova 18	VIII/B-1-10	4	2004



## GROBLJE BAČKI VINOGRADI

R. br.	Prezime i ime korisnika grobnice	Adresa korisnika grobnice	Broj grobnice	Veličina grobnice	Naknada pl. do:
1.	Šebek Lajoš	Šupljak, Šupljak 620	I-2-2	4	2005
2.	Benčik Vince	Bački Vinogradi, Bački vinogradi 237	I-3-9	4	2005
3.	Toldi Eva	Male Pijace, Trudbenički put 57	I-6-3	4	2003

Pozivaju se korisnici grobnica i osobe koja polažu pravo na korištenje navedenih grobnica da se u roku od 6 mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u »Službenom listu grada Subotice« i u sredstvima lokalnog informiranja, odnosno lokalnom tisku, i to u listovima »7 nap«, »Dani« i »Hrvatska riječ«, tj. od dana zadnjeg objavljivanja, osobno jave u Javno komunalno poduzeće »Pogrebno«, u poslovne prostorije u sjedištu poduzeća, Trg žrtava fašizma broj 1, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, s knjižicom za grobnicu, ili na telefon poduzeća 024/ 55 48 48.

Napominjemo da je Javno komunalno poduzeće »Pogrebno« prije objavljivanja ove Odluke nositelje prava korištenja na osnovi postojećih adresa u raspoloživoj grobnoj evidenciji pismenim putem pozivalo da izvrše uplatu naknade za rok poćivanja i da održavaju predmetne grobnice, uz ostavljen rok do 12. ožujka 2009. godine, zaključno, kao i da će Javno komunalno poduzeće »Pogrebno« i u sljedećem razdoblju neposredno, putem obavještenja na predmetnim grobnicama, pokušati stupiti u kontakt s nositeljima prava korištenja i osobama koje polažu pravo na korištenje, sve radi spravljenja evidencije o grobnicama s eventualnim dokazima o uplati.

Javno komunalno poduzeće »Pogrebno« unaprijed se ispričava nositeljima prava korištenja i osobama koja polažu pravo na korištenje grobnica za eventualne pogreške u raspoloživoj grobnoj evidenciji i poziva ih da obave prijepis prava korištenja grobnica na nasljednike, te dostave podatke o zadnjem ukupu obavljenom u gore navedene grobnice, kao i o promjenama adrese prebivališta nositelja prava korištenja.

Upozoravamo građane koji imaju pravo na korištenje grobnica navedenih u ovoj odluci da će Javno komunalno poduzeće »Pogrebno« predmetne grobnice, za koje se ne jave njihovi osnivači – nositelji prava korištenja grobnica, odnosno sve osobe koje polažu pravo na korištenje grobnice, po isteku roka od 6 (šest) mjeseci od zadnjeg objavljivanja ove odluke, proglasiti napuštenim temeljem kriterija i ovlasti sukladno odredbama članka 56. stavak 1. i 2. Odluke o uređenju i održavanju groblja i pokapanju grada Subotica.

Istodobno, upozoravamo da je Javno komunalno poduzeće »Pogrebno« ovlašteno napuštene grobnice urediti i predati na korištenje novim korisnicima, pri čemu dotadašnji osnivači i nositelji prava korištenja gube pravo grobnicu dalje koristiti.

Predsjednik Upravnog odbora, Javnog komunalnog poduzeća »Pogrebno«, Martin Bačić, dipl. pravnik, v. r.



KUPON  
 HRVATSKA  
 RIJEČ  
 27.03.2009  
 ZA BESPLATNI PRIJEVOZ

DSHV i Bus prijevoz »Beneš« Vas vode u Banju Kanjižu. Polazak ispred Doma DSHV-a u petak, 27. ožujka 2009. godine u 14 sati, povratak u 19 sati.

Uvjet za besplatan prijevoz je Kupon iz posljednjeg broja »Hrvatske riječi«.







tel: 024 600-886  
 fax: 024 753-186  
 mail: busbenes@tippnet.rs



Izložba slika nastalih na prošlogodišnjem 12. sazivu Međunarodne likovne kolonije »Bunarić«

# Svake godine sve kvalitetnija produkcija



Likovna produkcija kolonije svake je godine sve veća, što pridonosi porastu kvalitete radova, ocijenio je dopredsjednik HNV-a *Josip Ivanović* otvarajući izložbu slika nastalih na prošlogodišnjem 12. sazivu Međunarodne likovne kolonije »Bunarić«.

»Što je produkcija veća, time je, čini se, veći i interes publike, što potvrđuje i vaš dolazak u ovome broju. Dakle, produkcije nije nikada dovoljno, bilo da je riječ o znanosti, umjetnosti ili nekim drugim područjima kulture«, dodao je *Ivanović*.

Na izložbi je predstavljeno 48 autora iz osam europskih zemalja. Riječ je o radovima različitih umjetničkih senzibiliteta. Izložene slike pretežno su urađene u tehnici ulja na platnu. Što se tiče njihovog tematskog okvira, na platnima se mogu vidjeti sadržaji od prepoznatljivih panonskih pejzaža i krajolika, preko mrtve prirode, do složenijih apstraktnih formi.

Izložba je otvorena u utorak, 24. ožujka, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici, i može se pogledati do ponedjeljka, 30. ožujka.

Bunarićka kolonija tradicionalno je mjesto susretanja slikara-amatera i njihovih kolega akademskih slikara. U proteklih 12 godina, osim članova Likovnog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« i drugih slikara iz Subotice i okolice, te drugih dijelova Srbije, na koloniji su sudjelovali autori iz desetak europskih zemalja – Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Mađarske, Slovačke, Češke, Rusije, Crne Gore, Austrije, Njemačke...

Kolonija se održava na salašu *Paje Đuraševića* u blizini marijanskog svetišta Bunarić, a priređuje se u okviru programa gradske manifestacije žetvenih svečanosti »Dužijanica«, koju organizira Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo«.

D. B. P.





U Subotici održan sastanak za roditelje budućih srednjoškolaca

## Dogodine hrvatski odjeli i u strukovnim školama

*Već sada ima 25 zainteresiranih za upis u hrvatski odjel prvog razreda u Gimnaziji »Svetožar Marković«, a kreću pregovori i za formiranje odjela u drugim srednjim školama*

**V**eć sada, za upis u hrvatski odjel prvog razreda Gimnazije »Svetožar Marković« u Subotici prijavljeno je 25 zainteresiranih učenika, a početkom travnja započet će pregovori o mogućnostima pokretanja nastave na hrvatskom jeziku i u drugim strukovnim školama u gradu. Ova je informacija izrečena na sastanku roditelja učenika koji završavaju osmi razred i žele srednjoškolsku naobrazbu nastaviti na hrvatskom jeziku. Sastanak je u utorak održan u Subotici, a organizirala ga je Udruga »Naša djeca« u suradnji s Hrvatskim akademskim društvom.

Na početku sastanka predsjednica Udruge »Naša djeca« Nevenka Tumbas govorila je o prednostima upisa djece u hrvatske odjele iz aspekta roditelja i djece.

»Za našu djecu godine koje dolaze su prijelomne, to su godine traženja sebe i društva. Nama roditeljima nije nimalo svejedno u kakvom će se društvu kretati naša djeca i zato mislim da nema boljeg nego djecu upisati u razred gdje djeca potječu iz obitelji sličnih moralnih vrijednosti. Mislim kako nam je cilj da djeca žive u ozračju kojeg imaju i kod kuće«, rekla je Nevenka Tumbas.

Kao predstavnik lokalne samouprave, zamjenik subotičkog gradonačelnika *Pero Horvacki* rekao

je da će sigurno biti otvoreni odjeli na hrvatskom jeziku i u drugim školama, ukoliko za to postoji zainteresirane djece.

»Dobra volja po ovome pitanju postoji od strane grada i pokrajine«, dodao je Horvacki. »Uz jasnu sliku što želimo i čvrstu volju, možemo puno napraviti. Dogodine vjerujem da ćemo imati više odjela i u drugim školama.«

O razvoju školstva na hrvatskom jeziku, ispred HAD-a govorio je *Slaven Bačić*:



»Mislim da u svemu vrijedi osobni primjer, te da ne trebamo gledati na one koji nisu upisali djecu u hrvatske odjele, nego više one koji jesu«, rekao je Bačić. »Ovdje smo svi mi sami, roditelji i institucije sudionici povijesti. Prije nekoliko godina ljudi nisu

vjerovali da će postojati odjeli na hrvatskim jezicima. Školski centri u drugim zemljama već odavno postoje i to će vjerojatno biti i kod nas, samo je pitanje vremena.«

O upisu djece u hrvatske odjele, o kadru i udžbenicima govorila je *Stanislava Stantić-Prčić*, članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje. Ona je napomenula kako hrvatska zajednica polako dobiva mjesto koje joj pripada. Prema njezinim riječima, udžbenici iz predmeta koji su istovjetni

predmeti koji imaju dozvoljenih 30 posto sadržaja nacionalnog identiteta bit će rađeni u suradnji sa stručnjacima«, rekla je Stanislava Stantić-Prčić, ujedno najavivši razgovore koji će započeti sljedećeg mjeseca, a vezani su za srednje strukovne škole.

Kemijska škola nudi formiranje odjela na hrvatskom jeziku za krojačko-modelarski smjer, Politehnička škola za grafički dizajn, dok Ekonomska škola za turistički smjer. Što se tiče nastavnog kadra, postoje rješenja za sve nastavnike i profesore koji sada predaju ovim odjelima.

Roditelje je, među ostalim, zanimalo ima li diskriminacije među djecom koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, na što su najbolje odgovorili sami učenici koji nastavu na hrvatskom jeziku pohađaju u Gimnaziji »Svetožar Marković«. Roditelji su također predložili i da se sve ono, što se te večeri čulo na sastanku, stavi na papir i predstavi i u drugim školama i u mjesnim zajednicama, kako u gradu tako i u okolnim mjestima, ali i u Somboru, Sonti i Bačkom Bregu.

Budući da je u gimnaziji broj učenika u jednom odjelu ograničen na 30, prednost pri upisu imat će oni učenici koji su osnovnu školu pohađali na hrvatskom jeziku.

Ž. Vukov

Temeljem članka 10. i članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Službeni glasnik RS« br. 135/04) Općinska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, Subotica – Trg slobode br. 1

### OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev broj IV-10-501-136/09 za odlučivanjem o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta »IZGRADNJA RADIO BAZNE POSTAJE ĐURĐIN - SU 42« investitora »Telekom Srbija« AD Beograd, Takovska br. 2, koja se planira na katastarskoj čestici 2478/1 k. o. Đurđin na području Grada Subotice.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, kao i proračun efektivne izračene snage radio bazne postaje na lokaciji ĐURĐIN - SU 42, dostavljen od Poduzeća za projektiranje i inženjering BG INVEST, ovlaštenog od strane investitora, može se obaviti svakoga radnoga dana od 10 do 12 sati u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće – ured 226, počevši od 27. 3. 2009. do 6. 4. 2009. godine.

Molim vas da u roku od 10 dana od dana oglašavanja dostavite mišljenja o zahtjevu za odlučivanjem o potrebi procjene utjecaja predmetnoga projekta na okoliš.

### Utorkom informacije o obrazovanju

Za sve koji žele dobiti informacije vezane uz obrazovanje na hrvatskom jeziku Ured Hrvatskog nacionalnog vijeća (Preradovićeva 4) u Subotici otvoren je svakoga utorka od 12 do 16 sati. U uredu će dežurati članica IO HNV-a zadužena za obrazovanje Stanislava Stantić-Prčić. Dodatne informacije možete dobiti na telefon Ureda: 024/556-898.

Počeo 13. festival amaterskog teatra u Ljutovu

# Ove godine samo tri predstave

*Festival se zatvara u nedjelju 29. ožujka, kada će biti uručene nagrade za najbolja ostvarenja*

U selekciji ovogodišnjeg Festivala amaterskog teatra u Ljutovu, koji je otvoren u subotu, 21. ožujka, u mjesnom Domu kulture, našle su se samo tri predstave, od kojih su dvije prikazane već prve festivalske večeri. Domaćini, dramska sekcija HKUD-a »Ljutovo«, premijerno su izveli crnu komediju »Mamica je umrla dva puta« Vinka Modernhofera, u režiji Nandora Klinockog, dok je Mala scena Hrvatske čitaonice iz Subotice nastupila s predstavom »Visoka politika« autora i redatelja Marjana Kiša, koju je subotička publika imala prigodu vidjeti u okviru nedavno održanog »Književnog prela«.

Posljednja, treća predstava »U gostima« autora teksta i redatelja Stipana Bunjevčeva u izvođenju HBKUD-a »Lemeš« iz Svetozara Miletića bit će uprizorena u nedjelju, 29. ožujka, na završnoj festivalskoj večeri, kada će ujedno biti priređen hommage program posvećen najvećem dramatičaru u bačkih Hrvata Matiji Poljakoviću. Iste večeri bit će uručene i nagrade za najbolja ostvarenja, a predstave će ocjenjivati redatelj Stevo Bardak u ime Zavoda za kulturu Vojvodine.

Razlog za mali broj predstava na ovogodišnjoj smotri amaterskog dramskog stvaralaštva vojvodanskih Hrvata krajnje je jednostavan: dramske sekcije udruga koje su prijašnjih godina tamo nastupale – poglavito HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice, KPZH »Šokadija« iz Sonte i HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora – nemaju novih predstava.

## Priznanje za ustrajnost

Festival amaterskog teatra otvorio je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata Tomislav Žigmanov odavši priznanje domaćinima na ustrajnosti u priređivanju festivala. »To posebice treba istaknuti, jer dramsko stvaralaštvo u hrvatskih udruga nije često zastupljeno. U našim društvima najviše postoji folklor, tradicijska kultura, dok je stvaralaštvo u području drame manje zastupljeno. To ranije nije bilo tako, kad nije bilo masmedija i interneta, drama i dramsko stvaralaštvo bili su prisutni – ne



HKUD »Ljutovo«: »Mamica je umrla dva puta«



Mala scena Hrvatske čitaonice: »Visoka politika«

## Program za nedjelju 29. ožujka

18:30 – Film Rajka Ljubića o Matiji Poljakoviću u povodu 100. obljetnice rođenja dramskog pisca

19:00 – HBKUD »Lemeš« iz Svetozara Miletića: »U gostima«, autor i redatelj Stipan Bunjevčev

20:00 – HKUD »Ljutovo«: »Ode Bolto na ogled«, Matija Poljaković, redatelj Nandor Klinocki

21:00 – Svečano zatvaranje festivala



Amatersko kazalište Petar Hektorović s Hvara:  
»Junačina Prčetine gornje«

samo u gradu, nego i u selima. To ne znači da je to stvaralaštvo manje vrijedno, nego je to pokazatelj da ono u nekim aspektima gubi bitku sa suvremenim oblicima zabave i komunikacije. Naravno, uvijek će biti onih koji će se baviti kazalištem, iako je ono jedno od kompleksnijih formi umjetničkog izražavanja«, rekao je Žigmanov.

Otvorenju festivala, između ostalih, nazočni su bili: predsjednik HNV-a Branko Horvat, generalna konzulica RH u Subotici Ljerka Alajbeg i izaslanica Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba Marija Hećimović.

## Suradnja s Hvaranima

U okviru Festivala amaterskog teatra dan ranije (petak, 20. ožujka) u Velikoj dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« u Subotici nastupilo je Amatersko kazalište »Petar Hektorović« iz Starog Grada s Hvara (Republika Hrvatska) s predstavom »Junačina Prčetine gornje« Johna Millingtona, u režiji Michala Babiaka. Starigradski kazalištarci imaju ugledan status kada je amaterski teatar u pitanju, što su dokazali i gostovanjem u Subotici. Suradnju s domaćinima iz HKUD-a »Ljutovo« započeli su prije tri godine. »Suradnja traje više godina, bili smo prije i nastupali u Ljutovu, a i oni su bili kod nas na Hvaru«, kaže njihov voditelj Tomislav Alaupović. »Sada želimo proširiti suradnju i s ostalim hrvatskim udrugama s područja Vojvodine. Voljeli bismo tako nastupiti u Zemunu i Novom Sadu«, kaže on.

Inače, preko suradnje s Hvaranima, HKUD »Ljutovo« je prije par godina od Splitsko-dalmatinske županije dobilo novac za koji su kupili binsku rasvjetu, čime je unaprijeđena i tehnička infrastruktura samog festivala. Prema riječima voditelja Dramske sekcije HKUD-a »Ljutovo« Antuna Bajića, postoje najave da bi ta hrvatska županija i ove godine mogla financijski pomoći rad sekcije, pa tako i samog festivala.

D. B. P.



## Video-art napuljskih umjetnika

SUBOTICA – Izložba video radova 19 umjetnika iz Napulja (Republika Italija) bit će otvorena večeras (petak, 27. ožujka) u Galeriji »Dr. Vinka Perčić«. Izložba se realizira u suradnji s Talijanskim institutom za kulturu u Beogradu. Početak je u 19:30.

## Uskršnja izložba u HKC-u »Bunjevačko kolo«

SUBOTICA – U ponedjeljak, 30. ožujka, u 18 sati u dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« bit će otvorena Uskršnja izložba, na kojoj će biti izložene prigodne rukotvorine članova Slamarske sekcije HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta i Likovnog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice.

Izloženi radovi moći će se pogledati do petka, 3. travnja, u terminu od 10 do 12 i od 16 do 19 sati.

## Premijera filma »Čuvari Božjeg groba«

SUBOTICA – Premijera dokumentarnog filma »Čuvari Božjeg groba« redatelja Rajka Ljubića bit će održana u ponedjeljak, 30. ožujka, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Početak je u 19 sati. Na projekciji će biti nazočni i mladići koji će i ove godine u katedrali sv. Terezije čuvati Božji grob. U prigodnom programu zbor Collegium Musicum Chatolicum, pod ravnanjem Miroslava Stantića, izvest će nekoliko korizmjenih napjeva, a o fenomenu »Čuvara« govorit će mons. dr. Andrija Kopilović, te sami mladići uključeni u redove Čuvara. Organizator večeri je Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«.

## Izašla »Matica« za ožujak

ZAGREB – Sredinom ožujka iz tiska je izašao treći broj »Matice« u 2009. godini, koji donosi obilje zanimljivih priloga iz života Hrvata diljem svijeta. Fotografija na naslovnici, koja prikazuje Misal Hrvoja Vukčića Hrvatinića, upućuje na članak o izvornom hrvatskom pismu – glagoljici i o nedavno objavljenoj knjizi Anice Nazor »Ja slovo znajući govorim...«. List piše i o predavljanju Hrvatskog iseljeničkog zbornika 2009., o Danima hrvatskog pučkog teatra u Hercegovcu, a među ostalim, možete pročitati i tekst o susretu učenika osnovnih škola iz Tavankuta i Gornje Stubice.

## Godišnji koncert djece folkloraca

SUBOTICA – Folklorni odjel HKC »Bunjevačko kolo« i ove godine priređuje godišnji koncert dječjih plesaćkih ansambala, koji će biti održan u subotu 28. ožujka u Velikoj dvorani HKC »Bunjevačko kolo« (Preradovićeve br. 4.). Karte se po cijeni od 150 dinara mogu kupiti u pretprodaji ili na ulazu pred početak koncerta. Početak je u 19 sati.

## Upis novih članova u HKPD »Matija Gubec«

TAVANKUT – HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta upisuje nove članove u folklorni i tamburaški odjel. Rad ovih odjela podijeljen je prema dobnim skupinama.

Za najmlađu folkornu skupinu djece, dobi od 5 do 10 godina, probe se održavaju subotom, od 14 do 16 sati. Podrobnije informacije mogu se dobiti kod voditeljice skupine Sande Benčik, na broj telefona 064/186-4123.

Srednja folklorna skupina okuplja djecu od 10 do 14 godina, a probe se održavaju utorkom i četvrtkom od 18:30 do 20:30. Voditeljica

skupine je Suzana Gagić, a više o radu ove skupine može se saznati putem telefona, na broj 064/253-9028.

Reprezentativna skupina članova, koju čine mladi iznad 15 godina, probe održava četvrtkom od 21 do 23 sata. Voditelj skupine je Ivica Dulić, a zainteresirani se mogu javiti na broj telefona 064/148-4144.

Probe tamburaškog odjela HKPD »Matija Gubec« održavaju se četvrtkom, u vremenu od 20 do 22 sata. Voditelj je Stipan Jaramazović, a kontakt osoba je asistent Zoran Galfi. Podrobnije informacije o radu ovog odjela mogu se dobiti putem telefona 064/275-4362.

Sve navedene probe folklornog i tamburaškog odjela održavaju se u prostorijama mjesnog Doma kulture.

M. M.



## Dubravka Ugrešić u CZKD-u

BEOGRAD – Istaknuta hrvatska književnica Dubravka Ugrešić, koja je nedavno uvrštena u uži izbor za međunarodnu književnu nagradu Buker (Man Booker International), održat će 28. ožujka predavanje u Centru za kulturnu dekontaminaciju u Beogradu s temom: »O čemu govorimo kada govorimo o književnosti?«.

Tema predavanja i razgovora, koji će voditi izdavač Dejan Ilić, bit će dihotomija između takozvane autonomije književnosti i književnoga angažmana.

## Edo Maajka na Trenchtownu

SUBOTICA – Jedan od najoriginalnijih i najpopularnijih hip hop autora iz regije – Edo Maajka, nastupit će u Subotici na glavnoj bini prvog dana Trenchtown festivala, 30. travnja. »Edin Osmić, poznatiji kao Edo Maajka, iza sebe ima četiri albuma, koje su publika i kritika odlično prihvatila, ali i reputaciju veoma rječitog i angažiranog MC-ja čiji duhoviti, često crnohumorni tekstovi kirurški precizno seciraju društveno-političku svakidašnjicu balkanskog prostora. Njegovi nastupi uvijek su sjajan provod«, najavljuju organizatori.

Za istu večer najavljen je i nastup kultnog beogradskog benda Kanda, Kodža i Nebojša, čiji je posljednji album »Deveti život« web magazin Popboks proglasio za najbolji domaći album u 2008. godini.

Deveti po redu regionalni glazbeni festival Trenchtown bit će održan od 30. travnja do 2. svibnja u prirodnom ambijentu »Etno-campa« nadomak Palića.

**Hrvatska čitaonica i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« – Subotica upućuju**

## POZIV NA SEDMI SUSRET PJESNIKA »LIRA NAIVA 2009.«

Pozivamo pjesnike iz Srijema, Podunavlja, Sombora i Subotice da za susret i knjigu odabranih stihova pošalju 3 do 5 neobjavljenih pjesama, koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom.

Pjesme i prijavu (oni koji se prvi put prijavljuju trebaju poslati i kraću biografiju te jednu fotografiju/portret) treba poslati do 15. svibnja 2009. na adresu:

Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili na e-mail: [katarina.celikovic@gmail.com](mailto:katarina.celikovic@gmail.com)

Sedmi susret pjesnika održat će se u Plavni u subotu, 20. lipnja 2009.

Josip Temunović, »Bilježnica za povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«, Hrvatsko akademsko društvo/NIU »Hrvatska riječ«, 2009.

## Vrijedno i sunarodnjacima potrebno štivo

*Autor se pri pisanju ravnao načelom da ova povijest ne treba toliko biti prikazana na način pukog nizanja povijesnih podataka i činjenica u kontinuitetu, koliko je za ovdašnjeg Hrvata važno ukazati na povijesne procese, događaje, fenomene i njihove posljedice, i to ponajviše one i onakve koji u bitnome određuju naš aktualni trenutak*

**U**kulturnoj povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata u Bačkoj rijetko je bilo, od strane mjesnih učenih prvaka, pokušaja da se vlastito narodnosno trajanje tijekom povijesti prikaže na jedan sintetski i obuhvatan način. Prvi takav uradak stigao je relativno kasno – 1930. Petar je Pekić u Zagrebu objavio svoju »Povijest Hrvata u Vojvodini« u izdanju Matice hrvatske. Neposredno prije Drugog svjetskog rata Matija Evetović završio je rukopis kapitalnog djela »Kulturna povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata, u kojemu je do tada najcjelovitije obrađeno kulturno naslijeđe bačkih Hrvata, no ono do sada nije objavljeno. Uslijedili su, zatim, prinosi Ivana Kujundžića: izrada prve bibliografije i evidentiranje relevantnih izvora za povijest, koje je objelodanio u tri knjige – »Prilog kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata« (Subotica, 1946.), »Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata« (Zagreb, 1968.) i na koncu »Bunjevačko-šokačka bibliografija – Prilog kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata« (Zagreb, 1969.). Vrijedno je i djelo Ante Sekulića, ali tek o jednom segmentu naslijeđa, i to o povijesti književnosti – »Književnost bačkih Hrvata« (Zagreb, 1970.). Isti je autor 1986. objelodanio »bunjevačku summu« – »Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca«, do tada najobuhvatniju studiju o povijesti, kulturi i etnografskom naslijeđu bunjevačkih Hrvata, a 1991. i njezino drugo prošireno izdanje, koje se odnosilo i na bačke Šokce, izašlo je pod naslovom »Bački Hrvati« (obje u ediciji akademijina Zbornika za narodni život i običaje). Bilo je još nekoliko djela, osobito Ante Sekulića, u kojima su obrađeni, istina daleko manji, dijelovi mjesne hrvatske povijesti. Očito, povijest je ovih »grana« hrvatskog naroda još uvijek relativno slabo istražena – mali je broj područja društvenog i kulturnog života bunjevačkih i šokačkih Hrvata koji je, sukladno znanstvenim uzusima, u cijelosti obrađen, a rezultati podastrijeti ovdašnjoj javnosti.

### Nepovoljne prilike

Jedan od razloga takvoga stanja nalazi se u činjenici što tijekom cjelokupne povijesti trajanja na ovim prostorima Hrvati, vjerojatno zbog nepovoljnih društvenih i političkih prilika, nikada nisu uspjeli segment znanosti i visokoga školstva institucionalno izgraditi. Drugi je razlog u odsustvu kvalificiranih ljudi koji bi tako što mogli iznijeti – sa studijem društvenih i humanističkih znanosti Bunjevci i Šokci odavno »ne stoje baš udobro«. Mali, pak, broj onih koji su završavali ove studije, ostajali su u Zagrebu, pa je u Bačkoj kronično nedostajalo takvoga kadra. Treće, znanstveni centri iz Zagreba i drugih kulturnih središta iz Hrvatske nisu uvijek imali dovoljno sluha za vlastiti rub i njegove potrebe glede istraživanja povijesnog naslijeđa i memoriranja u suvremenosti. Zanimljivo je napomenuti da su u isto vrijeme beogradski i novosadski znanstveni krugovi češće očitovali ovaj interes, koji je mahom bio ideologijski snažno motiviran i s jasnim političkim implikacijama, osobito u posljednje stoljeće i pol.

Brojne su posljedice takvih, očito, ne baš povoljnih prilika na planu recepcije vlastite povijesti u ovdašnjih Hrvata, zatim njene prezentacije i uopće prisustva u javnosti – dostupni podaci i napisi o tomu su, naime, relativno skromni! Jedna, pak, od najnegativnijih posljedica jest ta da je još i danas naše znanje o nama samima preskromno i s tim povezano pitanje naravi naše nacionalne svijesti. Čini se kako ovaj problem vrlo dobro oslikava činjenica da nacionalna svijest Hrvata u Bačkoj spada među najslabije razvijene kod Hrvata uopće. Navest ćemo, u tome kontekstu, argument da skoro polovica Bunjevaca čak ni u elementarnome



nema izgrađenu suvremenu nacionalnu svijest, a oni koji je ipak imaju, nemaju uvijek dovoljno spoznaja o tomu što to sve ima značiti, što treba biti njezin sadržaj i kako je danas primjenjivati u svakidašnjici. Druga je negativna posljedica gore opisanih prilika kontinuirano nepostojanje napisa u sadašnjosti koji se bave poviješću ovdašnjih Hrvata – u Bačkoj ih skoro nema, a nevelik broj knjiga koje se objavljuju u Hrvatskoj o ovoj tematici skoro je nemoguće nabaviti onima o čijoj se povijesti piše, a ako je gdjekad to i moguće, njihova cijena biva razlogom da si je može nabaviti relativno mali broj ovdašnjih čitatelja.



## Temunovićev doprinos

Sve navedeno bilo je jasno i svećeniku *Josipu Temunoviću* (Žednik, 7. III. 1938. – Subotica, 22. XII. 2006.). Često je u razgovorima i svojim javnim nastupima ukazivao na problem slabe istraženosti i neimanja napisa o našoj povijesti. I nije se mirio s takvim stanjem – u tom je smislu ne samo poticao i ohrabrivao mlade ljude da se drže knjige i da se bave istraživanjima naše povijesti već je i sam, u domeni vlastitih mogućnosti, poduzimao korake u tomu pravcu. Njegove knjige, povijesne monografije o zadužbini biskupa Lajče Budanovića i o Subotičkoj matici, najbolje su svjedočanstvo toga. U njima je obradio, uz prikaz relevantne građe, ove kulturne ustanove koje je utemeljio biskup Lajčo Budanović, a o kojima se do tada gotovo ništa nije znalo. Također, bio je glavni zagovaratelj i jedan od organizatora znanstvenog skupa o biskupu Lajči Budanoviću (održan u Subotici 14.-15. X. 2004.), veoma važnoj osobi za mjesnu hrvatsku povijest, koju je, kako je govorio, »prekrio veo zaborava, pavši u sjenu Ivana Antunovića«.

## Popularno i znanstveno

No, Josip je Temunović bio duboko svjestan i još jedne potrebe: potrebe za popularnim, ali zato znanstveno utemeljenim, i obuhvatnim prikazom povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata u Bačkoj. Rezultat toga njegova uvjerenja jeste i feljton što ga je priredio za tjednik »Hrvatska riječ«, koji je objavljen u drugoj polovici 2003. i u prvoj polovici 2004. godine u trideset nastavaka (»Hrvatska riječ«, br. 35-64.). U pisanju se ravnao načelom da ova povijest ne treba toliko biti prikazana na način pukog nizanjanja povijesnih podataka i činjenica u kontinuitetu, koliko je za ovdašnjeg Hrvata važno ukazati na povijesne procese, događaje, fenomene i njihove posljedice, i to ponajviše one i onakve koji u bitnome određuju naš aktualni trenutak, sa svim problemima i izazovima, kojih nije mali broj. U tom smislu, ovaj Temunovićev kompendij povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata ima natruhe filozofijskoga u pristupu – ovdje se

smjelije vrednuju povijesne činjenice i tumači njihov smisao. Držeći se načela kako »ne treba samo navoditi i prikazivati činjenice«, nastojao je ukazati na momente iz pretpovijesti (npr. doseljavanja Slavena na Balkan ili dio o Ilirima), tumačiti genezu pojava (primjerice, plemstvo u Hrvata) i ukazati na njihovu važnost i značenje (npr. panslavizam), opisati i vrednovati složenije događaje (primjerice stvaranje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca) i procese (npr. franjevački preporod). Pri tomu ih je uvijek, bez obzira na prostornu i vremensku udaljenost, kontekstualno prilagođavao Hrvatima u Bačkoj. Dakako, ovakav je metodološki pristup bilo puno teže realizirati budući da nije bio povjesničar po struci, ali je on, osim velike erudicije, imao i naglašen osjećaj za aktualni trenutak narodnosne zajednice. U tom smislu, ova se kratka povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata – koja se završava s početkom Drugog svjetskog rata, razlikuje od svih prijašnjih.

## Potrebno štivo

Imajući rečeno u vidu, prijatelji i poštovatelji Josipa Temunovića odlučili su njegove napise objaviti u obliku samostalne publikacije. To činimo u uvjerenju da je ovo štivo ne samo vrijedno, nego i da postoji potreba za tako nečim među njegovim sunarodnjacima. Priređivači bi voljeli ukoliko bi se to potvrdilo »dolaskom« ove publikacije u što većem broju do onih kojima je namijenjena, a još više ukoliko bi nekoga potaknula da krene putem koji sliči autorovu: tragati za istinama povijesnog trajanja bunjevačkih i šokačkih Hrvata u Bačkoj! Pripomenut ćemo da smo u priređivanju rukopisa za tisak nastojali tek minimalno intervenirati u osnovni tekst – ispraviti materijalne pogreške koje su se potkrale, ujednačiti navođenja, pisanja imena... – kako bi sačuvali autorov »duh« i stil pisanja. Također, držali smo se i redosljednosti objavljivanja, a urednik si je dao slobode strukturirati rukopis i dati prigodne naslove cjelinama.

Tomislav Žigmanov

## Komentar

## Efekt Tito

Piše: Zvonko Sarić

Sjećam se jednog grafita koji je osvanuo na zidu u vrijeme kada se »najavljivalo« NATO bombardiranje tadašnje Jugoslavije. Na zidu je pisalo: Josip Broz – dobar skroz. U Beogradu je nedavno otvorena izložba »Efekt Tito – karizma kao politička legitimacija«. Ovu izložbu posjetitelji mogu pogledati do 1. svibnja u Muzeju 25. maj. Na izložbi, koja je do sada privukla veliki broj posjetitelja, prikazano je više od 500 eksponata, koji su raspoređeni u tri cjeline – darovi građana SFRJ Titu, štafete i svjedočanstva. Direktorica Turističke organizacije Beograda Jasna Dimitrijević rekla je za Tanjug kako planiraju do konca ožujka napraviti ponude za turističke agencije u Srbiji i regiji i da će ovu izložbu uvrstiti u program »što nezaobilazno da vidite u Beogradu«.

Danas je Tito pop ikona, a kako je biznis čudo, i Titovo ime, kao što je to slučaj s imenom Che Guevare, moglo bi se naći otisnuto na majicama, posterima, bedževima, značkama i zastavama. Izloženi eksponati na ovoj izložbi mogu poslužiti kao historijska građa za sociološku i kulturološku analizu socijalističkog

perioda na prostorima nekadašnje SFRJ, a interesantno je kako su umjetnici iz Sovjetskog Saveza koncem 70-ih i 80-ih godina, u vrijeme prije pada Berlinskog zida, stvarali djela koja je obuhvaćao termin soc-art. Baveći se u svojim slikarskim djelima kolektivnim mitovima socijalizma, ostvarili su proboj na zapadno tržište umjetničkih djela. Spomenimo Erika Bulatova, Ilyu Kabakova, Komara i Melamida, koji su u svoja djela unijeli masovne »imidže« socijalističkog društva tadašnjeg SSSR-a, prikazujući rituale sovjetskog svakodnevnog života.

Efekt Tito do sada nije značajnije utjecao na ovdašnje slikare, ali je zato efekt Tito značajno utjecao na ovdašnje bačke Hrvate, o čemu svjedoči i nedavno objavljena knjiga Nace Zelića »Hrvatsko proljeće i bački Hrvati«. Knjiga svjedoči o burnim sedamdesetim godinama 20. stoljeća, kada su Hrvati u Subotici političkim odlukama bili kažnjavani na različite načine. Jedan od optuženih je bio i Matija Poljaković, autor četrdesetak komedija i drama, koji je za vrijeme trajanja kaznenoga postupka teško obolio i umro. U povodu 100. godišnjice nje-



gova rođenja, u okviru ovogodišnjeg Festivala amaterskog teatra u Ljutovu bit će priređen i hommage program – dokumentarni film i jedan čin predstave »Ode Bolto na ogled« – posvećen ovom najvećem dramatičaru u bačkih Hrvata.

Ne zaboravimo, koncem listopada 1945. godine u Subotici su počela profesionalno raditi dva kazališta – Hrvatsko narodno kazalište i Mađarsko narodno kazalište, dok se 1951. godine nisu »spojili« u jedno Narodno pozorište, što je u praksi značilo da uz mađarsku postoji i srpska dramska scena. Iako će se repovi »neko-liko« Jugoslavija još provlačiti na ovim prostorima, Jugoslavija se preselila u povijest, a ostaje otvoreno pitanje za hrvatsku zajednicu – hoće li ona nastojati pokrenuti hrvatsko kazalište u Subotici?

»43. likovni susret« predstavio aktualni trenutak u umjetničkoj grafici

## Dinamičan suživot klasičnih i novih medija



Izložbu je otvorio pokrajinski tajnik za kulturu Milorad Đurić

Dulje vremena u Modernoj galeriji »Likovni susret« prisutna je ideja o realizaciji velike izložbe, koja bi predstavila aktualni trenutak u području umjetničke grafike – zastupajući ravnopravno djela ostvarena u različitim klasičnim grafičkim i novim tehnikama – konačno je provedena u djelo. Otvorena u sklopu manifestacije »43. likovni susret«, do 10. lipnja u cjelokupnom prostoru

te subotičke galerije može se pogledati izložba pod nazivom »Umjetnička grafika i suvremeni mediji«, koja posjetiteljima na uvid pruža 168 grafičkih listova 82 autora iz Srbije, Mađarske, Hrvatske, Crne Gore i Makedonije.

Izložba nastoji sagledati danu temu na širem kulturnom području, te je stoga realizirana u suradnji s profesorima (ujedno i selektorima) na akademijama i fakultetima likovnih umjetnosti



u regiji. U postavu su tako zastupljeni radovi grafičara različitih generacija i umjetničkih orijentacija.

Realizaciju izložbe pomogli su Grad Subotica i Pokrajinsko tajništvo za kulturu, a dolazak hrvatskih autora i njihovih radova pomogli su Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata i Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici.

D. B. P.



Robert Šimrak, hrvatski grafičar i profesor na zagrebačkoj ALU



»Pitanje je – je li grafika danas u stanju preživjeti ili nije?«, ističe govoreći o temi izložbe Robert Šimrak, jedan od jedanaestero hrvatskih autora čiji su radovi zastupljeni na izložbi. »Kada govorimo o otva-

ranju grafike prema drugim medijima, trebali bismo se pitati – jesu li se drugi mediji zapravo upleli u nju? Grafika je generirala neke druge žanrove, a vrijeme će pokazati je li ona sekundarni žanr, kako je neki promatraju«, kaže on.

Šimrak se subotičkoj publici predstavio trima radovima iz ciklusa »Wireframe«, što ga je u lipnju prošle godine prikazao na velikoj izložbi u zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt.



# Magnovenje

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Rado gledana glazbena emisija Hrvatske radiotelevizije »Zvijezde pjevaju« ušla je u treću sezonu. Prošle su nam se subote po drugi put predstavili ovogodišnji natjecatelji, a jedan je od njih u razgovoru rekao kako mu je nastup još uvijek u nekakvom *magnovenju*. Potaknuta njegovom izjavom i riječi koju dugo nisam čula u govornika hrvatskoga jezika odlučih napisati savjetnik upravo o njoj.

Uobičajeno je da govoritelji želeći pokazati svoju načitanost i osebjnost posegnu za nekom manje poznatom i naoko poetičnijom riječi. Pretpostavljam kako je natjecatelj htio reći da se nastupa ne sjeća dobro, nego mu se doima kao da ga je sanjao. Svakako bi bilo bolje da je tako i rekao. Ukoliko nismo sigurni u značenje riječi, najbolje ju je potražiti u kojemu rječniku i provjeriti njezino značenje. U Velikome

rječniku hrvatskoga jezika autora Vladimira Anića stoji kako je podrijetlo riječi staroslavensko te da je uobičajenija u srpskome jeziku, a znači trenutak, hip ili čas. Brodnjakov Rječnik razlika između hrvatskoga i srpskoga jezika navodi dva značenja riječi. Prvo je, kao i u Anića, tren, časak, hip, trenutak, a drugo treptaj oka, trepet. Oba su značenja uobičajena za srpski jezik, a riječ je u hrvatski jezik ušla u vrijeme sustavnoga rashvaćivanja jezika. Glagolska imenica *magnovenje* srpski je rusizam nastao od staroslavenskoga korijena kojega



pronalazimo i u hrvatskim riječima mig, mignuti, namignuti. Stoga ona znači da se što zbilo, vidjelo ili osjetilo u jednome času, u hipu, u tren oka, u trenutku ili u trenu. Natjecatelj je trebao baš tako i reći, uporaba strane riječi bila je posve nepotrebna.

## Povijest hrvatske književnosti (21. dio)

# Matija Antun Relković

Priredjuje: Miranda Glavaš-Kul

Najpotpuniji pisac hrvatskoga racionalizma Matija Antun Relković rođen je 1732. u Svinjaru (danas selo Davor) u slavonskoj Posavini. Cjelokupni je Relkovićev književni rad vezan uz prosvjetno i gospodarsko podizanje Slavonije nakon oslobođenja od Turaka. Osnovno je obrazovanje stekao u franjevačkome samostanu u Cerniku, a u Mađarskoj je završio četiri razreda gimnazije. Sa šesnaest je godina pristupio vojsci. Službovao je u različitim slavonskim mjestima (Nijemci, Andrijeveci, Sikirevci), ali i izvan Slavonije (Mađarska, Češka, Slovačka, Njemačka i Italija). Sudjelujući u sedmogodišnjem ratu, zarobljen je 1757. kraj Breslave i zatočen s drugim časnicima u Frankfurtu na Odri. Ondje je dobio gostoprimstvo uglednih ljudi, slobodu kretanja i mogućnost uporabe bogatoga fonda tamošnje knjižnice te se izgradio i kao čovjek i kao pisac. Svladao je njemački i francuski jezik, upoznao se s naprednim njemačkim



Matija Antun Relković  
(1732.–1798.)

gospodarstvom i kulturom te s pogledima i nastojanjima europskoga prosvjetiteljstva. Smatrao je seljake stupom društva i temeljem bogatstva svake države. U zarobljeništvu započinje književni rad. Nakon oslobođenja vratio se svojoj regimenti, koja se bila utaborila u Dresdenu, gdje je dao tiskati

svoja prva djela (molitvenu knjižicu *Slavonske libarice*, 1761., te spjev *Satir iliti divji čovik*, 1762.). Nakon sedmogodišnjega rata vraća se u Slavoniju i dalje služeći u Vojnoj krajini. Umirovljen je 1786. kao vojni invalid. Nastanio se u Vinkovcima, gdje je živio do kraja života 1798. godine.

Promatrajući napredna njemačka sela još je jače osjetio koliko je zapuštena njegova Slavonija. Želeći prosvijetliti slavonskoga seljaka, piše svoje najznačajnije djelo *Satir iliti divji čovik*. Ta je kulturna knjiga imala veliki odjek i ušla u svaku slavonsku kuću. Neuki ju je narod lako prihvatio jer je pisana popularnim stihom narodne pjesme – epskim desetercem, tečnom slavonskom ikavicom i štokavskim narječjem. Prvo se izdanje sastoji od jedinstvenoga teksta u kojem se govori kako je Slavonac pri sječi drva u šumi sreo Satira, s kojim se sprijateljio. Satir mu ukazuje na pogriješke slavonskoga načina života, posebice na štetnost zaostalih turskih

običaja te mu daje savjete kako popraviti trenutačno stanje, a kao osnove napretka navodi obrazovanje, pobožnost i marljivost. Drugo izdanje tiskano u Osijeku 1779. znatno je prošireno i podijeljeno u dva dijela. Prvi dio nešto opširnije slijedi prvo izdanje, dok u drugome dijelu Satir hvali promjene u načinu života slavonskoga seljaka koje su potaknute prvim izdanjem knjige dajući mu još novih savjeta za unapređenje života i gospodarstva.

Osim *Satira*, napisao je nekoliko praktično-poučnih knjiga. U skladu s temeljnom Relkovićevom prosvjetiteljskom nakanom i ta su djela namijenjena odgoju i naobrazbi domaćega čovjeka (*Prava i pomnjivo ispisana ovčarnica*, 1776.; *Postanak narodne pravice i dužnosti ljudskih*, 1794.; *Ezopove fabule*, 1804.; i dr.). Autor je i *Nove slavonske i nimačke gramatike* s ortografijom, etimologijom, sintaksom, malim rječnikom i primjerima najnužnije konverzacije.

Obilježen blagdan Svetog Josipa

## Naš posrednik kod Boga

Na blagdan Svetog Josipa, 19. ožujka, svečano je završena devetnica u njegovu čast, koja je održana u župnoj crkvi sv. Roka u Subotici. Svečano misno slavlje predvodio je subotički biskup mons. dr. Ivan Penzeš, uz koncelebraciju svećenika Subotičke biskupije. Mnoštvo vjernika okupilo se na završetku ove devetnice, kao i svih deset dana koliko



je devetnica trajala. U prigodnoj homiliji biskup Penzeš je govorio o sv. Josipu, zaštitniku Crkve i hrvatskog naroda.

O samom sv. Josipu nema nikakvih zapisa niti je zapisana neka njegova riječ. Biskup Penzeš je naglasio kako sv. Josip treba biti primjer svim našim očevima, jer ako je otac u obitelji siguran i jak, onda je cijela obitelj sigurna i zaštićena. Na kraju biskup Penzeš je poručio da tražimo zagovor sv. Josipa, te da on bude naš posrednik kod Isusa za naše očeve i obitelji.

Tijekom mise mladi i djeca, recitatori na hrvatskom jeziku, predvodili su čitanje Božje riječi i molitve vjernika.

Blagdan hrvatske zajednice

Na ovoj misi ujedno je obilježen i jedan od četiri blagdana hrvatske zajednice. Prije više od 300 godina (1687.) odlukom Hrvatskog sabora sv. Josip je izabran za zaštitnika hrvatske domovine. Odlukom

Hrvatskog nacionalnog vijeća, blagdan Sv. Josipa četvrtu se godinu obilježava u hrvatskoj zajednici u Srbiji.

»Na ovaj dan naša manjinska zajednica, druga po brojnosti u Vojvodini, a četvrta u Srbiji, zahvaljuje Bogu za svoju opstojnost, podsjećajući se svojih životnih problema, ali i uspjeha koje s ponosom gledamo«, rekao je u pozdravnom govoru predsjednik HNV-a *Branko Horvat*. »Probleme ćemo rješavati dajući sebe, na opću korist svih nas, kako bismo ravnopravno participirali u ovoj multikulturalnoj državi spram svih drugih s kojima živimo. Potrebno je puno više spremnosti pomaganja i služenja zajedničkom cilju, kako bi se stvorile elementarne pretpostavke da umjesto sukoba, mržnje, netrpeljivosti, počnemo stvarati klimu dogovora, razumijevanja, tolerancije, pa i ljubavi prema drugom čovjeku, i onda kada je on i drugačiji od nas. Sudjelujući danas na ovoj sv. misi, u ime HNV-a, svih vijećnika i dužnosnika hrvatske zajednice, želim se zahvaliti župi sv. Roka i preuzvišenom župniku preč. *Andriji Anišiću* za svekoliku pomoć koju daje hrvatskoj zajednici, te koristim ovu prigodu sve vas okupljene u crkvi sv. Roka pozdraviti i čestitati blagdan Sv. Josipa sa željom za dobro zdravlje, mir i blagostanje u vašim domovima«.



Na misnom slavlju, osim predstavnika HNV-a, prisustvovala je i generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici *Ljerka Alejbeg*, te predstavnici hrvatskih institucija, udruga i političkih stranaka.

Ž. Vukov

## Kruh za svakog siromaha

Na četvrtom po redu korizmenom susretu u HKUD-u »Vladimir Nazor« u Somboru, kojeg organiziraju karmelićani, razmatrana je prošnja »Kruh naš svagdanji daj nam danas«. O ovoj je temi govorio otac *Vjenceslav Mihetec*.

Kako je govor o kruhu svagdanjem povezan s presvetim sakramentom euharistije, prije samog predavanja o. *Zlatko Žuvela* je pročitao misao sluga Božjega oca Gerarda Tome Stantića o euharistiji: »Sveta euharistija je moja čitanaka. Tko iz ove knjige čita, kao iz dječje čitanke uči biti skroman, ponizan, a jednako tako se pokazuje kao Isusov ljubitelj. Kad drugima govori, čita iz te čitanke, to jest iz euharistije«.

Otac Vjenceslav je naveo kako je kruh središnjica čovjekova života. Kada je čovjeku zadano da radom svojih ruku obrađuje zemlju i privređuje svoj kruh, povučena je snažna crta sličnosti između Boga i čovjeka. Pater je posebno naglasio kako u molitvi Očenaša molimo »kruh naš«, a »ne kruh moj«, jer je to molitva zajedništva bez ikakve sebičnosti i u toj smo molitvi povezani sa svima. Pater Mihetec se također osvrnuo i na problem gladi u svijetu i nepravedne raspodjele dobara. Sljedećeg ponedjeljka prošnju »Otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim« razmatrat će o. *Jure Zečević*.

Z. Gorjanac

## Susret s katoličkim vjernicima

Voditelj grupe za odnose s crkvama i vjerskim zajednicama u Ministarstvu vjera Republike Srbije dr. Tomislav Branković u prošlu je subotu posjetio župe - Šid, Kukujevci, Gibarac i Morović.

On je ove župe posjetio na poziv župnika vlč. *Nikice Bošnjakovića*. U Kukujevcima je dr. Branković posjetio crkvu Presvetoga Trojstva i župnu kuću, nakon čega je upriličen njegov susret sa župljanima župe sv. Ivana Nepomuka u Gibarcu, u župnoj crkvi.

Posjet je nastavljen u Šidu, u župi Presvetoga Srca Isusova u kojoj je gosta dočekao veliki broj vjernika katolika. Dužnosnik Ministarstva vjera u Šidu je posjetio i galeriju slika poznatoga umjetnika i slikara *Save Šumanovića*.

U Moroviću je boravio u crkvi Uznesenja BDM, iznimno vrijednom kulturnom spomeniku iz 13. stoljeća, za čiju je sanaciju Ministarstvo vjera odobrilo iznos od 1,3 milijuna dinara. U Moroviću je dr. Branković posjetio župnu crkvu sv. Roka hodočasnika, te se i tamo susreo s vjernicima.

Igor Kušeta





Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Možemo ga nositi rado ili ga odbijati, no život nas neće poštediti i bit ćemo prisiljeni nositi križ

# Drvo spasa

**S**ve dublje ulazimo u korizmu. Otvorena je Kalvarija. Obavljena je pobožnost križnoga puta. Danas bih s vama htio podijeliti svoje razmišljanje o Šimunu Cirencu. Jednostavan ratar, pošten radnik i dobar otac obitelji. Vraćajući se s polja žurio je. Nije mogao obići svjetinu koja je pratila Isusa na križnom putu. Njega to nije zanimalo. Bio je gladan, umoran i žurio je. Kada je spazio povorku, samo je jedno znao: da se radi o sramotnoj osudi na križ. Nije htio biti sudionikom ni te povorke a još manje sudbine osramoćenog osuđenika. Bježao je. A Sveto pismo piše:

»I nadoše nekoga Šimuna Cirence, oca Aleksandrova i Rufova, koji je prolazio idući iz polja« (Mk 15,21). Očito da taj pečat sramote nije htio primiti na svoja ramena i ostaviti njegovim lijepim sinovima na obraz. Ne, ne! On to ne može i zato odlučno odbije njihovu ponudu. Ali, mučitelji Kristovi su znali da se čovjek koji će nositi križ mora brzo pronaći, jer će im inače žrtva izmaknuti. A koga će lakše prisiliti, kad dobrovoljca nemaju, nego toga bezazlenog i priprostog čovjeka, koji je sa svojim poljskim alatom stajao i prljav i zamazan. I prisiliše ga, jer on se nije znao oteti. Bilo mu je teško, ali što može on protiv razjarene rulje svećeničkih slugu i rimskih vojnika sa svjetlucavim kopljima i bojnom opremom.

I tako je znak sramote konačno ponesen do Kalvarije. A zar križ nije bio i zar nije znak sramote za sve vjekove? Jest, to je znak koji je najviše ljubljen, ali znak koji je i najviše omražen, najviše neshvaćen. Zar nismo i mi gledali križ kao znak sramote nebrojeno puta? Svaki put kad ga nismo htjeli razumjeti. Svaki put kad smo mu se izmicali. Svaki put kad smo pred njim bježali. Svaki put kad smo ga spretno mimoilazili. A dolazio je on u našem životu bezbroj puta! Jedanput u našim obiteljima, drugi put u našem zvaničnom radu, treći put u našem javnom djelovanju. Najviše, ipak, po nama samima. Najčešće, zapravo svaki dan, morali smo nositi, a nosimo i danas, križ svojih slabosti, svojih pogrešaka, svojih nasljednih opterećenosti, svoga temperamenta, svoje naravi. Malokad smo te križeve dobrovoljno odabrali. Malokad smo ih nosili s razumijevanjem. Bili smo zapravo prisiljeni, kao i Šimun, da ih nosimo. I tad smo mrmljali pod njima i nismo ih razumjeli. Gledali smo samo u ludost i sramotni žig njihov. Zaboravili smo da su nam križevi poslani za naše dobro. Da su oni znak Božje dobrote prema nama. Da nas oni čiste od zla, a najviše od nas samih. Da nas oni najsavršenije odgajaju i bruse. I da samo oni mogu

**A koga će lakše prisiliti,**

**kad dobrovoljca nema-**

**ju, nego toga bezazle-**

**nog i priprostog čovje-**

**ka, koji je sa svojim**

**poljskim alatom stajao**

**i prljav i zamazan. I pri-**

**siliše ga, jer on se nije**

**znao oteti. Bilo mu je**

**teško, ali što može on**

**protiv razjarene rulje**

**svećeničkih slugu i**

**rimskih vojnika sa svje-**

**tlucavim kopljima i boj-**

**nom opremom. I tako je**

**znak sramote konačno**

**ponesen do Kalvarije.**

poganina preobraziti u kršćanina, sinove tmine u sinove svjetla, kržljave kršćane u kršćane heroje i svece.

Ovo je stvarnost. Pretočimo je u jednostavniju poruku. Makar je to priča, ipak nam puno poručuje: Bio jednom neki kralj te imao izuzetno lijepu i pametnu kćer. Kraljevna je, međutim, patila od čudnovate bolesti. Kako je odrastala, sve su joj više slabili ruke, noge, vid i sluh. Mnogi su je liječnici pokušavali izliječiti, ali uzalud. Jednoga je dana na kraljevski dvor došao starac za kojeg se pričalo kako poznaje tajnu života. Svi se dvorjani sjatiše oko njega moleći ga da pomogne bolesnoj kraljevni. Starac dade djevojci zatvorenu košaricu od vrbova šiblja i reče: »Čuvaj ga, njegov, pa ćeš ozdraviti.« Radosna i puna nade, kraljevna otvori košaru, no kad je vidjela što je u njoj, bolno se razočarala. U košari je plakalo dijete, jedno i mnogo bolesnije od nje same. Djevojka se ipak sažali, uze dijete u naručje i poče ga tješiti. Prolazili su mjeseci. Djevojka je neprestano mislila na dijete. Hranila ga, tetošila, smiješila mu se, danonoćno bdjela nad njim uz velike i mnoge žrtve. Nakon sedam godina dogodilo se nešto nevjerovatno. Jednoga jutra dijete se počelo smijati i hodati. Kraljevna ga uze za ruke, te smijući se i pjevajući, zaplesa s njim. Bila je radosna, lijepa i sretna kao nikad dotad. Nije ni primijetila da je ozdravila.

Toliko ta priča. Ali nama, u ovo vrijeme gledanja u stvarna događanja ne samo bolesti, patnje, osamljenosti i napuštenosti, nego više otuđenosti čovjeka od čovjeka, naviru ovakve misli. Ne bi li trebalo ovo vrijeme liječiti moleći: Gospodine, kad sam gladan, pošalji me nekome koga treba nahraniti; kada sam žedan, pošalji me nekome tko traži vode; kada mi je hladno, pošalji mi nekoga koga treba ugrijati; kada trpim, pošalji mi nekoga tko treba utjehe; kada moj križ postane pretežak, pošalji mi nekoga komu treba olakšati patnju; kada sam siromašan, pošalji mi nekog potrebnika; kada nemam vremena, pošalji mi nekoga komu treba na trenutak pomoći; kada se obeshrabrim, pošalji mi nekoga tko treba ohrabrenja; kada trebam razumijevanja, pošalji mi nekoga koga treba razumjeti; kada bih želio da se netko brine za mene, pošalji mi nekoga za koga se treba brinuti; kada mislim samo na sebe, upravi moje misli drugima.

Bilo kako bilo, križ je znak i križ je spas. Možemo ga nositi rado ili ga odbijati. No, život nas neće poštediti i bit ćemo prisiljeni nositi ga. U konkretnom životu treba učiniti od drveta sramote drvo spasa.

# Obnova crkve Uzvišenja svetog križa pokraj Dudo ve šume u Subotici

## Uređenje interijera

Zahvaljujući pomoći grada, pokrajine i zaklade iz Mađarske, u siječnju su započeli radovi na uređenju i obnavljanju unutrašnjosti crkve Uzvišenja svetog križa u Subotici, koja se nalazi kod Dudo ve šume. Iako su po prvotnom planu radovi već trebali biti gotovi, još su uvijek u tijeku i završetak se očekuje tek za oko dva mjeseca.



vlč. Oskar Čizmar

Župnikom župe Uzvišenja svetog križa vlč. dr. Oskar Čizmar imenovan je 6. kolovoza 2007. godine. Došavši u ovu župu zatekao je crkvu u modernističkom stilu koji nije bio u skladu sa samom građevinom, te je na zahtjev vjernika odlučio nešto uraditi u vezi toga.

»Crkva se bila u kubističkom stilu, što nikako ne odgovara Drugom vatikanskom koncilu niti samoj građevini«, kaže vlč. Oskar Čizmar. »U tijeku su radovi na interijeru crkve. Originalni interijer je u potpunosti uništen, s hirom post koncilske obnove koja je krivo shvaćena i interpretirana i to protiv volje Drugog vatikanskog koncila, koji nije tražio da se umjetnine u

crkvi unište. Nažalost, ovdje je sve uništeno ili oskrvnuto, kao i umjetnine koje su postojale u crkvi, a sve je to bilo zbog krivog tumačenja Drugog vatikanskog koncila. Krivim pozivanjem i tumačenjem, napadnute su umjetničke vrijednosti crkve o kojima Drugi vatikanski koncil izričito piše da se moraju čuvati, da se ne smiju niti rušiti niti uništavati«.

### Radovi su u tijeku

Po župnikovim riječima, stari oltar je razbijen, jedino oltarna slika nije uništena. Uništene su sve freske i to tako da se više ne mogu niti rekonstruirati, uz to su uništeni svi sporedni oltari i slike. U crkvi nisu postojali više niti sporedni oltari, kao ni špija Lurdske Gospe, niti oltar sv. Josipa.

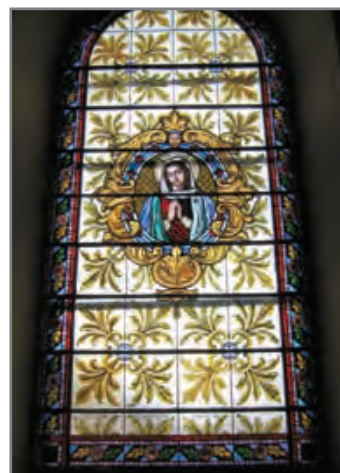
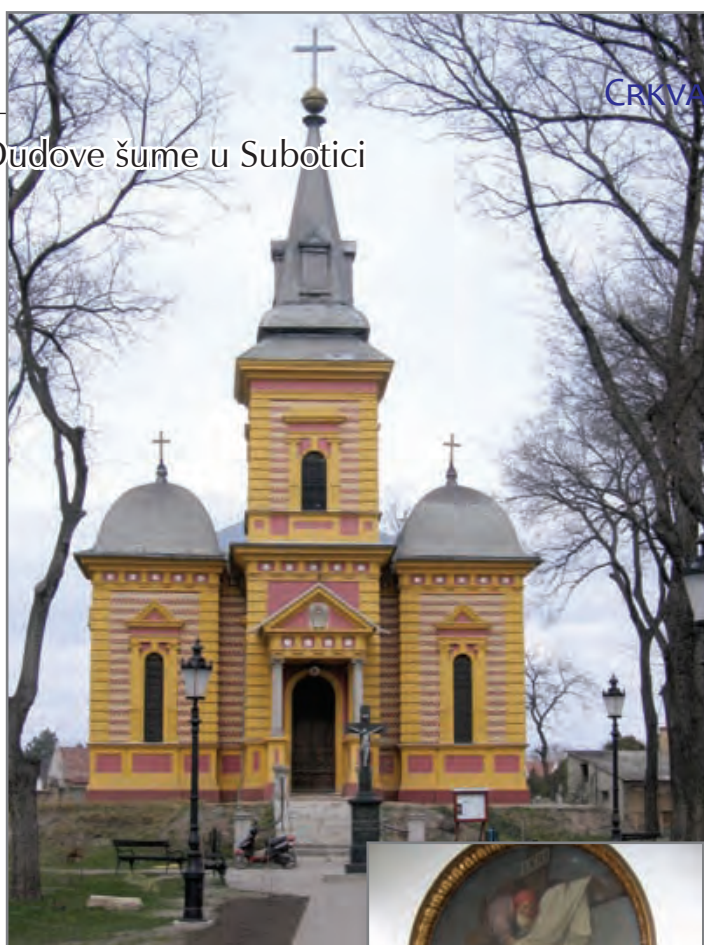
»O tom pitanju odlučio sam konzultirati stručnjake«, dodaje vlč. Čizmar. »Sada su vitraji gotovi, ali se radi na uređenju unutrašnjosti crkve. Nažalost, freske koje su se nalazile u crkvi uništene su, te ćemo sada raditi na temelju prvotnih planova i slika crkve. Budući da se nije mogla rekonstruirati, i kupola će biti iznova rađena, a na njoj će biti slika Presvetog Trojstva. Također, glavni oltar će biti obnovljen. Tu su i ambon, oltar, propovjedaonica, kao i vrata na svetohraništu. Iako nam je obećano da će radovi biti gotovi do kraja veljače, to se ipak nije dogodilo, tako da nemamo točne podatke o tome koliko još ima do završetka radova«.

Ova župna zajednica je jedna od najvećih župa i po župnikovim riječima broji oko 18.000 vjernika, od kojih je on u kontaktu s oko 500 obitelji. Ovoj župi pripadaju vjernici s teritorija Dudo ve šume, Makove sedmice, dijela Željezničkog naselja i dijela središta grada. Mise se služe na mađarskom i hrvatskom jeziku, s tim da su vjernici 85 posto mađarske nacionalnosti, dok je Hrvata 15 posto.

Zahtjev vjernika da se na Makovoj sedmici izgradi katolička crkva podržala je lokalna samouprava Grada Subotice, a za njenu je izgradnju predsjednik Skupštine Grada Jenő Maglai obećao potporu.

### Raspored sv. misa

- ponedjeljkom u 17 sati pobožnost, u 18 sati sv. misa na hrvatskom jeziku
- utorkom, srijedom, četvrtkom i petkom u 17 sati pobožnost, a nakon toga sv. misa je u 18 sati na mađarskom jeziku
- subotom je uvijek misa na hrvatskom u 7 sati, a nakon toga klanjanje do 9 sati
- nedjeljna misa na hrvatskom je u 10:30



### Podaci

Crkva je duga 21 m, široka je 11,4 m, srednja lađa je visoka 6 m, a toranj je visok 25 m. Crkva je građena u čast sv. križa 1896. godine, kao zadužbina Marije Vojnić Tošinice. Bogoslužju je predana 1933. godine, ima dva zvona, a knjige – matice vode se od 1941. godine.



# Začini kao ljekovita sredstva

Piše: dr. Marija Mandić

Mnogi u svojim kulinarским vještinama koriste začine i začinsko bilje samo radi poboljšanja okusa, mirisa ili izgleda hrane. Međutim, još u pradávnim civilizacijama otkrivena su ljekovita svojstva mnogih začinskih biljaka od kojih se neka i na našim prostorima koriste u svakidašnjoj ishrani. **Petroselinum crispum, peršin**, biljka je bogata klorofilom, vitaminima A i C te zbog toga ima više ljekovitih svojstava. Zbog njegove sposobnosti da ublaži mišićne grčeve i spazam koristi se i kao dodatak za pospješivanje probave, te kod menstrualnih i predmenstrualnih tegoba. Peršin se također smatra ekspektoransom te se uzima protiv kašlja i astme. Propisuje se i kao diuretik i blagi laksativ te je dobar kod starijih osoba radi reguliranja tlaka i stolice. Sama biljka se može upotrebljavati kao dodatak jelima ili u obliku čaja: 2 žličice suhih listova potopi se u dva dl vrele vode na 10 minuta. Može se koristiti i u sirovom obliku, kada osvježava dah.



Poštovani čitatelji,  
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na:  
[hrvatskarijec@tippnet.rs](mailto:hrvatskarijec@tippnet.rs)

**UPOZORENJE:** Trudnice i dojilje ne smiju uzimati sok od peršina ili peršinovo ulje zbog toga što može potaknuti kontrakciju maternice. Ipak, nekoliko listova posluženih kao ukras jelima vjerojatno im neće naškoditi ako ih pojedu. Djeca do dvije godine ne smiju dobivati velike doze peršina.

**Allium sativum, češnjak**, najprije je kao ljekoviti pripravak prihvaćen u kineskoj i zapadnoj kulturi. Češnjak ima ljekovito djelovanje u sirovom i kuhanom obliku. Smatra se da ova biljka osnažuje srce i krvne žile snižavanjem kolesterola i krvnog tlaka. Savjetuje se uzimanje češnjaka kod prehlade, kašlja, gripe, infekcija mokraćnog mjehura, tegoba s jetrima i žučnim mjehurom. Svakako ga svakidašnje trebaju uzimati svi koji imaju visok kolesterolol, visok krvni tlak, ateroskleru, te probavne



poremećaje. Mješavina češnjaka i sezamovog ulja koristi se kod atletskog stopala, lišaja na tijelu i

tjemenu glave te kod blažih kožnih infekcija.

**UPOZORENJE:** Češnjak sadrži aktivnu tvar koja sprečava zgrušavanje krvi, stoga se svatko tko boluje od poremećaja zgrušavanja krvi treba posavjetovati s liječnikom prije njegove uporabe u većim količinama.

**Crocus sativus, šafran**, jedna je od najskupljih biljaka, jer vrijedni dijelovi biljke nisu njezini listovi ili ljubičaste laticice, već tri nježna, narančasta prašnika koji se nalaze



u cvijetu. Da bi se proizvelo 25 g šafrana treba ubrati gotovo 5000 cvjetova. Smatra se kako je ova biljka odlična za skidanje visokog krvnog tlaka, visokog kolesterola, te za liječenje ateroskleroze i srčanih bolesti. Zbog poticanja maternice i probavnih procesa savjetuje se za poboljšanje probave i poticanje mjesečnice.

**UPOZORENJE:** U prevelikim količinama šafran je izrazito otro-

van, stoga se za liječenje uzima u preporučenim dozama uz konzultaciju stručnjaka. Zabilježeni su smrtni slučajevi kod žena koje su u pokušaju prekida trudnoće uzele preveliku dozu preparata šafrana.

**Cinnamomum cassia, cimet**, omiljeni je stimulans u kineskoj medicini. Obično se skuplja s drveća starog 7 godina. Njegova vanjska kora poznata je začina, dok unutarnja kora sadrži više ulja i ima snažnije ljekovite učinke. Cimetova kora primjenjuje se za liječenje poremećaja rada želuca, kod gubitka teka, proljeva, grčeva u trbuhu, prekomjernog mokrenja. Pokazao se efikasnim i kod spolne nemoći, gubitka libida, menstrualnih bolova, neplodnosti te kod astme. Grančice cimeta se propisuju kod prehlade, gripe, artritisa te manjih ginekoloških tegoba.



**UPOZORENJE:** Tijekom trudnoće ovu biljku treba oprezno primjenjivati; ne uzimati je kod povišene temperature, upale i pojave krvarenja.

## OČNA KUĆA

optika i ordinacija  
na jednom mjestu

551-045

Subotica  
Maksima Gorkog 20

**KOD GLAVNE POŠTE**

# Proljetno šarenilo

**D**ragi moji mali i veliki prijatelji, nadam se da se veselite dolasku novog godišnjeg doba – proljeća. Ovoga puta, naš ćemo kutak posvetiti upravo proljeću i vjesnicima proljeća. Svakako ćemo vas podsjetiti na križni put, koji je prošle nedjelje održan na subotičkoj Kalvariji, koji ste vi predvodili. Nakon pobožnosti održano je i kratko natjecanje na kojemu su pitanja bila o postajama križnoga puta i Isusovim mukama.

Krenimo redom.

## Proljeće

Proljeće je jedno od četiri godišnja doba, koje traje od 21. ožujka i proteže se kroz travanj i svibanj do 21. lipnja. Na prvi nadnevak proljeća dan i noć jednako traju i to se zove proljetna ravnodnevica. Za vrijeme Rimskog Carstva godina bi počinjala u proljeće. Postoje tri razdoblja kroz proljeće: pretproljeće počinje u vrijeme pojavljivanja proljetnica, često zvanih »vjesnicima proljeća«; rano proljeće je razdoblje kad se pojavljuju cvjetovi i lišće na drveću; pravo proljeće je razdoblje u kojem lista mnoštvo listopadnog drveća. Neki od proljetnih cvjetova su: šumara, šafran, visibaba, ljubica i jaglac.

Ovoga puta ćemo upoznati spomenute vjesnike proljeća.

**Jaglac** je višegodišnja biljna vrsta, proljetna cvjetnica, koju karakteriziraju iznimno bogato lišće, kratak korijen i specifični listovi. U visinu naraste do petnaestak centimetara. Ne podnosi visoke temperature, izravnu izloženost sunčevim zrakama niti preveliku vlagu. Jaglac cvjeta i vani, primjerice u dvorištima i parkovima. Ovaj cvijet sadrži preko 500 različitih vrsta porijeklom iz Europe, Azije i Sjeverne Amerike. Jaglac je jedan od vjesnika proljeća i postoji gotovo u svim bojama duge, laganog je mirisa, privlači pčele i leptire.



**Šafran** se koristi kao lijek i bojilo, poznat je od davnina, a spominjan je još i u Bibliji. Hvaljen je još u Mezopotamiji prije 5000 godina. Danas je njegova uloga uglavnom ograničena na kulinarsku uporabu, što ga ne čini ništa manje vrijednim, dapače, vrlo je cijenjen začim i koristi se u gotovo cijelom svijetu. Začin kakav poznajemo dobiva se iz vrška tučka (stigma) cvijeta, kojih svaki cvijet ima samo tri. U kulinarstvu se šafran koristi od 10. stoljeća prije Krista.

**Visibaba** se iz lukovice u rano proljeće razvija kao okrugla zeljasta biljka s duguljastim kopljastim listovima i jednim cvijetom. Zvonast vjenčić tvori 6 latica raspoređenih u dva kruga. Vanjske su latice bijele, duguljaste, a unutarnje su kraće, a zelenom pjegom na vrhu. Mliječno bijeli cvjetovi pognuti su na stabljici. Raste u listopadnim, miješanim i zimzelenim šumama te na livadama od nizinskih do gorskih područja, a sve češće može se naći i u našim vrtovima. Često prve visibabe nalazimo okružene snijegom. Biljka ima ljekovita svojstva, ali je i otrovna. Razmnožava se sjemenom ili diobom lukovica. Cvate od 1 do 4 mjeseca. Miris joj je slab, a u Hrvatskoj je to zaštićena cvjetna vrsta.



**Šumara** je danas poznata kao trajnica proljetne cvatnje. Njeno prirodno stanište su mezofilne listopadne šume Europe. Šumara pripada porodici žabnjaka, naraste 20-30 cm u visinu i širinu. Ima razvijeni podanak iz kojeg se razvija rozeta, a iz nje lisne stapke s tri do četiri lista. Listovi

su dlanoliki, urezani, prekriveni dlačicama, kao i ostatak biljke. Cvate u rano proljeće. Na stabljikama dužine 10-15 cm dolazi ljubičasti cvijet promjera oko pet centimetara, a ispod njega dolaze tri do četiri duboko urezana lista. U nekim krajevima ova vrsta naziva se i uskrsnim cvijetom, a potječe od toga što se zeleni sok, koji se dobije iz ljubičastih latica, koristio za bojenje uskrasnih jaja. Zbog prilagodljivosti različitim svojstvima tla i niskim temperaturama, šumara je vrlo poželjna vrtna biljka.

## Poziv na crtanje

Likovni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« poziva svu nadarenu i zainteresiranu djecu na likovnu dječju sekciju, na sate crtanja. Članovi sekcije se okupljaju svake subote u prostorijama Hrvatske čitaonice (Bele Gabrića 21). S djecom radi nastavnik likovne kulture Geza Verebeš, a početak je u 10 sati.

Svi ste pozvani!



**Ljubičica ili ljubica**, mirisna ljubica, prekrasan je vjesnik proljeća i jedna je od najmirisnijih od svoje porodice. Grci su je odabrali za simbol plodnosti, a stari su Rimljani uživali u njenom slatkom vinu. Porodica obuhvaća oko 500 jednogodišnjih ili višegodišnjih vrsta. U kršćanstvu je ljubica simbolom vladavine i autoriteta, pa je kao takva simbol i obilježje svećeničkih i kraljevskih odora. U hrvatskom jeziku dolazi od riječi

ljubiti, pa je po njoj nazvano žensko ime Ljubica, Ljuba. Ovu mirisnu biljku s prekrasnim ljubičastim laticama u prošlosti su žene koristile za jutarnje umivanje. Običaj je da se na Cvjetnicu umije u vodi punoj ljubica i mladog žita. Biljka raste na osunčanim brdskim pašnjacima i livadama, te svojim mirisom privlači kukce. Ima jedna poslovice koja kaže: »Ljubičica malen cvijet, al ju voli čitav svijet.«



# Križni put



Kao što sam već rekla, u nedjelju 22. ožujka započela je ovogodišnja pobožnost križnoga puta na subotičkoj Kalvariji. Pobožnost su predvodila djeca koja su čitala i molila, a kod pjevanja su im pripomogli mladi. Neki od vas su napravili križ, koji je simbol Isusove muke, te ste noseći svoj križ, sudjelovali u pobožnosti križnoga puta. Nekoliko predstavnika župa se natjecalo u kvizu, u kojem su najbolji nagrađeni. Tamošnji župnik mons. *Bela Stantić* pozvao je svu djecu da se sljedeći puta i oni uključe. Sljedeći križni put na Kalvariji je u nedjelju, 29. ožujka, također u 15 sati i predvode ga mladi, ali možete svakako i vi doći.



Neki od vas su aktivno sudjelovali na križnom putu: čitajući...



... noseći simbole Isusove muke i



... noseći križ kao Šimun Cirenac



Pobjednice natjecanja:

Anja Abadžić – 4. mjesto, Melita Bašić  
Palković – 2. mjesto, Gordana Cvijin –  
1. mjesto, Una Tonković – 3. mjesto  
i mons. Bela Stantić

Piše i uređuje: Željka Vukov

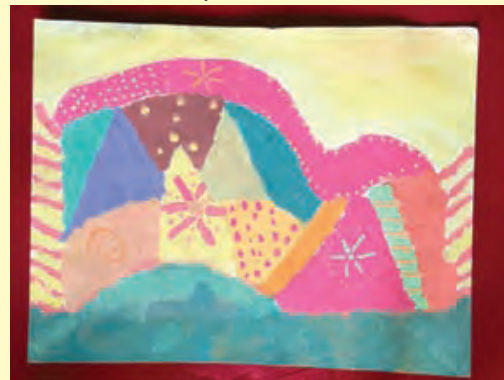
Nekoliko interesantnih crteža poslali su nam učenici hrvatskih odjela iz OŠ »Sveti Sava« iz Aleksandrova.



Andrej Kiš 4. e



Josipa Oračić 4. e



Nevena Mandić 4. e



Matija Sekereš 1. e



Kriza zahvaća sve...

# Recesija zabave

*Kako se zabaviti u vremenu kada je i zabava postala problem*

Piše: Dražen Prčić

**T**renutke slobodnoga vremena najčešće asocijativno vezujemo uz pojam zabave, odnosno nastojanja da nekoliko sati uspijemo pretvoriti u što zabavniji štimung. Sam pojam zabave i način na koji će se to vrijeme provoditi čisto je individualne prirode i osobnog ukusa i ne može se uspoređivati nikakvim kriterijem ocjenjivanja. Jedini kriterij je osjećati se dobro u odabranoj zabavi. Nažalost, krizna vremena u kojima živimo uveliko utječu na oblik zabave, osobito one javne, na koju smo prijašnjih godina navikli.

## Nedostatak javne ponude

Grad u kojemu živimo, Subotica, oskudijeva u nekim posve klasičnim oblicima javne zabave, poput kazališnih i kino predstava (iako ih ima op.a.) i njegovi stanovnici su prepušteni alternativnom »snalaženju« (odlasci u druge gradove ili čak u inozemstvo) ukoliko se žele zabaviti na ovaj način. Povremeno se organizira neki glazbeni koncert ili likovna izložba, ali ta povremenost je posve nedovoljna. Javnu zabavu jedino zamjenjuju izlasci u gradske kafiće ili, opet povremeno, u neki od restorana, i tako se priča o socijalnom vidu zabave uglavnom završava.

## Nedostatak financija

Ukoliko se, pak, želi oduprijeti gore navedenim okolnostima i unatoč svemu skrbiti o javnom zabavnom životu, potrebno je imati i financijsku pozadinu za realizaciju, primjerice, jednog odlaska na kazališnu predstavu ili koncert u neki drugi grad. Istina, ukoliko ide više osoba, uz podjelu putnih troškova u jednom automobilu, ni to nije preveliki trošak, ali u vremenu krize koja polagano zahvaća i naše podneblje, i to postaje problem. Ista je priča i kada su u pitanju čak i večernji izlasci u kafić, ili, što je sve mnogo rjeđe, u restoran na večeru. Sukladno svemu navedenom, najveći broj gradske populacije jednostavno se odriče ovog načina zabave i ostaje doma, prebacujući sferu javnog u privatnu kućnu varijantu druženja s bliskim prijateljima.

## Televizija

Na koncu, »magična kutija« u koju svi bez razlike gledamo (netko više, netko manje), ostaje najjeftiniji i svima dostupan način zabave. Gubeći kontakt s javnim životom, nastojimo ga kompenzirati tuđim životima koje gledamo u filmovima, serijama, reality programima...

Mirko Šokčić,  
trgovac



Što se tiče zabavnog života, posljednjih je godina vrlo skroman. Dva puta na godinu odemo u kazalište, iako bismo voljeli i češće, no jednostavno aktualna financijska situacija i prilike ne dopuštaju nam previše prostora za neke druge oblike zabave. Istina, nemamo baš niti previše slobodnog vremena,

a kada ga »pronađemo« onda ga najčešće provodimo u kućnom druženju s prijateljima.

Ivan Prčić,  
privatni poduzetnik

Imam nekoliko vrsta zabave koje redovito upražnjavam. Ponajprije svakodnevna igra s mojim unucima predstavlja mi veliko zadovoljstvo i vrijeme provedeno s njima izuzetno mi je zabavno. Glede individualnih oblika zabave imam dugogodišnje kartaško društvo i nekoliko puta tjedno se redovito kartamo u kućnom ambijentu. Volim izlaziti u kafiće, također u brojnom društvu svojih prijatelja, a pasionirani sam šetač i kad god uhvatim vremena volim dugo pješačiti, što je lijepi oblik spoja zabave i rekreacije.



Đurđinka Francišковиć,  
privatna poduzetnica



Suprug i ja često odlazimo na kazališne predstave. I to ne samo u Subotici, već znamo otići i do Sombora ili Novog Sada. Redovito posjećujemo kulturne priredbe u gradu, posebice koncerte tamburaške glazbe. Veći dio slobodnog vremena koje možemo posvetiti zabavi,

ponajviše provedemo u »Bossu«, gdje najradije odlazimo u društvu prijatelja.



U iščekivanju kazališta





U NEKOLIKO REDAKA

## Banane

Svima drago južno voće, koje jednako vole i djeca i odrasli, odjednom je drastično poskupjelo. Za jedan kilogram potrebno je izdvojiti solidnih 115 i više dinara, što uopće nije malo i polagano se mnogi lišavaju svima dragih nam banana. Umjesto cijelog kilograma, banane se uzimaju na komad, i to najčešće samo djeci. Iako bismo ih i sami rado pojeli. Trgovci se pravdaju skupljom nabavnom cijenom, a kupcima ostaje dvojba: kupiti ili ne kupiti voće koje se gotovo uvijek asocijativno vezuje uz majmunsku životinjsku vrstu. Bez daljnjih asocijacija, molim...



## Grad se gradi...



27. ožujka 2009.

FOTO KUTAK



## Tko je ispod crte?

ŠALJIVI KUTAK

## Jaja

Žena peče jaja za doručak svog muža. Odjednom njen muž uleti u kuhinju.

Pazi, PAZI! Stavi još malo ulja! Oh, Bože! Pečeš ih previše istovremeno. PREVIŠE! Okreni ih! SAD IH OKRENI! Trebamo još ulja. Joj!. GDJE ćemo naći JOŠ ULJA? ZALJEPIT će se! Pazi... PAZI! Reakao sam ti PAZI! NIKAD me ne slušaš dok kuhaš! Nikad! Okreni ih! Požuri! Jesi LUDA? Jesi li TOTALNO poludjela?

Ne zaboravi ih posoliti. Znaš da ih uvijek zaboraviš posoliti. Posoli.

POSOLI! POSOLI!

Žena ga zaprepašteno pogleda.

Što je s tobom? Misliš da ne znam ispeći nekoliko jaja?

Muž mirno odgovori:

Htio sam ti pokazati kako to meni izgleda kad ja vozim.



Košarka

## Poraz u kupu

Na završnom turniru Kupa Srbije u Vršcu košarkašice Spartaka poražene su u četvrtfinalu od beogradskog Partizana (66-59) i prerano završile nastup u ovom eliminacijskom natjecanju. Pobjedu u finalnom susretu protiv Crvene zvezde i naslov pobjednica Kupa odnijele su domaće košarkašice vršačkog Hemofarma.

**Spartak:** Lukač, Džuver 8, Orozović 13, Erak 11, Veselinović 11, Andelić, Čabarkapa 7, Ristić 9, Ajduković i Kovačević.

Nogomet

## Remi Spartaka Zlatibor vode

Iako su tijekom cijelog susreta igrali samo na gol gostujuće Kolubare, nogometaši Spartak Zlatibor vode nisu uspjeli i postići gol koji bi im donio pobjedu, pa je susret završio s nepopularnih 0-0. S osvojenim bodom, sada zauzimaju šesto mjesto na tablici Prve lige Srbije.



**Spartak Zlatibor voda:** Tumbas, Glogovac, Šarac, Veselinov (Nosković), Oletu, Popović, Mijić (Lazić), Torbica, Janjuš, Marinković, Ubiparip (Opačić).

## Pobjeda Bačke

Golom centarfora Lazića, iz dosuđenog jedanaesterca u 84. minuti susreta, nogometaši Bačke svladali su minimalnim rezultatom (1-0) gostujuću Budućnost iz Alibunara. S nova tri boda lider Vojvodanske lige - grupa Istok zadržao je vodeću poziciju na tablici i upisao prvu proljetnu pobjedu u nastavku ligaške sezone.

**NK Bačka:** Miković, Đereg (Vučković), Perović, Sabadi, Vilotić, Takač, Nađ (Petrović), Lazić, Rajić (Ilkić), Davidović i Maslovara.

Hokej na ledu

## Osiguran ostanak

Hokejaška U-18 reprezentacija Srbije, za koju su na Svjetskom prvenstvu u Estoniji igrali i četiri mlada subotička hokejaša, izborila je ostanak u B diviziji. Nacionalnu majicu na SP-u nosili su: Luka Bošnjak, Tomislav Barašić, Bruno Vereš i Viktor Čengeri, što je veliko priznanje za subotički hokej na ledu.

Nogomet

## Pripreme za Andoru

Hrvatska nogometna reprezentacija nalazi se na pripremama za nastavak nastupa u kvalifikacijama za sljedeće SP u Južnoj Africi. Bilićevi izabranici pripremat će se u Rovinju do subote, potom slijedi slobodni vikend, a za Andoru putuju dan prije susreta, koji se igra u srijedu, 1. travnja.

**Vratari:** Stipe Pletikosa (Spartak Moskva, Rus), Vedran Runje (Lens, Fra), Danijel Subašić (Hajduk).

**Branici:** Vedran Ćorluka (Tottenham, Eng), Ivica Križanac (Zenit, Rus), Hrvoje Vejić (Hajduk), Dario Knežević (Juventus, Ita), Dino Drpić (Karlsruhe, Nje), Josip Šimunić (Hertha, Nje), Danijel Pranjić (Heerenveen, Niz), Hrvoje Čale (Trabzonspor, Tur).

**Vezni:** Ivan Jurić (Genoa, Ita), Nikola Pokrivač (Monaco, Fra), Ognjen Vukojević (Dynamo Kijev, Ukr), Jerko Leko (Monaco, Fra), Luka Modrić (Tottenham, Eng), Niko Kranjčar (Portsmouth, Eng), Dario Srna (Šahtar, Ukr), Ivan Rakitić (Schalke, Nje), Drago Gabrić (Hajduk).

**Napadači:** Ivica Olić (HSV, Nje), Eduardo da Silva (Arsenal, Eng), Ivan Klasnić (Nantes, Fra), Mario Mandžukić (Dinamo), Nikola Kalinić (Hajduk).

# DOLAZI PLIN DO VAS ? ONDA POSJETITE NAS !



CIM GAS



Cesta Jovana Mikića 56.  
24000 Subotica  
Tel: 024/621-000  
[www.cimgas.rs](http://www.cimgas.rs)

VRHUNSKA OPREMA I MONTAŽA SISTEMA  
ZA GRIJANJE I KLIMATIZACIJU



Josip Milodanović, hrváč

# Zrenjanin u mislima

*Mladi hrváč želio bi nastupiti ove godine na Europskom prvenstvu u ovom vojvođanskom gradu*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

I ma nešto u subotičkom hrvanju što ga čini jedinstvenim na ovim prostorima. Nepobitni dokaz su brojne medalje i šampionski naslovi s brojnih domaćih i međunarodnih natjecanja, napose s olimpijada i svjetskih prvenstava. Jednostavno, ovdje se rađaju talenti za ovaj dinamičan boričaki sport svijetle tradicije, koji potječe još iz antičkih vremena. Mladi hrvачki šampion *Josip Milodanović* najnoviji je subotički biser, a pobjede koje niže na kadetskim strunjačama govore kako u skorijoj budućnosti i od njega možemo očekivati lijepu sportsku budućnost. U kraćem razgovoru, upoznao nas je sa svojom dosadašnjom hrvачkom karijerom, uspjesima koje je postigao i planovima koji su pred njim.

»Moja hrvачka priča započela je, kako to već obično biva, posve slučajno u mojoj jedanaestoj godini, nakon jedne prezentacije u našoj osnovnoj školi. Iskreno govoreći, na tu sam prezentaciju otišao jer se nije moralo prisustvovati nastavi. Svidjelo mi se, a kako je jedan moj stariji prijatelj već trenirao hrvanje, odlučio sam i sam početi s treniranjem«, počeo je Josip priču o svojim hrvачkim počecima.

## Brojni uspjesi

Iako još vrlo mlad po godinama, Josip je rođen 1993. godine, u svojoj kadetskoj natjecateljskoj biografiji već je uspio upisati četiri naslova prvaka Vojvodine i Srbije, a 2007. godine proglašen je i najboljim sportašem Subotice u svom starosnom natjecateljskom uzrastu.

»Najveće trenerske zasluge za moje dosadašnje uspjehe ima *Rade Grabovac*, koji je držao i onu hrvачku prezentaciju u mojoj školi nakon koje sam postao privržen hrvачkom sportu. Ovisno o školskim obvezama treniram 2 do 6 puta tjedno, u dvoranama osnovnih škola 'Sveti Sava' i 'Sonja Marinković', a moj veliki sportski uzor je *Momir Petković*, nekadašnji osvajač zlatne olimpijske medalje, danas izbornik hrvачke reprezentacije SAD-a«.



## Planovi

»Ove godine se u Zrenjaninu održava Europsko prvenstvo za mlade kategorije na kojemu bih želio sudjelovati i to je u ovom trenutku moj glavni sportski prioritet. Također, volio bih postati i standardnim državnim reprezentativcem, a za taj status morao bih nastaviti s pobjedama u svojoj natjecateljskoj kategoriji. Opet, jednoga dana kada završim aktivno hrvanje, volio bih ostati pokraj strunjače u ulozi trenera«.

Josip Milodanović je učenik prvog razreda Gimnazije »Svetožar Marković« u Subotici i nastavu pohađa u hrvatskom odjelu. Prema vlastitim riječima, nakon završene srednje škole planira upisati DIF i stručnom spremom pomoći budućim hrvачkim talentima.

## Slobodno vrijeme

»Nemam previše slobodnog vremena, jer mi školske i sportske obveze ne ostavljaju previše prostora. Ipak, te trenutke najviše volim provesti u društvu svoje djevojke i prijatelja«, završio je razgovor Josip Milodanović.

## Dobitnik sportske stipendije

**Z**a svoje sportske uspjehe Josip Milodanović je na popisu stipendista Sportskog saveza Subotice.

Feljton: Socijalna alienacija bunjevačkih Hrvata u Vojvodini (4.)

# Profil socijalno-alijeniranog pojedinca

*Kod dijela bunjevačkih Hrvata postoji koegzistencija interesa za politiku i nepovjerenja u makro i mikro-socijalnu sredinu. Kao političke posljedice ovakvog »alijeniranog političkog interesa« mogu se u različitim oblicima pojaviti sindromi političkog autizma, predrasuda i isključivosti, unatoč promjenama koje se mogu događati u političkom životu*

Piše: doc. dr. sc. Zlatko Šram



Pokušajmo ukratko opisati profil socijalno-alijeniranog pojedinca. To je onaj pojedinac koji se s velikim podozrenjem odnosi prema drugim ljudima, ima tendenciju da u drugom čovjeku vidi samo potencijalnog neprijatelja uvijek spremnog na prijevaru i nanošenje zla. Društvo percipira kao ekstremno korumpirano u kojem se ne poštuju bilo kakvi zakoni i u kojem je potrebno varati i lagati kako bi čovjek nešto postigao u životu. Sebe također procjenjuje na veoma nepovoljan način doživljavajući se kao socijalno bespomoćnu i besperspektivnu osobu.

Upravo ova vrsta osjećaja bespomoćnosti može ukazivati na simptome depresivnosti koji su često povezani s anomijom kao mentalnim stanjem. S druge strane, latentna struktura interpersonalnog nepovjerenja ukazuje na prisutnost tzv. sekundarne agresivnosti. Imajući na umu strukturalnu povezanost anomije, političkog nepovjerenja i interpersonalnog nepovjerenja koje ukazuje na sekundarnu agresivnost, onda implicitno možemo zaključiti kako se u psihološkoj pozadini koncepta socijalne alienacije kao faktora višeg reda može nalaziti sindrom kojeg ćemo nazvati »hostilna anomija«. Ovaj sindrom može u određenoj mjeri korespondirati sa sindromom »hostilne depresije«

## Iskrivljena percepcija stvarnosti

Budući da neki modaliteti agresivnosti i hostilnosti mogu inhibitorno djelovati u sferi kognitivnog funkcioniranja, mogli bismo onda pretpostaviti da socijalna alienacija, barem u izvjesnom smislu, može reflektirati jednu vrstu socijalno-kognitivne disfunkcije. To znači da

stvari u socijalnoj, političkoj i interpersonalnoj realnosti mogu biti znatno drukčijima no što ih socijalno-alijenirani pojedinac ili skupina percipira. Drugim riječima, socijalno alijenirani pojedinci ili skupine ne raspolažu velikim brojem kognitivnih konstrukata pomoću kojih sagledavaju socijalni, politički i interpersonalni kontekst. Nisu, dakle, u mogućnosti s različitim stajališta promatrati stvari. U tom smislu mogli bismo pretpostaviti da socijalno alijenirani pojedinac ima nisku razinu kognitivne diferencijacije. Čini se da socijalna alienacija kao generalni faktor može ukazivati na nisku kognitivnu integraciju. To drugim riječima znači da kod socijalno alijeniranih pojedinaca postoji slaba organizacija kognitivnih konstrukata koji bi bili hijerarhijski uređeni. Izgleda da je za generalni faktor socijalne alienacije karakteristična vodoravna organizacija socijalno-kognitivnih konstrukata, gdje se na istoj razini nalaze različiti socijalni, politički i interpersonalni koncepti alienacije. Riječ je o tendenciji da se postigne što veća kognitivna jednostavnost.

## Vjerovanje o postojanju zavjere

Mogli bismo, dakle, zaključiti da generalni faktor socijalne alienacije, čiju smo strukturu utvrdili kod bunjevačkih Hrvata u Vojvodini, u socijalnoj psihodinamici implicitno ukazuje na strukturalnu povezanost (1) latentne hostilnosti u socijalnim interakcijama, (2) sindroma anomično-depresivnog raspoloženja i (3) bazične političke otuđenosti koja podrazumijeva postojanje nepovjerenja u političke aktere, a što je veoma blisko konceptu političkog cinizma. U tom se smislu socijalna alienacija može tretirati kao mentalno stanje ili društveni stav.

Pri tom imamo na umu kako je nepovjerenje, a što je srž socijalne alienacije, u prvom redu procjena, mišljenje i vjerovanje. Slična psihodinamika, koja se nalazi u pozadini nepovjerenja u druge ljude, doprinosi preklapanju različitih socijalno-psiholoških koncepta kao što su npr. otuđenje, lokus kontrole, apatija, cinizam i sl. Političke implikacije socijalne alienacije mogu se očitovati u stvaranju predisponiranosti za pojavljivanje različitih vrsta kolektivne političke paranoidnosti i nekompetentnosti. Istraživanja su pokazala kako sociopsihološki profil alijeniranosti često generira pojavljivanje vjerovanja o postojanju zavjere, koje je povezano s visokom razinom anomije, niskom razinom povjerenja, vanjskim lokusom kontrole, hostilnošću i niskim samopoštovanjem, odnosno, generira mogućost pojavljivanja sindroma paranoidnih kognicija. Ukoliko je političko (ne)povjerenje jedna od krucijalnih dimenzija političke kulture, a socijalno (ne)povjerenje jedna od dimenzija socijalnog kapitala, utoliko struktura superfaktora socijalne alienacije kod bunjevačkih Hrvata ukazuje na prisutnost alijenirane političke kulture i alijeniranih socijalnih transakcija, a u čijoj se psihosocijalnoj pozadini nalazi generalno nepovjerenje.

## Političko povjerenje povezano je s političkim interesom

Nastojali smo nadalje provjeriti hipotezu o povezanosti političkog (ne)povjerenja i odsutnosti interesa za politiku kao indikatora političke alienacije. Pretpostavili smo, naime, da će veći stupanj interesa za politiku izražavati pojedinci koji ne samo iskazuju manje politič-



ko nepovjerenje, nego i manji stupanj anomalije i interpersonalnog nepovjerenja. Međutim, već sama činjenica da smo utvrdili izrazito nisku negativnu korelaciju između interesa za politiku i generalnog faktora socijalne alienacije ( $r = -.10$ ,  $p < .05$ ) dovodi u pitanje empirijsku utemeljenost postavljene hipoteze. Očigledno je da generalna socijalna alieniranost ne mora nužno generirati smanjen interes za politiku. Štoviše, rezultati regresijske analize su pokazali da se anomalija i interpersonalno nepovjerenje nalaze u pozitivnoj korelaciji s izražavanjem interesa za politiku. U tom smislu nalazi istraživanja ne potvrđuju pretpostavku o negativnoj koreliranosti pojedinih dimenzija socijalne alienacije i interesa za politiku, koji su potvrđeni na nekim drugim nacionalnim i dobnim uzorcima. Ipak, relativno visoka negativna korelacija između interesa za politiku i političkog nepovjerenja ( $r = -.41$ ,  $p < .01$ ) jednim dijelom potvrđuje našu drugu hipotezu i u skladu je s nalazima drugih istraživanja, koja su ukazala na povezanost političkog povjerenja i političkog interesa.

## Izoštrena dioptrijska

Dok se sa stajališta teorije kognitivne disonance može razumjeti povezanost između političkog povjerenja i političkog interesa, a koji u biti predstavlja integrirani odnos prema politici, dotle je malo teže razumjeti da bunjevački Hrvati koji izražavaju socijalnu bespomoćnost i besperspektivnost te koji percipiraju društvo na jedan anomičan način, a druge ljude kao pokvarene i sebične, ujedno pokazuju tendenciju veće zainteresiranosti za politiku. Premda ovaj nalaz potvrđuje da socijalno nepovjerenje može dovesti do povećanja interesa za politiku i političke participacije, ipak se postavlja pitanje – kako razumjeti činjenicu da jedna vrsta »hostilne anomalije« leži u pozadini veće zainteresiranosti za politiku kod bunjevačkih Hrvata? Kako, naime, objasniti da kod bunjevačkih Hrvata u Vojvodini postoji jedan ciničan odnos prema društvenoj stvarnosti, a koji se sastoji u relativno visokom interesu za politiku i niskim socijalnim povjerenjem iskazanom kroz anomaliju? Jedna je od mogućih interpretacija ta da su ispitanici koji preferiraju političku stanku Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV), a njih je bilo u dovoljnom broju u ukupnom uzorku ispitanika, politički integrirani u smislu da imaju veći interes za politiku i izražavaju veće generalno političko povjerenje prema strankama i političarima. S druge, pak, strane ispitanici koji imaju veći interes za politiku mogu snažnije i jasnije uočiti odsutnost normi u društvu, vlastitu socijalnu bespomoćnost i korumpiranost čovjeka. Možda upravo

iz jedne politički izoštrenije »dioptrijske« o prirodi društva u kojem se živi i ljudi s kojima se živi proizlazi pozitivna veza između različitih razina socijalnog nepovjerenja i interesa za politiku. Možemo, dakle, zaključiti kako kod dijela bunjevačkih Hrvata postoji koegzistencija interesa za politiku i nepovjerenja u makro i mikro-socijalnu sredinu. Kao političke posljedice ovakvog »alijeniranog političkog interesa« mogu se u različitim oblicima pojaviti sindromi političkog autizma, predrasuda i isključivosti, unatoč promjenama koje se mogu događati u političkom životu.

## Značaj obrazovanja

Rezultati su istraživanja tek djelomično potvrdili hipotezu o povezanosti generalnog faktora socijalne alienacije sa sociodemografskim varijablama. Nismo, naime, utvrdili da se ispitanici različitog spola i dobi međusobno statistički značajno razlikuju s obzirom na izražavanje generalne socijalne alienacije. Ne znači, međutim, kako se ova vrsta povezanosti ne bi pojavila da je istraživanje obavljeno na nekim drugim uzorcima. Utvrdili smo da su ispitanici koji se nacionalno izjašnjavaju »samo« kao Bunjevci u nešto većoj mjeri socijalno alijenirani negoli ispitanici koji se nacionalno izjašnjavaju kao Hrvati. Premda među ovim skupinama postoji statistički značajna razlika, mjera povezanosti izražena *Eta* koeficijentom je izrazito niska. Znatno veće razlike u pogledu izražavanja socijalne alienacije postoje kod različitih obrazovnih skupina, s time da je ona prisutnija kod niže obrazovanih ispitanika. U tom su smislu nalazi našeg istraživanja sukladni s onima u kojima je utvrđena posebna značajnost varijable školske naobrazbe u pogledu izražavanja različitih dimenzija socijalne alienacije kao sindroma socijalnog nepovjerenja.

Također je potvrđena naša pretpostavka da će korelacije između socijalne alienacije, odnosno generalnog faktora socijalnog i političkog nepovjerenja, biti veoma niske, a što je u skladu s rezultatima drugih istraživanja. Odsutnost korelacije između socijalne alienacije i spola i dobi ispitanika s jedne strane, te niske korelacije između socijalne alienacije i nacionalne samoidentifikacije i školske naobrazbe s druge strane, mogu biti dijelom rezultat relativno velike prisutnosti pojedinih indikatora alienacije u ispitivanoj populaciji. Na primjer, 61 posto ispitanika smatra kako u društvu u kojem žive malo tko poštuje bilo kakve zakone, 65 posto smatra da se u tom istom društvu samo kriminalci mogu obogatiti, dok se 57 posto slaže s tvrdnjom da čovjek danas može živjeti samo od danas do sutra, dakle ništa ne planirati za budućnost. Oko dvije trećine ili 67 posto ispitanika smatra da država

gleda samo na to kako izvući što veću korist od naroda, 50 posto smatra da od države ne treba ništa očekivati, 58 posto se slaže s tvrdnjom da političari gledaju samo svoje interese i korist, a ne vode brigu o interesima naroda. Svijest o korumpiranosti i sebičnosti ljudi prisutna je kod skoro dvije trećine ispitanika: 63 posto smatra da je ljude veoma lako podmititi, 61 posto smatra da ljudi gledaju samo svoje interese i nije ih briga ni za koga drugoga, a 55 posto se slaže s tvrdnjom da ljudi misle samo o tome kako se okoristiti na račun drugoga.

## Traume bunjevačkih Hrvata

Također je potvrđena pretpostavka o povezanosti socijalne alienacije i subjektivne procjene životnog standarda. Ne samo da ova povezanost postoji, već je i znatno veća u odnosu na povezanost socijalne alienacije s ispitivanim sociodemografskim varijablama. Utvrdili smo da što je veća socijalna alieniranost – to je nepovoljnija subjektivna procjena ekonomskog standarda, a što je u skladu s rezultatima drugih istraživanja. Imajući na umu povezanost između socijalne alienacije i obrazovne razine kao jednog od indikatora socio-ekonomskog statusa s jedne strane, te povezanost socijalne alienacije i subjektivne procjene ekonomskog standarda s druge strane, mogli bismo zaključiti kako je socijalna alieniranost barem jednim dijelom produkt objektivne, ali, izgleda još više, i subjektivno percipirane odsutnosti socijalnih i ekonomskih resursa.

Ne bismo ovdje trebali zanemariti niti činjenicu da su bunjevački Hrvati u Vojvodini pokraj ekonomskih nedaća i egzistencijalne nesigurnosti, kojoj je bio izložen i većinski srpski narod, bili još dodatno izloženi različitim psihološkim stresovima i traumama u vrijeme ratnih konflikata na prostoru bivše Jugoslavije, a što je vjerojatno još više pridonijelo pojavljivanju strukture generalnog faktora socijalne alienacije, koja implicite ukazuje na poremećaj u socijalnim odnosima i potisnutu agresivnost.

U tom smislu superfaktor socijalne alienacije kod bunjevačkih Hrvata u Vojvodini trebalo bi tretirati kao rezultat situacijskih specifičnih odnosa koji se temelji na interakciji povijesnog konteksta i strukturalnih uvjeta. Ako i postoji mogućnost pojavljivanja određenog izolacionizma i manipulacije u političkom životu bunjevačkih Hrvata u Vojvodini, a na temelju predispozicija koje u sebi nosi generalna socijalna alieniranost, onda je ta mogućnost u većoj mjeri prisutna kod nižih socijalnih slojeva i tek malo više kod onog dijela bunjevačkih Hrvata koji sebe u etničkom smislu doživljavaju »samo« kao Bunjevce.

(KRAJ)

**PETAK  
27.3.2009.**

05.50 - Najava programa  
05.55 - Trenutak spoznaje  
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska  
07.05 - Vijesti  
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska  
07.35 - Vijesti  
09.15 - Sve će biti dobro  
10.00 - Vijesti  
10.10 - Vijesti iz kulture  
10.15 - Ljudi i putovi -  
Libijskom pustinjom,  
tragom starih  
karavanskih putova,  
dokumentarni film  
11.15 - Oprah Show  
12.00 - Dnevnik  
12.35 - Draga neprijateljica,  
telenovela  
13.25 - Dan za danom, emisija  
14.30 - Vijesti  
14.45 - Glas domovine  
15.10 - Znanstvena petica  
15.40 - Drugo mišljenje  
16.15 - Hrvatska uživo - Vijesti  
16.20 - Hrvatska uživo  
17.40 - Jelovnici izgubljenog  
vremena: Istine i  
neistine o polpetama  
18.05 - Iza ekrana  
18.40 - Sve će biti dobro  
19.30 - Dnevnik  
20.15 - Tjelesni čuvar, film  
22.25 - Dnevnik 3  
22.45 - Lica nacije  
23.35 - Poslovne vijesti  
23.50 - Dosjei X (5.), serija  
00.35 - Zvezdane staze: Deep  
Space Nine 5., serija  
01.20 - Hotel Babylon 3.  
02.10 - reprizni program  
03.10 - Jelovnici izgubljenog  
vremena  
03.30 - Znanstvena petica  
04.00 - Lijepom našom:  
Virovitica (2/2)  
05.00 - Draga neprijateljica,  
telenovela



07.05 - Nove pustolovine Jure  
iz džungle  
07.25 - Mala sirena  
07.50 - TV vrtić:  
--- - Pingu  
--- - Tikvići  
--- - Simfolije  
08.10 - Čarobna ploča - učimo  
engleski  
08.25 - Petar Pan i gusari  
08.50 - Lagodni život Zacka i  
Codyja, serija za djecu  
09.15 - Beverly Hills 8., serija  
10.00 - Prijenos sjednica  
Hrvatskog sabora

13.35 - Pola ure kulture  
14.10 - Dokuteka - Zoran  
Tadić: Na surom vrhu,  
dokumentarni film (1973.)  
14.45 - Obični ljudi, TV serija  
15.35 - Koga briga? Statusni  
simboli  
16.10 - Nove avanture stare  
Christine 2., serija  
16.30 - Happy Hour,  
humoristična serija  
16.55 - Nogomet, prijateljska  
utakmica: Hrvatska -  
Crna Gora, 1. poluvrijeme  
17.50 - Vijesti na Drugom  
18.00 - Nogomet, prijateljska  
utakmica: Hrvatska -  
Crna Gora, 2. poluvrijeme  
18.55 - Posebni dodaci,  
emisija o filmu  
19.35 - Moja obitelj 6, serija  
20.10 - Lijepom našom:  
Virovitica (2/2)  
21.20 - Vijesti na Drugom  
21.35 - Bitange i princeze 1.,  
humoristična serija  
22.15 - Hotel Babylon 3.  
23.10 - Frostov pristup 14.,  
mini-serija  
00.45 - Državnik novog kova  
2., humoristična serija  
01.15 - Filmski maraton:  
Clover Bend, film  
02.45 - Filmski maraton:  
Majčino svjedočenje,  
američki film  
04.20 - TV raspored



06:45 Otvori svoje srce, serija  
07:35 Code lyoko  
08:00 Fifi i cvjetno društvo  
08:10 Pepa prašćić  
08:20 Graditelj Bob  
08:30 Ezo TV, tarot show  
09:30 Nova lova, TV igra  
10:30 IN magazin  
11:10 Inspektor Rex, serija  
12:10 Farma, reality show  
13:05 Rebelde, serija  
14:05 Vatreno srce, serija  
15:05 Trumanov show, film  
17:00 Vijesti Nove TV  
17:25 Inspektor Rex, serija  
18:25 IN magazin by Bijele  
udovice  
19:15 Dnevnik Nove TV  
20:00 Farma, reality show  
22:00 Kralj Arthur, igrani film  
00:20 Napuštena, igrani film  
02:00 Ezo TV, tarot show  
03:00 Trumanov show, film  
04:40 Kuća u susjedstvu, film  
06:10 Kraj programa



06.55 Dexterov laboratorij  
07.15 SpužvaBob Skockani,

07.40 Korak po korak, (R)  
08.05 Kako sam upoznao vašu  
majku, serija (R)  
08.35 Punom parom,  
kulinarski izazov (R)  
09.15 Astro show, emisija  
10.20 Kunolovac, kviz  
11.20 Malcolm u sredini, (R)  
11.40 Dadilja, serija (R)  
12.15 Ekkluziv, magazin (R)  
12.30 Vijesti  
12.40 Reba, serija (R)  
13.05 Večera za 5,  
lifestyle emisija (R)  
13.35 Marina, telenovela  
14.30 Cobra 11, serija  
15.20 Magnum, akcijska serija  
16.15 Korak po korak, serija  
16.40 Kako sam upoznao vašu  
majku, serija  
17.10 Malcolm u sredini, serija  
17.35 Dadilja, serija  
18.00 Reba, serija  
18.30 Vijesti  
18.55 Ekkluziv, magazin  
19.05 Večera za 5,  
lifestyle emisija  
19.35 Punom parom,  
kulinarski izazov  
20.00 Nemoguća misija 2,  
igrani film, akcijski  
22.05 Žestoki udar, film,  
znanstveno-fantastični  
00.10 Vijesti  
00.20 Neprijatelj, igrani film  
02.05 Upravo vjenčani, film,  
romantična komedija

**SUBOTA  
28.3.2009.**

05.45 - Najava programa  
05.50 - Posebni dodaci,  
emisija o filmu  
06.30 - Iza ekrana  
06.55 - Velike filmske  
ljepotice: Brigitte  
Fossey,  
dokumentarna serija  
08.00 - Vijesti  
08.15 - Kinoteka - ciklus  
klasičnog vesterna:  
Istinita priča o  
Jesseju Jamesu,  
američki film  
09.45 - Skica za portret  
10.00 - Vijesti  
10.15 - Kućni ljubimci  
10.50 - Veterani mira, emisija  
za branitelje  
12.00 - Dnevnik  
12.35 - Draga neprijateljica,  
telenovela  
13.20 - Prizma,  
multinacionalni magazin  
14.05 - Duhovni izazovi  
14.35 - Reporter: Oporezuj  
me, ako možeš!

15.45 - Euromagazin  
16.20 - Vijesti  
16.35 - Hrvatska kulturna  
baština  
16.55 - Dokumentarni film  
17.55 - U istom loncu,  
kulinarski show  
18.35 - TV Bingo Show  
19.15 - LOTO 7/39  
19.30 - Dnevnik  
20.10 - Zvijezde pjevaju (3/8)  
(1. dio)  
21.00 - Zvijezde pjevaju (3/8)  
(2. dio)  
21.55 - Mamutica,  
kriminalistička serija  
22.45 - Dnevnik 3  
23.05 - Zatamnjene,  
američki film  
00.45 - Filmski maraton: Iza  
vanjštine, američki film  
03.30 - Filmski maraton:  
Istinita priča o  
Jesseju Jamesu, film  
05.00 - Skica za portret  
05.15 - Draga neprijateljica



06.50 - Najava programa  
06.55 - Melbourne:  
Kvalifikacijski trening  
F1 za Veliku na gradu  
Australije, prijenos  
08.15 - Disneyjevi crtići:  
Kuzco - careva nova  
škola  
08.40 - Disneyjevi crtići:  
Kuzco - careva nova  
škola  
09.05 - Na kraju ulice  
09.30 - Danica  
09.35 - Čarobna ploča - učimo  
engleski  
09.50 - Ninin kutak  
10.00 - Dinosapiens, serija  
10.25 - Iznad crte: Kastav  
10.40 - Navrh jezika:  
Red i nered  
10.50 - Kokice  
11.05 - Parlaonica  
12.05 - Briljanteen  
12.55 - Dr. Who 3., serija  
13.40 - Jazz za početnike (7/9)  
14.10 - Ekspedicija u Gvajanu,  
dokumentarna serija  
15.05 - KS automagazin  
15.40 - Stara gundala,  
američki film  
17.25 - Košarka, PH: Zagreb -  
Zadar, prijenos  
19.25 - Garaža: Only Bass and  
Drums  
20.00 - Taksu 3, francuski film  
21.30 - Bitange i princeze 1.,  
humoristična serija  
22.10 - Jacques Houdek,  
snimka koncerta  
23.10 - Sportske vijesti  
23.20 - Noć u kazalištu -  
Euripid: Elektra

01.00 - TV raspored



06:10 Code lyoko,  
crtana serija  
06:35 Superheroj Spiderman,  
crtana serija  
07:00 Winx, crtana serija  
07:25 Pocoyo, crtana serija  
07:50 Roary, crtana serija  
08:05 Dora istražuje,  
crtana serija  
08:30 Ezo TV, tarot show  
09:30 Nova lova, TV igra  
11:00 Čarobnice, serija  
12:00 Smallville, serija  
13:00 Provjereno,  
informativni magazin  
14:00 Sekunde do katastrofe,  
serija  
15:00 Farma, reality show  
17:10 Vijesti  
17:20 Ne zaboravi stihove,  
glazbeni kviz  
18:30 Kod Ane,  
kulinarski show  
19:15 Dnevnik Nove TV  
20:00 Misteriozni znakovi,  
igrani film  
22:00 Bogataševa žena,  
igrani film  
23:50 Dvije mazge za sestru  
Saru, igrani film  
01:40 La bamba, igrani film  
03:25 Teksaški masakr  
motornom pilom, film  
05:00 Kuća u susjedstvu, film  
06:30 Kraj programa



07.45 Magnum, akcijska serija  
08.35 Najbolje godine,  
humoristična serija  
09.00 Ulica Sezame,  
crtana serija  
09.55 Bikeri s Marsa,  
crtana serija  
10.20 Ben 10, crtana serija  
10.45 Kaya, reality drama  
(dvije epizode)  
11.35 Ritam srca,  
dramska serija  
12.30 Luckyjeva velika  
pustolovina, igrani film  
14.10 Vijesti  
14.15 Odvaljen, igrani film,  
romantična komedija  
15.45 Nemoguća misija 2,  
igrani film, akcijski  
17.50 Zvijezde Ekstra - Patrick  
Dempsey (2. dio),  
zabavna emisija  
18.30 Vijesti  
19.00 Eksploziv, magazin  
20.00 Johnny English, igrani  
film, komedija  
21.30 James Bond 007: Nikad  
ne reci nikad, igrani film



23.50 Willard, igrani film, horor  
01.30 Žestoki udar, film, znanstveno-fantastični

**NEDJELJA  
29.3.2009.**



05.45 - Najava programa  
05.50 - Dokumentarni film  
06.40 - Glas domovine  
07.05 - Euromagazin  
07.50 - Vijesti  
08.00 - Koncert: 90 godina Zagrebačkog kvarteta  
09.15 - Opera box  
10.00 - Vijesti  
10.20 - Miss Marple 4., mini-serija  
12.00 - Dnevnik  
12.30 - Plodovi zemlje  
13.25 - Rijeka: More  
14.00 - Nedjeljom u dva  
15.05 - Mir i dobro  
15.40 - Vijesti  
15.55 - Jura Hura  
16.30 - Tarzan, američki animirani film  
18.00 - Pejzaž zagrljen zimom, dokumentarni film  
18.40 - U istom loncu, kulinarski show  
19.15 - LOTO 6/45  
19.30 - Dnevnik  
20.10 - 1 protiv 100, kviz  
21.10 - Stipe u gostima 2., TV serija  
21.50 - Paralele  
22.25 - Rizzi bizz  
23.15 - Dnevnik 3  
23.35 - Filmski klub: Papillon, američki film  
02.00 - Melodrama, francuski film  
03.50 - Garaža: En face  
04.20 - Opera box  
04.50 - Plodovi zemlje  
05.40 - Rijeka: More



06.15 - TV vodič  
06.30 - Najava programa  
06.35 - Dexterov laboratorij, crtana serija  
07.00 - Lockie Leonard, serija za djecu  
07.25 - Studio F1  
07.50 - Melbourne: F1 za Veliku nagradu Australije, prijenos  
09.50 - Studio F1  
10.20 - Nora Flora, TV igra za djecu  
10.50 - Biblija  
11.00 - Dol na Braču: Misa, prijenos  
12.05 - Tree Hill 5., serija

12.55 - Zvijezde pjevaju (3/8)  
14.40 - Magazin nogometne Lige prvaka  
15.10 - Gospić: Košarka (Ž) - Kup Hrvatske, prijenos  
17.00 - Rukomet, LP: CO Zagreb - Kiel, emisija  
17.25 - Rukomet, LP: CO Zagreb - Kiel, prijenos  
19.00 - Rukomet, LP: CO Zagreb - Kiel, emisija  
19.20 - Veslanje Oxford - Cambridge, prijenos  
19.50 - Garaža: En face  
20.25 - Šest dana, sedam noći - američki film  
22.10 - Sportske vijesti  
22.20 - Vremenski policajac, američki film  
23.55 - Prikračeni 2., humoristična serija  
00.20 - TV raspored



06.30 Code lyoko, crtana serija  
06.55 Superheroj Spiderman, crtana serija  
07.20 Winx, crtana serija  
07.45 Pocoyo, crtana serija  
08.05 Roary, crtana serija  
08.20 Dora istražuje, crtana serija  
08.45 Automotiv, auto-moto magazin  
09.15 Novac, business magazin  
09.45 Lude 70-e, serija  
10.15 U sedmom nebu, serija  
11.15 Kućanice iz visokog društva, serija  
12.10 Samo je jedan pravi, serija  
12.40 Kako zavoljeti svoje tijelo, serija  
13.10 Dvije mazge za sestru Saru, igrani film  
15.10 Igra sudbine, igrani film  
17.05 Vijesti  
17.15 La bamba, igrani film  
19.15 Dnevnik Nove TV  
20.00 Farma, reality show  
21.00 Kako se riješiti frajera u 10 dana, igrani film  
23.10 Red Carpet, showbiz magazin  
00.30 Televizijska posla, serija  
01.00 Slomljeno cvijeće, igrani film  
02.45 Red Carpet, showbiz emisija  
04.00 Naručeno ubojstvo, igrani film  
05.40 Kućanice iz visokog društva, serija  
06.20 Lude 70-e, serija  
06.45 Kraj programa



07.20 Ritam srca, serija  
08.10 Grupna terapija, serija  
08.35 Ulica Sezame  
09.30 Bikeri s Marsa  
09.55 Ben 10, crtana serija  
10.20 Samov život, serija (dvije epizode)  
11.15 Odvaljen, igrani film, romantična komedija  
12.45 Nikad se nisam poljubila, film, komedija  
14.40 Vijesti  
14.45 Exploziv specijal: RTL pomaže djeci, magazin  
14.55 Johnny English, igrani film, komedija  
16.25 Discovery: Preživjeti divljinu - Ekvador, dokumentarna emisija  
17.15 Odred za čistoću, dokumentarna emisija  
17.45 Ekkluziv, magazin  
18.30 Vijesti  
19.00 Kraljevi leda, dokumentarna emisija  
20.00 Hrvatska traži zvijezdu, glazbeni show  
21.00 Terminal, film, drama  
23.10 CSI: Miami, serija  
00.00 Lovac, film, akcija  
01.30 Kunolovac, kviz

**PONEDJELJAK  
30.3.2009.**



06.10 - Najava programa  
06.15 - Drugo mišljenje  
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska  
07.05 - Vijesti  
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska  
07.35 - Vijesti  
09.15 - Sve će biti dobro  
10.00 - Vijesti  
10.10 - Vijesti iz kulture  
10.15 - Zemlje-ljudi-pustolovine: Nepal - u zemlji Šerpa, dokumentarni film  
11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike  
12.00 - Dnevnik  
12.35 - Draga neprijateljica  
13.25 - Dan za danom, emisija  
14.30 - Vijesti  
14.45 - Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom  
15.35 - Mijenjam svijet  
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti  
16.15 - Hrvatska uživo  
17.45 - Najslabija karika, kviz  
18.35 - Sve će biti dobro  
19.30 - Dnevnik  
20.15 - Latinica  
21.50 - Potrošački kod  
22.25 - Otvoreno  
23.30 - Dnevnik 3  
23.45 - Poslovne vijesti  
00.00 - Dosjei X (5.), serija

00.45 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 5., serija  
01.30 - Momci s Madisona  
02.15 - Dosje kuhinja, serija  
02.40 - Bostonsko pravo 2.  
03.25 - Skica za portret  
03.35 - Latinica  
05.05 - Draga neprijateljica



07.00 - Najava programa  
07.05 - Nove pustolovine Jure iz džungle, crtana serija  
07.25 - Mala sirena  
07.50 - TV vrtić:  
--- Život u obitelji vodenkonja  
--- Tikvići  
--- Pingu  
08.10 - Čarobna ploča (2. razred)  
08.25 - Petar Pan i gusari  
08.50 - Lagodni život Zacka i Codyja, serija za djecu  
09.15 - Beverly Hills 8., serija  
10.00 - Skok u život, švedsko-norveško-njemački film  
11.25 - Ulica Somerset 11, serija za mlade  
11.50 - Antologija hrvatskoga glumišta: Alma Mahler (1/2)  
13.00 - Nevjerojatna gospodica Ritchie, kanadski film  
14.50 - Obični ljudi, TV serija  
15.40 - Ta politiká  
15.50 - Kako žive životinje  
16.10 - Nove avanture stare Christine 2., serija  
16.30 - Happy Hour, serija  
17.00 - Bostonsko pravo 2.  
17.50 - Županijska panorama  
18.15 - Vijesti na Drugom  
18.35 - Na rubu znanosti: Energetika piramida  
19.20 - Crtani film  
19.30 - Moja obitelj 6, serija  
20.05 - Moj rođak Vinny, film  
22.05 - Vijesti na Drugom  
22.20 - Zakon!, domaća humoristična serija  
22.55 - Momci s Madisona  
23.45 - Dosje kuhinja, humoristična serija  
00.10 - Ciklus horora: Carstvo vukova, francuski film  
02.15 - TV raspored



10.45 Inspektor Rex, serija  
11.45 Farma, reality show  
12.45 Vatroeno srce, serija  
13.45 Rebelde, serija  
14.45 Kako se riješiti frajera u 10 dana, igrani film  
17.00 Vijesti Nove TV  
17.25 Inspektor Rex, serija  
18.25 IN magazin  
19.15 Dnevnik Nove TV  
20.00 Farma, reality show  
21.00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz  
22.00 Privatna praksa, serija  
23.05 Vijesti  
23.20 Uvod u anatomiju, serija  
00.20 Seinfeld, serija  
00.50 Život na sjeveru, serija  
01.45 Ezo TV, tarot show  
02.45 Slomljeno cvijeće, film  
04.25 Seinfeld, serija  
04.50 Život na sjeveru, serija  
05.35 IN magazin  
06.15 Kraj programa



06.55 Dexterov laboratorij  
07.15 SpužvaBob Skockani  
07.40 Korak po korak, serija  
08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija  
08.35 Punom parom, kulinarski izazov  
09.15 Astro show, emisija  
10.20 Kunolovac, kviz  
11.20 Malcolm u sredini, humoristična serija  
11.45 Dadija, humoristična serija  
12.15 Ekkluziv, magazin  
12.30 Vijesti  
12.40 Reba, serija  
13.05 Večera za 5, lifestyle emisija  
13.35 Marina, telenovela  
14.30 Cobra 11, kriminalistička serija  
15.20 Magnum, akcijska serija  
16.15 Korak po korak, humoristična serija  
16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija  
17.10 Malcolm u sredini, humoristična serija  
17.35 U dobru i zlu, humoristična serija  
18.00 Reba, serija  
18.30 Vijesti  
18.55 Ekkluziv, magazin  
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija  
19.35 Punom parom, kulinarski izazov  
20.00 Sve za lov, igrani film, akcijska komedija  
21.35 Slom, igrani film, triler  
23.15 Vijesti  
23.25 Kunolovac, kviz  
01.25 Terminal, igrani film, drama

**UTORAK**  
**31.3.2009.**


05.50 - Najava programa  
 05.55 - Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom  
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska  
 07.05 - Vijesti  
 09.15 - Sve će biti dobro  
 10.00 - Vijesti  
 10.15 - Zemlje-ljudi-pustolovine: Kćeri Hindukuša, dok. film  
 11.10 - Christinin vrt, dokumentarna serija  
 11.40 - Hrvatska kulturna baština  
 12.00 - Dnevnik  
 12.35 - Draga neprijateljica  
 13.25 - Dan za danom, emisija  
 14.30 - Vijesti  
 14.45 - Među nama  
 15.35 - Korizmena sjećanja, emisija pučke i predajne kulture  
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti  
 16.15 - Hrvatska uživo  
 17.45 - Najslabija karika, kviz  
 18.35 - Sve će biti dobro  
 19.30 - Dnevnik  
 20.10 - Globalno sijelo  
 20.45 - Rijeke Hrvatske: Kupa i Dobra, popularno-znanstvena serija  
 21.20 - Poslovni klub  
 21.55 - Otvoreno  
 23.00 - Dnevnik 3  
 23.15 - Poslovne vijesti  
 23.30 - Dosjei X (5.), serija  
 00.15 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 5., serija  
 01.00 - CSI: Miami 6., serija  
 01.45 - Zovem se Earl 2., humoristična serija  
 02.05 - Bostonsko pravo 2.  
 02.50 - Skica za portret  
 03.30 - Drugi format  
 04.10 - Globalno sijelo  
 04.40 - Poslovni klub  
 05.10 - Draga neprijateljica



07.00 - Najava programa  
 07.05 - Nove pustolovine Jure iz džungle, crtana serija  
 07.25 - Mala sirena  
 07.50 - TV vrtić:  
 --- - 07.56 Danica  
 --- - 08.02 Medvjedići  
 --- - 08.08 Simfolije  
 --- - 08.14 Mali crveni traktor  
 08.25 - Petar Pan i gusari  
 08.50 - Lagodni život Zacka i Codyja, serija za djecu  
 09.15 - Beverly Hills 9., serija

10.00 - Velika zemlja malenih, kanadski film  
 11.30 - Serija za mlade  
 11.55 - Antologija hrvatskoga glumišta: Alma Mahler (2/2)  
 13.10 - Sjene prošlosti, film  
 14.50 - Obični ljudi, TV serija  
 15.40 - Navrh jezika  
 15.50 - Iznad crte  
 16.10 - Nove avanture stare Christine 2., serija  
 16.30 - Happy Hour, serija  
 17.00 - Bostonsko pravo 2.  
 17.50 - Županijska panorama  
 18.15 - Vijesti na Drugom  
 18.35 - Drugi format  
 19.20 - Crtani film  
 19.30 - Moja obitelj 6, serija  
 20.10 - Domaći igrani film  
 21.45 - Vijesti na Drugom  
 22.00 - CSI: Miami 6., serija  
 22.50 - Zovem se Earl 2., humoristična serija  
 23.15 - Ciklus europskog filma: Metoda, španjolski film  
 01.10 - TV raspored



06:45 Otvori svoje srce, serija  
 07:35 Code lyoko  
 08:00 Fifi i cvjetno društvo  
 08:10 Pepa prašćić  
 08:20 Graditelj bob  
 08:30 Ezo TV, tarot show  
 09:30 Nova lova, TV igra  
 10:30 IN magazin  
 11:15 Inspektor Rex, serija  
 12:15 Farma, reality show  
 13:15 Vatreno srce, serija  
 14:10 Rebelde, serija  
 15:10 Opasan zavoj, film  
 17:00 Vijesti Nove TV  
 17:25 Inspektor Rex, serija  
 18:25 IN magazin  
 19:15 Dnevnik Nove TV  
 20:00 Farma, reality show  
 21:00 Mit, igrani film  
 23:10 Vijesti  
 23:25 Uvod u anatomiju, serija  
 00:20 Seinfeld, serija  
 00:50 Život na sjeveru, serija  
 01:45 Ezo TV, tarot show  
 02:45 Punoglavac, igrani film  
 04:05 Seinfeld, serija  
 04:30 Život na sjeveru, serija  
 05:15 IN magazin  
 06:00 Kraj programa



06.50 Dexterov laboratorij  
 07.15 Transformeri  
 07.40 Korak po korak, serija  
 08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija  
 08.35 Punom parom, kulinarski izazov

09.15 Astro show, emisija  
 10.20 Kunolovac, kviz  
 11.20 Malcolm u sredini, serija  
 11.45 U dobru i zlu, serija  
 12.15 Ekkluziv, magazin  
 12.30 Vijesti  
 12.40 Reba, serija  
 13.05 Večera za 5, lifestyle emisija  
 13.35 Marina, telenovela  
 14.30 Cobra 11, serija  
 15.20 Magnum, akcijska serija  
 16.15 Korak po korak, serija  
 16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija  
 17.10 Malcolm u sredini, serija  
 17.35 U dobru i zlu, serija  
 18.00 Reba, serija  
 18.30 Vijesti  
 18.55 Ekkluziv, magazin  
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija  
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov  
 20.00 Hrvatska traži zvijezdu, glazbeni show  
 21.00 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica  
 22.00 Muza, film, komedija  
 23.40 Putnik, znanstveno-fantastična drama  
 00.30 Vijesti  
 00.40 Kunolovac, kviz  
 02.40 Sve za lov, igrani film, akcijska komedija

**SRIJEDA**  
**1.4.2009.**


05.50 - Najava programa  
 05.55 - Među nama  
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska  
 07.05 - Vijesti  
 09.15 - Sve će biti dobro  
 10.00 - Vijesti  
 10.15 - Zemlje-ljudi-pustolovine: Čuvari Ararata, dok. film  
 11.10 - Oprah Show  
 12.00 - Dnevnik  
 12.35 - Draga neprijateljica  
 13.25 - Dan za danom, emisija  
 14.30 - Vijesti  
 14.45 - Riječ i život, religijski program  
 15.35 - Eko zona  
 16.15 - Hrvatska uživo  
 17.45 - Najslabija karika, kviz  
 18.30 - Sve će biti dobro  
 19.15 - LOTO 7/39  
 19.30 - Dnevnik  
 20.10 - Idemo na put s Goranom Milićem: Australija  
 21.00 - Luda kuća 4., TV serija  
 21.40 - Proces  
 22.15 - Otvoreno  
 23.25 - Dnevnik 3  
 23.40 - Poslovne vijesti

23.55 - Dosjei X (5.), serija  
 00.40 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 5., serija  
 01.25 - Državna opasnost, serija  
 02.15 - Bostonsko pravo 2.  
 02.55 - Oprah Show  
 03.35 - Scientia croatica  
 04.05 - Eko zona  
 04.35 - Proces  
 05.05 - Draga neprijateljica



07.00 - Najava programa  
 07.05 - Jura iz džungle  
 07.25 - Mala sirena  
 07.50 - TV vrtić:  
 --- - Ninin kutak  
 --- - Braća koale  
 --- - Moj mali poni  
 08.25 - Petar Pan i gusari  
 08.50 - Lagodni život Zacka i Codyja, serija za djecu  
 09.15 - Beverly Hills 9., serija  
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora  
 13.35 - reprizni program  
 14.45 - Obični ljudi, TV serija  
 15.35 - Dalek put do kuće, danski dokumentarni film za mlade  
 15.50 - Kokice  
 16.10 - Nove avanture stare Christine 2., serija  
 16.30 - Happy Hour, serija  
 17.00 - Bostonsko pravo 2.  
 17.50 - Županijska panorama  
 18.15 - Vijesti na Drugom  
 18.35 - Scientia croatica  
 19.05 - Znanstvene vijesti  
 19.20 - Crtani film  
 19.25 - Otkad si otišla 1., humoristična serija  
 20.00 - Kvalifikacije za Nogometno SP 2010. - emisija  
 20.20 - Kvalifikacije za Nogometno SP 2010.: Andorra - Hrvatska, 1. poluvrijeme  
 21.30 - Kvalifikacije za Nogometno SP 2010.: Andorra - Hrvatska, 2. poluvrijeme  
 22.20 - Kvalifikacije za Nogometno SP 2010. - emisija  
 22.55 - Vijesti na Drugom  
 23.15 - Državna opasnost  
 00.10 - Transfer  
 00.40 - Pogled iznutra, serija



06:45 Otvori svoje srce, serija  
 07:35 Code lyoko  
 08:00 Fifi i cvjetno društvo  
 08:10 Pepa prašćić  
 08:20 Graditelj Bob

08:30 Ezo TV, tarot show  
 09:30 Nova lova, TV igra  
 10:00 IN magazin  
 11:10 Inspektor Rex, serija  
 12:10 Farma, reality show  
 13:10 Vatreno srce, serija  
 14:10 Rebelde, serija  
 15:05 Mit, igrani film  
 17:00 Vijesti Nove TV  
 17:25 Inspektor Rex, serija  
 18:25 IN magazin  
 19:15 Dnevnik Nove TV  
 20:00 Farma, reality show  
 21:00 Opasna šifra, igrani film  
 23:00 Vijesti  
 23:15 Uvod u anatomiju  
 00:10 Seinfeld, serija  
 00:40 Život na sjeveru, serija  
 01:30 Ezo TV, tarot show  
 02:30 Vajodnica, igrani film  
 04:00 Seinfeld, serija  
 04:25 Život na sjeveru, serija  
 05:10 IN magazin  
 05:50 Kraj programa



06.55 Dexterov laboratorij  
 07.15 SpužvaBob Skockani  
 07.40 Korak po korak, serija  
 08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija  
 08.35 Punom parom, kulinarski izazov  
 09.15 Astro show, emisija  
 10.20 Kunolovac, kviz  
 11.20 Malcolm u sredini, serija  
 11.45 U dobru i zlu, serija  
 12.15 Ekkluziv, magazin  
 12.30 Vijesti  
 12.40 Reba, serija  
 13.05 Večera za 5, lifestyle emisija  
 13.35 Marina, telenovela  
 14.30 Cobra 11, serija  
 15.20 Magnum, akcijska serija  
 16.15 Korak po korak, serija  
 16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija  
 17.10 Malcolm u sredini, serija  
 17.35 U dobru i zlu, serija  
 18.00 Reba, serija  
 18.30 Vijesti  
 18.55 Ekkluziv, magazin  
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija  
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov  
 20.00 CSI: New York, serija  
 21.00 Mentalist, serija  
 21.50 11. sat, serija  
 22.40 Bratstvo, serija  
 23.40 Vijesti  
 23.50 Kunolovac, kviz  
 01.50 Muza, film, komedija

**ČETVRTAK**  
**2.4.2009.**




05.55 - Riječ i život, religijski program  
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska  
 07.05 - Vijesti  
 09.15 - Sve će biti dobro  
 10.00 - Vijesti  
 10.15 - Souvage, le chat forestier - dok. film  
 11.10 - Oprah Show  
 12.00 - Dnevnik  
 12.35 - Draga neprijateljica  
 13.25 - Dan za danom, emisija  
 14.30 - Vijesti  
 14.45 - Trenutak spoznaje  
 15.35 - Dokumentarni film  
 16.15 - Hrvatska uživo  
 17.45 - Najslabija karika, kviz  
 18.35 - Sve će biti dobro  
 19.30 - Dnevnik  
 20.10 - 1 protiv 100, kviz  
 21.10 - Dossier.hr  
 22.00 - Pola ure kulture  
 22.35 - Otvoreno  
 23.25 - Dnevnik 3  
 23.40 - Poslovne vijesti  
 23.55 - Dosjei X (5.), serija  
 00.40 - Zvezdane staze: Deep Space Nine 5., serija  
 01.25 - Blizu doma, serija  
 02.10 - Bostonsko pravo 2.  
 02.50 - Dokumentarni film  
 03.20 - Indeks, emisija o školstvu  
 03.50 - Pola ure kulture  
 04.20 - Dossier.hr  
 05.05 - Draga neprijateljica



07.05 - Jura iz džungle  
 07.25 - Mala sirena  
 07.50 - TV vrtić  
 08.25 - Petar Pan i gusari  
 08.50 - Lagodni život Zacka i Codyja, serija za djecu  
 09.15 - Beverly Hills 9., serija  
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora  
 13.35 - reprizni program  
 14.10 - Slikovnica  
 14.45 - Obični ljudi, TV serija  
 15.35 - Koga briga?  
 16.10 - Nove avanture stare Christine 2., serija  
 16.30 - Happy Hour, serija  
 17.00 - Bostonsko pravo 2.  
 17.50 - Županijska panorama  
 18.15 - Vijesti na Drugom  
 18.35 - Indeks, emisija o školstvu  
 19.10 - Crtani film  
 19.30 - Otkad si otišla 1., serija  
 20.05 - Domaći dok. film  
 20.40 - Vijesti na Drugom  
 21.00 - Mistična rijeka, film  
 23.20 - Blizu doma, serija  
 00.05 - Dobro ugođena večer  
 01.05 - Pogled iznutra, serija



06:45 Otvori svoje srce, serija

07:35 Code lyoko, crtana serija  
 08:00 Fifi i cvjetno društvo  
 08:10 Pepa prašćić  
 08:20 Graditelj Bob  
 08:30 Ezo TV, tarot show  
 09:30 Nova lova, TV igra  
 10:30 IN magazin  
 11:10 Inspektor Rex, serija  
 12:10 Farma, reality show  
 13:05 Vatreno srce, serija  
 14:00 Rebelde, serija  
 15:00 Opasna šifra, igrani film  
 17:00 Vijesti Nove TV  
 17:25 Inspektor Rex, serija  
 18:25 IN magazin  
 19:15 Dnevnik Nove TV  
 20:00 Farma, reality show  
 21:00 Provjereno, informativni magazin  
 22:00 Pod nož, serija  
 23:05 Vijesti  
 23:20 Uvod u anatomiju, serija  
 00:20 Seinfeld, serija  
 00:50 Život na sjeveru, serija  
 01:40 Ezo TV, tarot show  
 02:40 Davidova majka, film  
 04:10 Seinfeld, serija  
 04:35 Život na sjeveru, serija  
 05:20 IN magazin  
 06:00 Kraj programa



06.50 Dexterov laboratorij  
 07.15 Transformeri  
 07.40 Korak po korak, serija  
 08.05 Kako sam upoznao vašu majku, serija  
 08.35 Punom parom, kulinarski izazov  
 09.15 Astro show, emisija  
 10.20 Kunolovac, kviz  
 11.20 Malcolm u sredini, serija  
 11.45 U dobru i zlu, serija  
 12.15 Ekkluziv, magazin  
 12.30 Vijesti  
 12.40 Reba, serija  
 13.05 Večera za 5, lifestyle emisija  
 13.35 Marina, telenovela  
 14.30 Cobra 11, serija  
 15.20 Magnum, akcijska serija  
 16.15 Korak po korak, serija  
 16.40 Kako sam upoznao vašu majku, serija  
 17.10 Malcolm u sredini, serija  
 17.35 U dobru i zlu, serija  
 18.00 Reba, serija  
 18.30 Vijesti  
 18.55 Ekkluziv, magazin  
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija  
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov  
 20.00 Ljubav je na selu  
 21.00 Uvod u anatomiju, serija  
 21.50 Kućanice, serija  
 23.35 Vijesti  
 23.45 Ženski klan, serija  
 00.35 Mentalist, serija  
 01.20 11. sat, serija

## PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

## KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektar, također nedjeljom u 13 sati. Polusatna radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom u 12 sati.

## ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

## GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 14,45 sati.

## PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

### SHEMA ZA RADNE DANE:

#### 18,00 - 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

#### 19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

#### 19,30 - 20,00

- 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

#### 20,00 - 20,30

- »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom)
- »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)
- »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

#### 20,30 - 21,00

- Narodna glazba
- Blic vijesti i odjava programa

### SHEMA ZA DANE VIKENDA:

#### Subota

- 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

#### Nedjelja


- 18,00 Najava programa, Vijesti dana
- 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
- 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle
- 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija
- 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciškovića
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa



104,4 Mhz

# KRIŽALJKA

**www.kviskoteka.hr**

	NAŠ PJEVAČ (NEMOJ SE UDAVATI)	AKVARIJ- SKI HOBIŠT	DERATI SE	LETJELICA NA REAK- TIVNI POGON	PRVI VOKAL	"NON-MAS- KABLE IN- TERRIPT"	STEPENAST VODOPAD	SLOVENKA IZ ANKA- RANA	AMERIČKI GLUMAC (MATRIU)	OSOLITI	DRUGO IME KEM. ELEMENTA ANTIMONA	PREDGRA- DE MILANA	POK. ŽENA MIHAILA GORBA- ČOVA
NAŠA SJE- DOKOSA MINISTRICA													
GLAVNI GRAD GANE (ACCRA)					DALMA- TINSKA TJESTE- NINA MANISTRA								
ŠOGOR. SVOJAK					IZRADITI KALJE- NJEM. OKALITI "RUPLJA"								
MAJKA U DALMACIJI						INDIJSKA KONOPLJA BELGIJA							
IRIDIJEV MINERAL					TITULA PLEMKINJE DINA ILI NAPLAVINA								
MJESEC ŽI- DOVSKOG KALENDAR						ŽENSKO IME (DARIA) HERCEGOV- KA IZ MOSTARA							BIVŠI ENGLISKI NOGOMET- NI AS, DAVID
"SOUTH- SOUTH- -EAST"				TURSKI ZALOG ANDRIČEVA JUNAKINJA							OKVIR PROZORA (ITAL.)	"PIANO" METONIMI- JA ZA ŽENU	
TANJA TUŠEK			ČEŠKI: DA IRENA ODMILA			AM. GLU- MAC, HAR- VEY ("DIM") ZBIRKE PISAMA							
AUSTRIJA		NOVINAR BEŠKER ETNOLOŠ- KI PARK									GLUMICA MENDES ODVOJITI PILJENJEM		
PRISTAŠE VERIZMA							KAMENI NALAZ IZ TERCIJARA GLUMAC ZIERING						
MALI RT, RTIC					STRUČNI POMAGAČ ŠTAP ZA DRAŽENJE ŽIVOTINJA								
ONA ILI ...			GLAVNA ARTERIJA PROPISA- NA VRIJED- NOST					PREFIKS DUBOKE STAROSTI KAT U BOSNI					ŠAČIRIN IMENJAK
KUBANSKI RITAM				NAŠ BIVŠI KOŠARKAŠ, PETAR ŠVEDANIN							KRUNO SARIĆ EFEKT, UČINAK		
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKE"	PISMONO- SA REDATE- LJICA ZET- TERLING							DIŠNI ORGAN "BRITISH STANDARD NUMBER"					
STOKA						BIH NO- GOMETAS, SENIJAD IVICA KOSTELIĆ							
ARMENCI							LATICE (PJESN.) "AMPER"					RIMSKA JEDINICA "EAST"	
BILO KAD, IKADA					PRODAVAČ U KANTINI								

**RJESENJE KRIZALJKE:** jadranka kosor, akra, manestra, svak, iskaliu, mater, kanabis, iri, barunica, nisan, darija, sse, amanet, p, it, ano, keitel, a, inoslav, eva, veristi, eolli, rak, asisten, on, aorta, pra, son, skansi, ks, postar, pluca, marva, ibritic, ameni, sati, i, ikad, kanliher.